

J. t. Graec. A.

13¹⁴

Post. gr. C. 51⁴

OBSERVATIONES CRITICAE

IN QVOSDAM LOCOS

AESCHYLI ET EVRIPIDIS

SCRIPSIT

ET

ORATIONEM ADITIALEM

IN DIEM XXVIII. MARTII MDCCCXCVIII. H. IX.

IN AUDITORIO PHILOSOPHORVM

INDICIT

GODOFREDVS HERMANNVS

PHILOSOPHIAE DOCTOR ET PROFESSOR PVBL.
EXTRAORD.

LIPSIAE

EX OFFICINA PEZOLDIA

UNIVERSITÄT ZÜRICH

INSTITUT FÜR ANATOMIE

ANATOMIE DES MENSCHEN

PROF. DR. MED. J. G. KÖNIG

ANATOMIE DES MENSCHEN

PROF. DR. MED. J. G. KÖNIG

ANATOMIE DES MENSCHEN

PROF. DR. MED. J. G. KÖNIG

Quae res in gratiis agendis plurimum valent
magnitudo beneficiorum, et eorum, a quibus
tributa sint, voluntas ac fauor, eas ego, pro-
fessionem philosophiae publicam extraordina-
riam in hac Academia auspicaturus, abunde in
me competere sentio. Contigit enim mihi, vt
in hoc munere impetrando conspirarent ea,
quae et laetitiae argumenta vberrima, et maxi-
ma studiorum incitamenta esse arbitror, FRI-
DERICI AVGVSTI, optimi et clementissimi
principis indulgentia, amicorum eius sapientif-
simorum patrocinium, plurimorum commen-
datio summorum virorum vltroque oblatus fa-
vor, honoris dignitas et grauitas, ipsa denique
societas veteris gloriae, qua haec Academia in-
ter alias eminent. Quo magis, si quo pacto re-

bus possem, non verbis agendas esse gratias putavi. Ac quum illud vnum in mea potestate situm esset, vt munere illo strenue gerendo pietatem meam demonstrarem, in ipso professionis philosophiae initio aliquam studiorum meorum professionem inesse volui. Atque ego quum inde ab longo tempore plurimum studii in metrorum doctrina peruestiganda posuissem, ita demum hanc rem recte atque vtiliter agi arbitratus sum, si eam non inchoatam relinquerem, sed magis magisque expolirem ac perficerem. Quare quum Plauti edendi consilium cepissem, aliquantisper Heynii auctoritate ab ea re reuocatus, ad Pindarum mentem meam et curam applicui. Inde studio inter Graecos Latinosque scriptores aequaliter diuiso, ea denique omnia scripta, in quibus metrorum ratio difficultate aliqua laboraret, deinceps pertractare decreui. Quae quidem res quum et temporis et operae plurimum requirat, non nimis festinabitur. Nam qui maxime scriptores ad hoc genus perti-

nent, Aeschylus, Sophocles, Euripides, Aristophanes, nemo tam rudis est, quin sciat, quam sint omni genere corruptionis obruti. Illud tamen affirmare ausim, Aeschylum, a quo caeteros difficultate superari plurimi putant, multo minus esse, quam illos, deprauatum. Maximum vero omnium laborem criticis offert Euripides, qui ut in iis tragoediis, quae minimam sunt virorum doctorum curam expertae, omni genere squaloris adhuc oblitus est, ita in his quoque fabulis, quibus Valkenarius et Brunkius admirabili industria opem afferre conati sunt, haud paucis in locis non modo metrorum, sed etiam lectionis laborat obscuritate. Aristophanes autem, de quo Brunkius vnus omnium optime meritus est, in metrorum saltem ratione non est Euripide integrior. Accedunt leges quaedam tum prosodiae, tum omnino rationis grammaticae, quas Dawesius potissimum protulit, magnis abnoxiae dubitationibus. In quibus legibus perpendendis, ac vel

confirmandis vel refutandis, plurimum diligentiae et assiduitatis ponatur necesse est. Quod si hoc efficere mihi contigerit, ut horum poetarum metra penitus peruestigauerim, spero fore, ut haec certe pars doctrinae grammaticae ad iustae disciplinae formam adducatur, simulque, sicut omnes artes quadam inter se necessitudine cohaerent, aliae quoque veteris scientiae partes aliquid utilitatis accipiant. Neque enim is ego sum, qui insignem vitae partem versibus dimetendis impendere velit, nisi simul diuina poetarum sapientia, historiae cognitio, philosophiae cogitatio animum capiat atque retineat. Immo nihil usquam esse arbitror, quod recte possit ac vera cum utilitate agi, nisi rerum omnium inter se coniunctione et societate bene intellecta, quae lumen omnibus hominum studiis veramque dignitatem affert.

Eius igitur, de quo dixi, consilii aliquod specimen et quasi initium nunc edidi, quo muneris mihi demandati auspicia indicerem. Ac

sicut nihil est rerum humanarum, quod ab omni parte perfectum sit atque absolutum, ita in laetissimarum rerum cogitatione et iucundissimo gratiarum agendarum officio veteris cuiusdam memoriae non sane iucunda recordatio animum meum tangit. Nam Fridericum Volfgangum Reizium, affinem meum et praeceptorem, virum et probitatis laude et doctrinae celebritate clarissimum, eum si quando immatura morte mihi ereptum aegre tuli, nunc huius fati acerbitatem maxime doleo. Quod enim omnibus hominibus exoptatissimum est, ut amicos habeant secundarum rerum pariter atque aduersarum socios et participes, id ego in illo viro ita expertus sum, eum ut vnum omnium maxime in huius sollemnitatis laetitia desiderem. Quo magis et mihi met ipsi et aliis multis, qui Reizii olim notitia usi sunt, satisfacturum speravi, si, quae mihi in muneris mei principio habenda oratio est, eam huius viri memoriae dicarem. Ad huius igitur orationis sollemnitatem

RECTOREM ACADEMIAE MAGNIFICVM, COMI-
 TES ILLVSTRISSIMOS, VENERANDOS VTRIVS-
 QVE REIPVBLICAE PROCERES, NOBILISSIMOS et
 HVMANISSIMOS COMMILITONES qua reuerentia,
 quoque studio decet, inuitamus. Qui si fre-
 quentes ac fauentes orationem nostram audire
 voluerint, non modo voluntatem eorum erga
 nos, sed pietatem etiam erga dilectissimum prae-
 ceptorem nostrum gratissima semper memoria
 conseruabimus.

Scrib. in Vniuersitate Artium Lipsiensi d.
 XVI. Martii cIoIocccxcviii.

OBSERVATIONES CRITICAE

C A P. I.

Emendantur loci quidam Aeschyli in Prometheus.

M^h abundat. Gabii Scythae iidem, qui Abii.

Temporum et modorum verbi in Graeca lingua non satis certa consequutio. Corrigitur Xenophon.

Saepenumero miratus sum, quid esset, quod plurimi hac aetate criticae artis studia ab interpretandi negotio separare, quam vtrunque genus coniungere mallent. Qui si ea re et doctorum virorum se putant et tironum commoditati prospicere, vereor ne satisfaciant neutris. Nam vtriusque studii ita coniuncta est et cognata ratio, vt neutrum ab altero diuelli sine vtriusque detrimento possit. Nam criticae quidem artis et inanis est et peruersus vsus, nisi argumenta accedant ex interpretatione petita, quibus spuria et corrupta reiiciantur, genuina

A

autem et sana confirmentur. Interpretatio autem, cuius hoc est officium, ut mentem scriptorum et virtutes et vitia declaret, si criticae artis auxilio destituta est, quum incerta atque imperfecta, tum inutilis etiam ac vana sit necesse est. Quare quod vulgo interpretari vocant, singulorum verborum significationem et locorum sensum explicare, id vehementer dubito an hoc nomine non satis dignum sit. Nam quemadmodum partium cuiusque rei ratio e natura demum eius rei, cuius illae partes sunt, recte perspicitur, ita qui tandem interpretatio ea probari et laudari poterit, in qua id, quod summum est, aut penitus neglectum sit, aut non satis accurate tractatum? Atque hoc in poetarum maxime interpretatione factum animadvertimus, quae natura sua plurimis et gravissimis difficultatibus abundat. Nimirum et criticae artis et interpretationis maior quidam in poetis usus est atque vberior fructus, quam plerique existimant. Quae artes si in hoc solo consistunt, ut singulorum locorum obscuritates dimoveant, vereor, ne in re tenui et non satis digna liberalibus ingeniis operam ludamus. Etenim si lectionis poetarum maxima vis in animorum cultura ex-

promitur, grauissimum et critici et interpretis erit officium, vt vniuersam cuiusque carminis rationem diligenter perpendat beneque explicet, praesertim quum haec res vt in emendatione verborum perutilis, ita in explicatione singulorum locorum plane necessaria sit. Quo magis miror eos, qui hoc omni negotio defunctos se putant, si leuiter commendata cuiuslibet carminis praestantia, in singulis deinceps locis assensum lectorum atque admirationem interrogando, orando, obtestando extorquere student. Qui mihi videntur hac re suam ipsi fateri imperitiam. At enim in hac re philosophia duce opus est, cuius quidem hic locus, qui est de pulcritudine et artibus iis, quae animi commouendi causa inuentae sunt, nondum satis explicatus est. Atque huius quoque rei ars quaedam est et disciplina, quae inuenienda ante atque explicanda est, quam adhiberi atque exerceri possit. Alia enim in hoc genere sunt, quae certis definitisque notionibus comprehendi possint, alia, quae sensui cuiusque atque arbitrio relinquenda sint. Quarum rerum ratio quum satis diligenter exposita ac perspicue intellecta erit, quod minoris est negotii, quam plerique existimare videntur, tum demum plane excultum ac

perfectum iri interpretationem poetarum speramus. Quo magis egregia quorundam admiramur ingenia, qui in tanta istarum rerum controuersia ac disceptatione studio suo et diligentia id consequuti sunt, vt merito in exemplis habeantur bonorum interpretum. Atque Aeschilo potissimum, qui vel poeticarum virtutum splendore inter alios poetas maxime eminet, vel lectionis deprauatione corruptissimus ad hanc aetatem peruenit, cum laetamur explicatorem contigisse, qui cum amplissima doctrinae copia et summo criticae subtilitatis acumine omnis etiam eruditionis cultissimam elegantiam coniungeret. Is quidem a caeterorum leuitate ita discessit, vt non solum Aeschyli editores reliquos longe superauerit, sed omnibus etiam, qui bene mereri de veteribus poetis cupiunt, viam praeiuisse videatur. Sed quum illud tantum esset ac tam difficile opus, vt ei perficiendo vnus hominis opera et studium vix sufficerent, fieri non poterat, quin in quibusdam locis non nihil dubitationis relictum videretur. In quibus quum nonnulli sint, quibus ego me aliquid lucis allaturum esse sperem, de iis commemorabo quid sentiam.

Ac primum in Prometheo v. 255. haec leguntur:

ἐγὼ δ' ἐτόλμισ' ἔξερυσάμην βροτοὺς
τοῦ μὴ διαῤῥαίτθεντας εἰς ἄδου μολεῖν.

Quae verba quum Schützio non viderentur ex omni parte sana esse, docte atque eleganter coniecit, pro his, τοῦ μὴ, scribendum esse τὸ μὴ οὐ. Ac notum quidem est, post verba ea, quae natura sua aliquam negationem aut detractionem significant, etiam praeter necessitatem particulam μὴ adhiberi, vt v. 248.

θνητοὺς ἔπαυσα μὴ προδέρεσθαι μόρον,

e quo versu τὸ εἰiciendum. In hoc genere exemplorum ὥστε omissum volunt grammatici, ut μὴ non abundet: idque recte videntur facere. Non tamen idcirco ñ loci, in quibus ὥστε non potest ad explicationem adhiberi, in corruptis habendi sunt. Nam quemadmodum in aliis dicendi formulis apud Graecos duplex negatio praeter necessitatem adhibetur, sic idem etiam tum recte fit, quum altera negatio occultius delitescit. Quod vt Aeschylus fecit in his, ἔξερυσάμην τοῦ μὴ διαῤῥαίτθεντας εἰς ἄδου μολεῖν, ita Xenophon scripsit in Cyropaedia II. 4, 23. οὐς

δὲ μὴ δύναιντο λαμβάνειν, ἀποσοβοῦντες ἂν ἐμπο-
δαὶν γίγνοιτο τοῦ μὴ ὄρεῖν αὐτοὺς τὸ ὅλον στρατεύ-
μα. Et in Anabasi I. 3, 2. Κλέαρχος δὲ τότε μὲν
μικρὸν ἐξέφυγε τοῦ μὴ καταπετρωθῆναι.

Inde a v. 406. chorus haec dicit Prome-
theo:

πρόπασα δ' ἤδη στονόεν λέλακε χώρα,
μεγαλοσχήμονα καρχαί-
οπρεπῆ στένουσα τὰν σὰν
ξυνομαιμόνων τε τιμάν,
ὅπόσοι τ' ἔποικον ἀγνῶς
Ἀσίας ἔδος νέμονται,
μεγαλοστόνοισι σοῖσι
πήμασι συγκάμνουσι θνητοί·
Κολχίδος τε γᾶς ἔνοικοι
παρθένοι, μάχαις ἄτρεστοι,
καὶ Σκύθης ὄμιλος, οἱ γᾶς
ἔσχατον πόρον ἀμφὶ Μαι-
ῶτιν ἔχουσι λίμναν,
Ἀραβίας τ' ἄρειον ἄνθος,
ὑψίκερηνον θ' οἱ πόλισμα
Καυκάσου πέλας νέμονται,
δάϊος στρατός, ὄξυπρώ-
ροισι βρέμων ἐν αἰχμαῖς.

In his facile intelligitur hoc fuisse poetae consilium ut eas tantum regiones, quae sitae essent circa illum locum Scythiae, in quo ad rupem affixus erat Prometheus, casu eius afflictas commemoraret. Unde non potest dubium esse, quin Arabiae nomen corruptum sit. Nam quid attinebat Arabiae hic mentionem facere, quae tanto terrarum tractu disita esset, ut difficillime eo Promethei fama peruenire posset? Accedit, quod haec sola ex orientis regionibus, atque in mediis quidem septentrionalibus locis nominatur. Tamen satis antiquum hoc vitium est, quum iam scholiastes ita legerit, cuius haec verba sunt: πῶς τὴν Ἀραβίαν Καυκάσῳ συνώκισεν; ὁ Στράβων φησὶν, οἱ Τρωγλοδύται μεταξὺ Μαιώτιδος καὶ Καυκασίας. Qui quidem pessime erravit, quum Troglodytas eos, qui ad sinum Arabicum habitarunt, huc retulit. Nam praeter hos, de quibus Strabo in principio libri XVII. exponit, duae gentes eodem nomine dictae occurrunt, altera ad Istrum circa Tomos, de qua Strabo lib. VII, p. 490. altera inter Caucasum et paludem Maeotidem, de qua idem Strabo lib. XI. p. 772. refert, quem locum in mente habuit scholiastes. At Aeschilo quidem prorsus indigna est tanta imperitia, ut confuso diuersorum

Troglodytarum nomine ipsam Arabiam ex oriente in septentrionem transportaret. Quare Schützius, quum nomen loci, qui propinquus Prometheo esset, requiri animaduerneret, Χαλυβίας legendum coniecit, quod nomen vrbi cui-dam fuisse memorat scholiastes Apollonii Rhodii ad II. 371. quam Chalybes, qui in istis regionibus fuerunt, habitauerint. Quae coniectura quantumuis docta et probabilis sit, videor mihi tamen certiora quaedam alius lectionis vestigia deprehendisse. Fuit enim in Scythia Abiorum gens, cuius sedes, vt in ignota parte orbis, non satis certo ab antiquis scriptoribus definita est. Eos iam Homerus loco illo celeberrimo commemorauit, Iliad. XIII. 6.

αὐτὸς δὲ πάλιν τρέπεν ὅσσε Φαινώ,
 νόσφιν ἐφ' ἵπποπόλων Θρηκῶν καθορώμενος αἴαν,
 Μυσῶν τ' ἀγχεμάχων, καὶ ἀγαυῶν Ἰππημόλγων,
 γλακτοφάγων, Ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Qui ipse locus, quod etiam Strabo lib. VII. p. 453. vidit, eos ab Homero in Scythia Europaea supra Thraciam collocatos demonstrat. Ab recentioribus autem in Scythia Asiatica versus orientem ponuntur, quod patet ex Arriano, qui in principio libri IV. de exped. Alexandri

sic scribit: οὐ πολλαῖς δὲ ἡμέραις ὕστερον ἀφικνοῦν-
 ται παρ' Ἀλέξανδρον πρέσβεις παρὰ Σκυθῶν τῶν
 Ἀβίων καλουμένων, οὓς καὶ Ὅμηρος δικαιοτάτους
 ἀνθρώπων εἰπὼν ἐν τῇ ποιήσει ἐπήνεσεν. οἰκοῦσι δὲ
 ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ οὗτοι αὐτόνομοι, οὐχ ἥκιστα διὰ
 πέναν τε καὶ δικαιοσύνην. Ita etiam Curtius VII.
 6. et Ammianus Marcellinus XXIII. 6. qui
 quum de Hyrcanis ante dixisset, *contra hanc gen-
 tem, inquit, sub Aquilone dicuntur Abii versari,
 genus piissimum, calcare mortalia consuetum: quos,
 ut Homerus fabulosus canit, Iuppiter ab Idaeis mon-
 tibus contuetur.* Iam ut de his apud Aeschylum
 agi existimem, Eustathius me mouet, qui ad
 Iliad. XIII. p. 916. ita de Abiis scribit: Ἀίσχυ-
 λος δὲ φασὶν αὐτοὺς Γαβίους λέγει. In quo scri-
 pturae vulgaris error corrigendus est e scholiasta
 Veneto ad Iliad. XIII. 6. in quo est, τούτους
 Ἀίσχυλος Γαβίους φησὶν. Manifestum vero est,
 hoc nomen a γῆ ductum esse, quod terrae fru-
 ctibus maxime haec gens vesceretur, ob eamque
 rem primam syllabam longam esse. Scriben-
 dum igitur puto,

Γάβιοι τ', ἄρειον ἄνθρωπος,

qui versus plane congruit cum strophico,

Κολχίδος τε γαῖς ἔνοικοι.

B

Nam lectio Ἀραβίας inde orta videtur, quod interpretes, quum facillimo errore scriptum inuenirent Ἀραβιοί, pro gentis nomine nomen regionis adscripserunt, quo facilius intelligeretur vocabulum ἄνθος: cuius loco quum in quibusdam libris ἔθνος legatur, suspicor corruptae lectionis Ἀραβιοί τ' ἄρειον ἄνθος hoc ferme fuisse scholion, Ἀραβίας τ' ἄρειον ἔθνος. Neque est, quod quis de epitheto ἄρειον, quo hic Gabii describuntur sollicitus sit. Qui vt maxime flourerint iustitiae et aequitatis laude, tamen nec molles, nec virtutis bellicae prorsus expertes fuisse accepimus. De his Curtius VII. 6. *legati deinde Abiorum Scytharum superueniunt, liberi ex quo decesserat Cyrus; tum imperata facturi. Iustissimos barbarorum constabat: armis abstinebant, nisi laceffiti.* Et scholiastes Homeri Venetus, loco indicato, πάντων Σκυθῶν ὑποκυψάντων Ἀλεξάνδρῳ, μόνους Ἀβίους Φασὶν οὐχ ὑπεῖξαι, μόνον δὲ ἐπισκεψαμένους τὴν ψυχὴν τοῦ ἀνδρὸς ἐπικηρυκείσασθαι πρὸς αὐτόν. Eadem rem, sed de alia gente Scythica, Strabo narrat lib. VII. loco supra allato.

Sequitur continuo aliud carmen, quo nihil in toto Prometheus nec difficilium, neque corruptius est.

- 425 Μόνον δὴ πρόσθεν ἄλλον ἐν πόνοις
 δαμέντ' ἀκαμαντοδέτοις
 Τιτᾶνα λύμαις εἰσιδόμαν θεῶν
 Ἄτλανθ', ὃς αἰὲν ὑπείροχον σθένος
 κραταιὸν οὐράνιον τε πόλον
- 430 νότοις ὑποστενάζει.
 βοᾷ δὲ πόντιος κλύδων
 ξυμπιτνῶν, στένει βυθός,
 κελαινὸς δ' Ἄιδος ὑποβρέμει μυχὸς
 γᾶς, παγαίθ' ἀγνωρῦτων ποταμῶν
- 435 στένουσιν ἄλγος οἰκτρὸν.

In his ante omnia animaduertendum est, id quod insigne est in emendando adiumentum, versus non esse monostrophicos, quod hactenus omnes putarunt, sed antistrophicos. Id enim arguunt v. 428 — 430. qui satis bene tribus vltimis respondent. Caeteri autem quo minus inter se congruunt, eo certius vitia licebit indagare. Ac prima statim verba, *μόνον δὴ πρόσθεν ἄλλον ἐν πόνοις δαμέντ' ἀκαμαντοδέτοις Τιτᾶνα λύμαις εἰσιδόμαν θεῶν Ἄτλαντα*, multiplici modo contaminata sunt. Primum enim quid hoc est, *ἐν πόνοις δαμέντα ἀκαμαντοδέτοις λύμαις*? Recte sane dicitur aliquis *λύμαις δαμῆναι*, recte etiam *δαμῆναι ἐν πόνοις*, vt in Odyssæa est VIII. 231.

λίην γὰρ ἀεικελίως ἔδαμάσθην
κύμασιν ἐν πολλοῖς.

At vtrumque coniungi non potest. Nec, si ἐν πόνοις ad εἰσιδόμαν referretur, languidissima tautologia euitari posset. Tum ἀκαμαντόδετος vocabulum est omni significatione destitutum. Nam quis tandem tam ineptus sit, vt aliquid sine fatigatione vinctum et constrictum dicat, quum in vincula, in quibus nihil inest actuosum, ne cadat quidem defatigatio. Itaque melius certe Stanleius, qui correxit ἀδαμαντοδέτοις. Denique etiam Θεῶν longius, quam fieri debebat, a μόνον remotum est. Sed pro eo recte Robertellus Θεὸν exhibuit.

Nec minus deprauata sunt, quae inde sequuntur, ὅς αἰὲν ὑπείροχον σθένος κραταιὸν οὐράνιον τε πόλον νώτοις ὑποστενάζει. In quibus coniunctio τὲ certe non elegans est; illa autem οὐράνιον πόλον νώτοις ὑποστενάζει intelligi plane nequeunt. Hinc iam olim in quibusdam libris editum fuit ὑποβαστάζει, quae manifesta est criticorum mutatio, sed ea satis infelix, quum metro repugnet, quod versus antistrophicus demonstrat,

στένουσιν ἄλγος οἰκτρὸν.

Eademque causa est, quare Schützi coniecturis accedere non possim, qui sic legendum putat,

ὃς αἰὲν ὑπείροχον σθένος
κραταιῶν, οὐράνιον τε πόλον
νώτοις ἐρείδων ὑποστενάζει,

vel,

νώτοις φέρων ὑποστενάζει,

vel,

νώτοισιν ὑποβαστάζων στενάζει,

vel etiam,

ὃς αἶαν, ὑπειρέχων σθένος
κραταιόν, οὐράνιον τε πόλον
νώτοις ἐρείδων ὑποστενάζει.

In quibus *κραταιῶν* certe nullo pacto ab Aeschilo profectum arbitror, quod vocabulum mihi quidem sola noui testamenti auctoritate notum est. Illa autem *ὑπειρέχων σθένος κραταιόν*, vt possint cum metro conciliari, non tamen satis videntur neruosa esse.

Antistropha multo est integrior. In qua illa tantummodo vitiosa sunt, κελαινὸς δ' Ἄϊδος ὑποβρέμει μυχὸς γᾶς. Nam etsi qui Ἄϊδος μυχὸς, et qui γᾶς μυχὸς sit, non est obscurum, tamen duplex ille genitivus Ἄϊδος μυχὸς γᾶς, non solum inepte, verum etiam perperam plane adhibitus foret. Ex quo facile intelligitur, locum mutilum esse.

In tanta vitiorum multitudine bona tamen fortuna accidisse laetamur, ut in emendando hoc loco metri admonitione uti liceat. Nam qui versus in stropha corrupti sunt, ii in antistropha ab errore immunes reperiuntur, in qua vicissim quod vitio laborat, in stropha sanum est. Sed ut breui complectar, adscribam locum, ut a me emendatus est.

Stropha

Μόνον δὴ σεο πρόσθεν ἄλ-
 λον δαμέντα δυσπύνοις
 Τιτᾶνα λύμαις εἰσιδόμαν θεὸν
 Ἄτλανθ', ὃς αἰὲν ὑπέροχον σθένος
 κραδαίνων οὐρανόιο τε πόλον
 νώτοις ὑποστενάζει.

A n t i s t r o p h a

βοῶ δὲ πόντιος κλύδων
 συμπιτνῶν, στένει βυθός,
 κελαινὸς δ' Ἄϊδος ὑποβρέμει μυχός,

· · · · ·
 γᾶς, παγαί θ' ἀγνωρῦτων ποταμῶν
 στένουσιν ἄλγος οἰκτρὸν.

Horum versuum primus dimeter antispasticus est, qui in antistropha e puris iambis constat. Σέο autem ex ed. Aldina et libro Oxoniensi addidi, in quibus est πρόσθεν σου. Deinde verbum ἀκαμαντοδέτοις plane deleui. Id enim haud dubie e simili loco hic exempli causa additum fuit, qui legitur v. 146.

σὸν δέμας εἰσιδούση
 πέτρα προσαναινόμενον
 ταῖς δ' ἀδαμαντοδέτοισι λύμαις.

Ἐν ὀρθῷ videtur ex vltima syllaba praecedentis vocabuli. Pro πόνοις autem δυσπόνοις reposui. Cuiusmodi mutatio, alibi temeraria futura, in tam corrupto loco ne audax quidem iure existimabitur. Nec verborum transpositio insolens videbitur iis, qui codicum lectiones

in melicis maxime carminibus diligenter comparare consueverunt. Cuius rei in Pindaro quoque, qui multo tragicis integrior ad nostra tempora peruenit, plurima exempla occurrunt, quae indicaui in commentatione de metris Pindari, quam Heynius editioni suae addi voluit, ad Pyth. II. 131. Est autem secundus versus trochaicus, tertius et quartus asynarteti e dochmiis. Porro in his, ὑπέροχον σθένος, οὐράνιον τε πόλον, coniunctio τὲ vim explicandi habet, ut apud Homerum Iliad. V. 393.

αὐτὰρ ὁ βῆ πρὸς δῶμα Διὸς καὶ μακρὸν Ὀλυμπον,
et in hymno Apollinis v. 17.

κεκλιμένη πρὸς μακρὸν ὄρος καὶ Κύνθιον ὄχθον.

In quinto versu, qui ex antispasto est et monometro anapaestico, κραδαίνων scripsi, id est, *ictans, torquens*. Ita Aristophanes Acharn. 964.

ὁ δεινός, ὁ ταλαύριος, ὃς τὴν Γοργόνα
πάλλει, κραδαίνων τρεῖς κατατκίους λόφους.

et v. 967.

ἀλλ' ἐπὶ ταρίχη τοὺς λόφους κραδαινέτω.

Dicit igitur plane eadem Aeschylus, quae Virgilius Aen. IV. 481.

vbi maximus Atlas

axem humero torquet stellis fulgentibus aptum.

Ac fortasse Ennius quoque, quem imitatus est Virgilius, lib. I. Annalium de Atlante scripserat,

qui caelum versat stellis fulgentibus aptum,

quem versum servavit Macrobius Sat. VI. 1.

In antistropha nihil erat, quod mutaretur, si lacuna indicata esset, quam etiam metrum strophae confirmat. Ita quum in aliis Aeschyli tragoediis, tum in ipso etiam Prometheo quaedam interciderunt, ut post versum 541. deinde v. 550. et post v. 797. et v. 902.

V. 456. seqq. haec leguntur:

ἀλλ' ἄτερ γνώμης τὸ πᾶν
ἔπρασσον, ἔς τε δὴ σφιν ἀντολαῖς ἐγὼ
ἄστρον ἔδειξα, τὰς τε δυσκρίτους δύσεις.
καὶ μὴν ἀριθμὸν ἔξοχον σοφισμάτων
ἔξευρον αὐτοῖς, γραμμάτων τε συνθέσεις,
μνήμην δ' ἀπάντων μουσομήτορ' ἐργάνην.

C

καὶ ζευξα πρώτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα
 ζεύγλησι δουλεύοντα σάγμασιν θ', ὅπως
 θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
 γένωνθ'. ἰφ' ἄρματα τ' ἤγαγον Φιληνίους
 ἵππους, ἄγαλμα τῆς ὑπερπλούτου χλιδῆς.

In his primum verba, τὰς τε δυσκρίτους δύτεις, dubitationem mouent. Mirum enim est, quod occasus siderum difficiles obseruatu dicit, qui quum facile animaduerti queant, tum certe non sunt obscuriores, quam ortus, de quibus nihil huiusmodi addidit. At vero Aeschylus scripsit,

τὰς τε δυσκρίτους ὁδοῦς.

Quam lectionem seruauit Stobaeus ecl. I. 2. Deinde hic quoque versus,

μνήμην θ' ἀπάντων, μουσομήτορ' ἐργάνην,

vitio laborat. Nam vt de arte quadam memoriae, quae primum ab Simonide inuenta fertur, dixerit Aeschylus, quae tandem illa ars fuit, quae rudibus et incultis hominibus a Prometheo adhiberetur, nisi aut poesis, cuius nemo Prometheum inuentorem perhibuit, aut ipsa

scribendi ars, quae modo commemorata erat. Quam enim artem memoriae Simonides excogitavit, ea illorum temporum conditioni apta non fuit. De qua Cicero lib. II. de oratore c. 36. *inuenisse, inquit, fertur, ordinem esse maxime, qui memoriae lumen afferret. Itaque iis, qui hanc partem ingenii exercerent, locos esse capiendos, et ea, quae memoria tenere vellent, effundenda animo atque in his locis collocanda; sic fore, ut ordinem rerum locorum ordo conseruaret; res autem ipsas rerum effigies notaret, atque ut locis pro cera, simulacris pro litteris uteremur.* Tum vero *μνήμη* memoriam significat, non artem memoriae. Quae quum ita sint, quis non admiretur ingeniosam emendationem Hemsterhusii, quam Brunkius recepit,

*γραμμάτων τε σύνθεσιν,
μνήμης ἀπάντων μουσομήτορος ἐργάνην.*

Quam emendationem confirmare videtur codex Parisinus 2782. in quo est *μουσομήτορος*, ut in quibusdam libris *μνήμης* olim fuisse coniicias. Licebit tamen simpliciore et faciliorem corrigendi viam sequi, si nihil praeter coniunctionem *τε* deleueris. Quo facto locus ita interpungendus erit:

γραμμαμάτων τε συνθέσεις,
μνήμην ἀπάντων, μουσομήτορ' ἐργάνην.

Denique in his,

κᾶζευξα πρῶτος ἐν ζυγοῖσι κνώδαλα
ζεύγλησι δουλεύοντα σάγμασίν θ', ὅπως
θνητοῖς μεγίστων διάδοχοι μοχθημάτων
γένωνται,

γένοιντο contra omnes libros scribendum putarunt critici, propterea quod γένωνται soloecum putarent. Mihi secus videtur. Nam sane quidem consuetudo optativum exigit, praecedente verbo praeteriti temporis, sed ea consuetudo non tantam vim habuit, numquam ut ab ea boni scriptores recedendum putauerint. Quare licet adeo frequenter in hoc genere erratum fuerit ab librariis, ut plerumque huiusmodi exempla recte corrigi videantur, quod in Iliade circiter quindecim in locis ab se factum dicit Wolfius in prolegomenis p. 35. non tamen omnia aut poterunt aut debebunt mutari. Sic Aeschylus in Choephoris v. 750. seqq.

Ἀγισθον ἢ κρατοῦσα τοὺς ξένους καλεῖν
 ὅπως τάχιστ' ἄνωγεν, ὡς σαφέστερον
 ἀνῆρ ἀπ' ἀνδρῶς τὴν νεάγγελτον φάτιν
 ἐλθὼν πύθεται τήνδε.

Aristophanes in Ecclesiazufis 116.

οὐκοῦν ἐπίτηδες ξυνελέγημεν ἐνθάδε,
 ὅπως προμελετήσωμεν, ἄκεῖ δεῖ λέγειν.

Pindarus Pyth. IV. 160.

καὶ μὰν Τιτυὸν βέλος Ἀρτέμιδος θήρευσε κραιπνόν,
 ἐξ ἀνικάτου Φαρέτρας ὀρνύμενον,
 ὄφρα τις τᾶν ἐν δυνατῶ Φιλοτά-
 των ἐπιψαύειν ἔραται.

Contra apud Xenophontem de exped. Cyri I. 6, 9.
 male edidit Zeunius: συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα
 τοῦτον ἐκποδῶν ποιῆσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι
 δεοὶ τοῦτον φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολὴ εἶη ἡμῖν, τὸ
 κατὰ τοῦτον εἶναι, τοὺς ἐθέλοντάς φίλους τούτους
 εὖ ποιεῖν. Vbi quum vulgo desit εἶη, atque vnus
 tantum liber Etonensis ἦν habeat, facile patet
 ex vulgari vsu et consuetudine linguae scriben-
 dum esse: συμβουλεύω ἐγὼ τὸν ἄνδρα τοῦτον ἐκ-
 ποδῶν ποιῆσθαι ὡς τάχιστα, ὡς μηκέτι δεῖ τοῦτον

Φυλάττεσθαι, ἀλλὰ σχολή ἢ ἡμῖν, τὸ κατὰ τοῦτον
 εἶναι, τοὺς ἐθελονταῖς φίλους τούτους εὖ ποιεῖν.
 Nam quae ibi exempla attulit Zeunius, vt osten-
 deret, ὡς cum optatiuo coniungi, his nihil pla-
 ne efficitur, quum in omnibus praeteritum tem-
 pus praecedat. Eodem modo VII. 3, 36. quum
 e quibusdam libris legendum esset, ἐγὼ δ', ὁπό-
 ταν καιρὸς ἦ, ἤξω παρ' ἡμᾶς, male edidit εἴη.
 Nec tamen loci ex eodem scriptore defunt, in
 quibus optatiuus occurrat, vbi e more coniu-
 nctiuus poni debuisset. Ita in Cyropaedia I. 2, 6.
 ἀ δὲ ἐκάστη τῇ ἡλικίᾳ προστέτακται ποιεῖν, διηγησό-
 μεθα, ὡς μᾶλλον δῆλον γένηται, ἢ ἐπιμέλονται,
 ὡς ἂν βέλτιστοι εἶεν οἱ πολῖται. et 2, 10. καὶ αὐτὸς
 τε θεῶν καὶ τῶν ἄλλων ἐπιμελεῖται, ὅπως ἂν θε-
 ρῶεν, vbi Stobaeus habet θεῶσιν. Et 3, 8. οἱ δὲ
 τῶν βασιλέων τούτων οἰνοχόοι κομφῶς τε οἰνοχοῦσι,
 καὶ καθαρεύουσιν ἐγχεύουσιν, καὶ διδάσκει τοῖς τριπύ-
 κτύλοις ὀχοῦντες τὴν φιάλην, καὶ προσφέρουσιν, ὡς
 ἂν ἐνδοῖεν τὸ ἐκπωμα εὐληπτότατα τῷ μέλλοντι πί-
 νειν. Ibidem 18. ὅπως οὖν μὴ ἀπολή μαστιγού-
 μενος, ἐπειδὴ οἶκοι εἴης, ἂν παρὰ τούτου μαθὼν
 ἡκῆς ἀντὶ τοῦ βασιλικοῦ τὸ τυραννικόν, ἐν ᾧ ἔνεστι
 τὸ πλεόν οἴεσθαι χρῆναι ἀπάντων ἔχειν. Et cap. 6,
 19. ἀλλὰ τοῦ μὲν αὐτὸν λέγειν, ἀ μὴ σαφῶς
 εἰδείη, φείδεσθαι δεῖ, ὦ παῖ. Et II. 4, 10. vbi

quum ante, vt debebat, coniunctio usus esset, deinde adhibuit optatium in his: δοκεῖ γάρ μοι, ἔφη, πάντας μὲν, οὓς ἂν τις βούληται ἀγαθοὺς συνεργοὺς ποιῆσθαι ὁποιοῦτινοςοῦν πράγματος, ἡδίων εἶναι, εὖ τε λέγοντα καὶ εὖ ποιούντα παρορμῶν μᾶλλον, ἢ λυποῦντα καὶ ἀναγκάζοντα· οὓς δὲ δὴ τῶν ἐς τὸν πόλεμον ἔργων πειθήσασθαι τις βούλοιο συνεργοὺς κροθύμους, τούτους παντάπασιν ἐμοί γε δοκεῖ ἀγαθοῖς θηρατέον εἶναι καὶ λόγοις καὶ ἔργοις. Sed IV. 1, 18. in his, ὄρα μὴ πολλῶν ἐκάστῳ ἡμῶν καὶ ὀφθαλμῶν καὶ χειρῶν δεήσοι, vereor ne rectius MS. Guelf. habeat futurum, δεήσει. Ita etiam in Anabasi IV. 6, 10. e MS. Eton. legendum videtur, λάβωμεν et ἀποβάλωμεν pro optatiuis. Aliud exemplum optativi pro coniunctivo positi est in Cyropaedia VII. 5, 56. νῦν δ' ἐπειδὴ οὐχ οὕτω τρόπου μόνον ἔχεις, ἀλλὰ καὶ ἄλλους ἀνακτᾶσθαι δύνασαι οὓς καιρὸς εἴη, ἡδὴ καὶ οἰκίας σε τυχεῖν ἄξιον. In quo loco ἄλλως scribendum necessario est pro ἄλλους, quod libri habent. Ibidem 81. ὡς δ' ἂν ἡδιστα φαίνοιτο, αὐτὸς τις αὐτῶ ταῦτα παρασκευάσει. Neque enim in his exemplis, in quibus ὡς vel ὅπως cum particula ἂν coniungitur, huic particulae debetur optativus. Ita recte et sic, vt consuetudo ac regula linguae postulat, Euripides in Hippolyto v. 286.

οὐ μὴν ἀνήσω γ' οὐδὲ νῦν προθυμίας,
ὡς ἂν παροῦσα καὶ σύ μοι ξυμμαρτυρήσῃς,
ὅσα πέφυκα δυστυχοῦσι δεσπόταις.

et Plato in Symposio XX. 8. διὰ ταῦτα δὴ, οἶμαι, πάντα λόγον κινουῦντες ἀνατίθετε τῷ Ἐρωτι. καὶ φατὲ αὐτὸν τοιοῦτόν τε εἶναι καὶ τοσούτων αἴτιον, ὅπως ἂν φαίνεται ὡς κάλλιπτος καὶ ἄριστος. Ab illis quidem locis, in quibus optatiuus coniunctiui loco positus reperitur, bene discernendi sunt ii, in quibus praesens illud praecessit, quo historici pro praeterito utuntur. Ibi enim recte, et ut linguae ratio postulat, optatiuus adhibetur ut in Cyropaedia IV. 2, 4. οἱ δὲ πεμφθέντες λέγουσι Κύρῳ, ὅτι μισοῖέν τε τοὺς Ἀσσυρίους δικαίως, νῦν τε, εἰ βούλοιτο ἔναι ἐπ' αὐτούς, καὶ σφεῖς ξύμμαχοι ὑπάρξοιεν καὶ ἠγήσονται. Eodem pertinent ii loci, in quibus coniunctiuus vim praesentis historici habet, ut in Anabasi VII. 1, 2. ἐκ τούτου δὲ Φαρνάβαζος, φοβούμενος τὸ στρατεύμα, μὴ ἐπὶ τὴν αὐτοῦ ἀρχὴν στρατεύηται, πέμψας πρὸς τὸν ναύαρχον, — ἐδέϊτο διαβιβάσαι τὸ στρατεύμα ἐκ τῆς Ἀσίας καὶ ὑπισχνεῖτο πάντα ποιήσιν αὐτῷ, ὅσα δέοι. Similis ratio est, ubi optatiuus praeteritum significat, ut in Cyropaedia VIII. 2, 14. καὶ λόγος δὲ αὐτοῦ ἀπομνημονεύεται, ὡς λέγοι παρα-

πλήσια ἔργα εἶναι νομέως ἀγαθοῦ καὶ βασιλέως ἀγαθοῦ. Contra idem Xenophon etiam coniunctiuo utitur, vbi consuetudo optatum requirit, vt IV. 5, 48. καὶ γὰρ νῦν, ὅτε ἄνευ ἡμῶν προσελάσαντες ἐκινδυνεύετε, πολὺν μὲν φόβον ἡμῖν παρείχετε, μή τι πάθῃτε, et quae sequuntur. VII. 3, 1. τοὺς δ' ἐκέλευσεν — διαλαχόντας τὰς ἀμάξας κομίζειν, ὅποι περ ἂν αὐτοὶ πορεύωνται. Et ibidem 7. εἶπε τούτῳ καὶ ἄλλα πρόβατα πολλὰ ἐλαύνειν, ὅπῃ ἂν αὐτὸν πυνθάνηται ὄντα, ὡς ἐπισφαγείη τῷ Ἀβραδάτα. Ac Latinos quoque scriptores notum est, saepe ita tempora permutare. Igitur, si venia est lusus Ciceronis imitanti, hic est loci Aeschylei sensus.

Sed absque ratione omnia
 faciebant, donec sidereos ortus ego,
 conuersionumque aperui caecas vias.
 quin etiam numerum, doctrinarum maxumam,
 inueni, et formas litterarum nexiles,
 memoriam rerum, musiparentem fabricam.
 primusque saeua bestiarum saecula
 iugo domauit atque opere clitellario,
 vt cumulum demant hominibus graiissimum
 laboris: ego freniferos in currum dedi
 equos, superbum ditis luxuriae decus.

C A P. II.

Explicatur locus Promethei de Ius erroribus. Emendatur Pherenicus.

Temere fortasse multis facturi videbimur, qui in disceptationem et contentionem venire audeamus cum Io. Henr. Vossio, cuius et doctissima existat et vberima de Ius erroribus disputatio in epistolis mythologicis vol. II. ep. XVII. et XVIII. Hic vir non ignoramus quam bene de veteri geographia meritus sit: quin maximas ei gratias habemus, quod hanc partem antiquitatis, plurimis ante difficultatibus obscuratam, in tam clara luce collocavit. At enim vero, quemadmodum eum in interpretandis antiquorum scriptorum locis saepius audaciorum esse cognovimus, ita idem ei accidisse existimamus in ea parte Promethei, quae de Ius erroribus est. Cuius rei argumenta ita dicemus, ut, quo clarius nostra explicetur sententia, omne Ius iter, quemadmodum illud ab Aeschilo expositum est, ab initio usque ad finem persequamur. Atque Io, Argis et Cenchrea profecta, (v. 631.) ad

Molossos Dodonamque (v. 835) peruenit, vnde per littora Adriatici sinus, qui Ionius olim vocabatur, (v. 843. seqq.) occidentem versus vagata, ad septentrionem, sed simul orientem versus, in Scythiam iter conuertit. Id v. 844. declaratur,

ἀφ' οὗ παλιμπλάγκτοισι χειμάζει δρόμοις.

Ibi Prometheus inuenit, qui a ponto Euxino septentrionem atque occidentem versus in rupe affixus fuerit necesse est. Hinc enim Prometheus eam propter Scythas Nomadas versus orientem procedere iubet, v. 713. seqq. ac deinde littus persequi ponti Euxini. Neque enim aliud mare intelligi potest in his v. 713.

ἀλλ' ἀλιστόνοις πόδας

χρίμπτουσα ῥαχίαισιν ἐκπερᾶν χθόνα,

in cuius sinistro latere erant Chalybes, v. 720. Tum eam ad Hybristen fluuium peruenturam esse dicit, qui in Caucaſo ortus in pontum Euxinum influat, v. 723. seqq. Eius fluuii nulla alibi mentio fit. In huius littore pergere eam iubet, donec, superato Caucaſo, qui Aeschilo supra pontum Euxinum ad septentrionem situs

est, meridiem versus ad Amazonas perueniat. Hae enim nondum Themiscyram incolebant, v. 730. sed Colchidem habitabant, v. 415. quam Aeschylus supra Chersonesum Tauricam ad Maetidem paludem versus septentrionem sitam putabat. Inde per Isthmum Cimmericum, traiecto Bosporo Cimmerico, ex Europa in Asiam peruenturam praedicit, v. 755. seqq. Inde v. 796. sic pergit:

ὅταν περάσης ἑεΐθρον, ἠπείρων ὄρον,
 πρὸς ἀντολάς Φλογῶπας ἠλιοστιβεῖς

 πόντου περῶσα Φλοῖσβον, ἔς τ' ἂν ἐξίκη
 πρὸς Γοργόνεια πεδία Κισθῆνης, ἵνα
 αἱ Φορκίδες ναίουσι, δηναιαὶ κόραι
 τρεῖς κυκνόμορφοι, κοινὸν ὄμμι ἐκτημέναι,
 μονόδοντες, ἃς οὐδ' ἥλιος προσδέσκεται
 ἀκτῖσιν, οὐδ' ἡ νύκτερος μῆνη ποτέ.

Ac deinceps Gorgonas v. 804. gryphos v. 809. Arimaspos v. 810. annemque Plutonem v. 811. Aethiopas, fontes Solis, Nilum, eiusque cataractam in Byblinis montibus v. 814. seqq. ac denique Canopum v. 852. commemorat. In quo itinere describendo bene Vossius eos refuta-

vit, qui Arimaspos et gryphos ab Aeschulo in Africa collocatos putabant. Verum quam ipse istius itineris descriptionem fecit, ea non minore nobis, quam caeterorum ratio, difficultate videtur laborare. Nam primum ἑξῆςθρον, ἠπειρων ὄρον, nec Tanaim, nec Bosporum Cimmericum, sed veterem Phasin esse putat, qui apud Aeschylum, vt apud Homerum, Europam atque Asiam discreuerit. Nec sane dubitari potest, quin hac in re Aeschylus cum Homero consenserit. Verum ex eo non consequitur, eundem hic quoque commemorari vtriusque terrae terminum. Nam qua in orientem patet Europa, plures sunt eius termini, in quibus vt in orientali parte Phasis est, ita magis occidentem versus Bosporus est Cimmericus. Id ipsum clare indicant v. 735. seqq.

Ἴσθμὸν δ' ἐπ' αὐταῖς στενοπόροισι λίμνης πύλαις
 Κιμμερικὸν ἤξει, ὃν θρασυσπλάγχυνος σὲ χερῆ
 λιποῦσαν, αὐλῶν' ἐκπερᾶν Μαιωτικόν.
 ἔσται δὲ θνητοῖς εἰσαεὶ λόγος μέγας
 τῆς σῆς πορείας· Βόσπορος δ' ἐπώνυμος
 κεκλήσεται· λιποῦσα δ' Εὐρώπης πέδον
 ἠπειρον ἤξει Ἀσιάδα.

Nam traiciendo quidem Bosporo Cimmerico in
Asiam peruenerat Io. Quare quo tandem pacto
v. 796. vbi continuatur narratio Promethei,

ὅταν περάσῃς ἑΐθερον, ἠπείρων ὄρον,

eodem peruenisse dicetur traiciendo Phasi, quum
iam esset in Asia, neque ante in Europam redi-
isset? Immo quemadmodum ex ipso locorum
situ manifestum est, *ἑΐθερον, ἠπείρων ὄρον*, Phasin
esse non posse, ita haec verba de Bosporo Cim-
merico intelligi debere etiam orationis nexus
ostendit. Nam quum rogatus esset Prometheus,
vt reliquam partem errorum Ius exponeret,
necesse erat, vt ab iis initium faceret, quae su-
pra vltimo loco commemorasset. Quod si hic
versus,

ὅταν περάσῃς ἑΐθερον, ἠπείρων ὄρον,

de Phasi intelligendus esset, illa loca omisisset
omnia, quae a Bosporo Cimmerico ad Phasin
vsque adeunda puellae erant. Quae negligen-
tia hoc magis reprehendenda esset, quo obscu-
riorem totam descriptionem itineris redderet.

Deinde quum manifesta lacunae post v. 797. indicia reperiantur, ibi ea omnia excidisse putat Vossius p. 137. quae errores Ius per orientem Asiae continuerint. Itaque p. 144. verba πόντου περῶσα Φλοῖσβον de Bosporo Thracio intelligit, vt Io, ante ex Europa in Asiam delata, nunc rursus ex Asia in Europam deueniat. In quo itinere quum omnino nimiae videntur ambages et quasi orbis viarum esse, tum vero etiam par hic ab Aeschylō et maior etiam admīssa foret negligentia, quam supra in Phasi e Vossii ratione. Nam vt hic de Bosporo Thracio dixerit Aeschylus, qui factum est, vt inde nullum locum praeter Cynetum terram, quae in extremis Europae oris est, commemoraret? Nihilne in tanto terrarum tractu, quod memorabile esset, occurbat? non Thracia? non Mysia? non itineris certe aliqua regula atque directio? Tum vero maximam illi ipsi Cynetae difficultatem mouent. Nam quod pro Κισθήνης legi vult Κυνήτης, primum omnium demonstrandum erat, primam huius vocabuli syllabam longam esse, de quo vehementer dubito. Deinde hi Cynetes circa fontem Istri habitabant, teste Herodoto, qui lib. II. c. 53. ita scribit: "Ιστρος τε γὰρ ποταμός, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν καὶ Πυρρήνης πόλιος, ῥέει μέσσην

σχίζων τὴν Εὐρώπην. οἱ δὲ Κελτοὶ εἰσι ἔξω Ἡρακληϊῶν στηλέων· ὁμοῦρέουσι δὲ Κυνησίοισι, οἱ ἔσχατοι πρὸς δυσμέων οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ κατοικημένων. Idemque lib. IV. c. 49. ῥέει γὰρ δὴ διὰ πάσης τῆς Εὐρώπης ὁ Ἴστρος, ἀρξάμενος ἐκ Κελτῶν, οἱ ἔσχατοι πρὸς ἡλίου δυσμέων μετὰ Κύνητας οἰκέουσι τῶν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Circa haec quidem loca etiam Gorgones et Graeae collocantur ab Hesiodo Theog. 274. qui sic dicit,

αἱ ναίουσι πέρην κλυτοῦ Ὀκεανοῖο

ἔσχατιῇ πρὸς νυκτός, ἴν' Ἑσπερίδες λιγύφωνοι.

vide Vossium p. 148. Ita etiam Plinius VI. 36. Mela III. 9. Eandem rationem sequi videtur Pindarus, qui quum Olymp. III. 24. seqq. Hyperboreos ad Istri fontes collocet, istuc Perseum venisse, ut Gorgonem occideret, narrat Pyth. X. 49. seqq. Fuisse tamen, qui Hesperidas, quibus vicinae ab Hesiodo dicuntur Phorcides, in ipsum septentrionem transferrent, clarum est ex Apollodori enarratione laborum Herculis. Is enim II. 5. p. 136. primo de pomis Hesperidum sic dicit: ταῦτα δὲ ἦν, οὐχ, ὡς τινες εἶπον, ἐν Λιβύῃ, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ Ἀτλαντος ἐν Ὑπερβορέοις. Deinde p. 139. καὶ διὰ τῆς Λιβύης πο-

ρευθεις ἐπὶ τὴν θάλασσαν, καταπλεῖ, οὐ τὸ δέ-
 πας καταλαμβάνει. καὶ περαιοθεις ἐπὶ τὴν ἠπει-
 ρον τὴν ἀντικρῦ, κατετόξευσεν ἐπὶ τοῦ Καυκάσου τὸν
 ἐσθλιόντα τὸ τοῦ Προμηθέως ἥπαρ αἰετόν, ὄντα Ἐχιδ-
 νης καὶ Τυφῶνος· καὶ τὸν Προμηθεα διέλυσε. His
 mox addit: ὡς δὲ ἦκεν εἰς Ὑπερβορέους πρὸς Ἄτ-
 λαντα, ὑποθέντος Προμηθέως τῷ Ἡρακλεῖ αὐτὸν
 ἐπὶ τὰ μῆλα μὴ πορεύεσθαι, διαδεξάμενον δὲ Ἄτ-
 λαντος τὸν πόλον, ἀποστέλλειν ἐκεῖνον, πεισθεὶς διε-
 δέξατο. Ἄτλας δὲ, δρεψάμενος παρ' Ἐσπερίδων
 τρία μῆλα, ἦκε πρὸς Ἡρακλέα. Ibi igitur etiam
 Phorcides ex Aeschyli opinione videntur habi-
 tasse. Nec mirum, quum omnis regio, quae
 a septentrione ad occasum porrigitur, vehemen-
 ter coangustata ab antiquis fuerit. Hanc autem
 sedem Aeschyli Phorcidibus non solum illa as-
 signant,

ὡς οὐθ' ἥλιος προσδέρεται

ἀκτῖσιν, οὐθ' ἡ νύκτερος μήνη ποτέ,

sed totius etiam itineris ratio atque descriptio vi-
 detur firmare. Nam quod Vossius p. 148. dicit,
 priusquam ad Gorgones perueniat Io, adeun-
 dos ei esse gryphos, Arimaspos, Plutonem
 amnem, id ut per locorum situm, siquidem

E

Aeschylus Gorgonas ad occidentem posuit, recte fiat, tamen quomodo hunc ordinem locorum e verbis Aeschyli eruerit, non potest intelligi. Quis enim sibi persuadeat, adeo praeposteram ab Aeschylo narrationem confictam esse, ut Io, nisi perita iam regionum, incerta animi redderetur, qui propiores, qui remotiores habitarent; quo accedendum, quo non accedendum esset?

Quae quum ita sint longe aliter videtur iter Ius describendum esse. Quod si *ἑξ ἑσθρον, ἡ πείρων ὄρος*, v. 796. ut supra ostendimus, Bosphorus Cimmericus est, facile coniecturam facere licebit, quod mare significetur his verbis, v. 798. *πόντου περὶ ὅσα Φλοῖσβον*. Nam quum v. 797. orientem versus proficisci iubeatur Io,

πρὸς ἀντολὰς Φλογῶπας ἡλιοστιβεῖς,

occurrit planissime mare Caspium. Hoc autem trajecto in septemtrionem ad Phorcidas pergere debebit, sicut Hercules apud Apollodorum a Caucaſo ad Hesperidas in septemtrionem proficiscitur. Hic vero *Γοργόνεια πέδια Κισθίνης* difficultatem obiiciunt. Ac non est dubium, quin nomen *Κισθίνης* corruptum sit, quo nomine

duae vrbes inueniuntur, vtraque in Asia minore, altera Myſiae, altera Ciliciae. Libri praeterea *Σκυθίνης*, *Κισθίνης*, *Κινθίνης* exhibent. Nec tuto quidquam in his tenebris coniiicere licet. Commemoratur quidem circa haec loca non abſimili nomine gens, Ciſſianthi a Plinio VI. 14. quos quidam apud Melam quoque I. 2. recte videntur reponere. Fuerunt etiam propè Maeotidem paludem Sindi, quorum regio Sindica dicta. Strabo XI. p. 753. *πρὸς δὲ τῇ θαλάττῃ τοῦ Βοσπόρου κατὰ τὴν Ἀσίαν ἐστὶ καὶ ἡ Σινδική.* et p. 757. *τῶν Μαιωτῶν δ' εἰσὶν αὐτοὶ τε οἱ Σῖνδοι καὶ Δανδάριοι,* et quae ſequuntur, vt fortaffe ſcripſerit Aefchylus,

πρὸς Γοργόνεια πέδια Σινδίκης,

ſi quidem hanc quoque regionem, vt Colchidem atque alias, e ſuo loco longius ſubmouit. Sed horum omnium nihil pro certo affirmauerim. Quidquid hoc nominis eſt, ſumptum illud fortaffe eſt, vt Schützius obſeruat, ex Ariſteae Proconneſii Arimaſpeis. Illud tantummodo tenebimus, quod ſupra dixi, Phorcidas ab Aefchylo ad ſeptentrionem collocari.

Hinc autem iter progreditur ad gryphos et Arimaſpos. Hi ab ſeptentrione in occidentem

vsque protenduntur. Strabo p. 774. ἅπαντας μὲν δὴ τοὺς προςβόρρους κοινῶς οἱ παλαιοὶ τῶν Ἑλλήνων σύγγραφεῖς Σκύθας καὶ Κελτοσκύθας ἐκά- λουν. οἱ δ' ἔτι προτέρω διελόντες τοὺς μὲν ὑπὲρ τοῦ Εὐξείνου καὶ Ἰστρου καὶ Ἀδρίου κατοικοῦντας Ὑπερβορέους ἔλεγον, καὶ Σαυρομάτας, καὶ Ἀριμα- σπούς. Vide Herodotum IV. 15. 27. Dionys. Perieg. 31. Pausan. I. 24. Melam II. 1. Plin. VII. 2. Lucan. III. 230. VII. 756. Spanhem. ad Callim. hymn. in Delum, v. 291. maxime- que Vossium, qui quos scriptores commemora- vit, iis addendus est Pherenicus apud scholia- sten Pindari ad Olymp. III. 28. cuius versus ita corrigendi videntur:

ἀμφὶ δ' Ὑπερβορέων, οἳ τ' ἔσχατα ναιετάουσι,
νήω ὑπ' Ἀπόλλωνος, ἀπείρητοι πολέμοιο.
τοὺς μὲν ἄρα προτέρων ἐξ αἵματος ὑμνεῖουσι
Ἰτιήνων βλαστόντας ὑπὸ δρόμον αἰθρήεντα
νάσασσθαι Βορέο μέγαν Ἀριμασπὸν ἄνακτα.

Deinde etiam Plautus Aul. IV. 8. 1.

rici, diuitiis qui aureos monteis colunt,
ego solus supero.

Pici enim dicebantur, qui Graecis γρῦπες sunt.
vide Nonium p. 152. Turneb. Adu. XXIII. 26.
XXIV. 23.

Ita Io per gryphos et Arimaspos a septem-
trione in occidentem delata ad Aethiopas et Ni-
lum peruenit. Quae nobis quidem facillima
videtur huius itineris explicandi ratio.

C A P. III.

*Defensa librorum lectio in Prometheo. Φθόνον
ἔχειν. Alius eiusdem fabulae locus emendatur.*

In eadem fabula inde a v. 859. de Danai filia-
bus ita vaticinatur Prometheus:

πέμπτη δ' ἀπ' αὐτοῦ γέννα πεντηκοντόπαις
πάλιν πρὸς Ἄργος οὐχ ἑκοῦς' ἐλεύσεται,
θηλύσπορος, φεύγουσα συγγενῆ γάμον
ἀνεψιῶν· οἱ δ' ἐπτοημένοι φρένας,
κίρκου πελειῶν οὐ μακρὰν λελειμμένοι,
ἤξουσι θηρεύσοντες οὐ θηρασίμους
γάμους· φθόνον δὲ σωμάτων ἔξει θεός,
Πελασγία δὲ δέξεται, θηλυκτόνῳ
ἄρει δαμέντων, νυκτιφρουρήτῳ θράσει.

In quibus quum postrema non viderentur intel-
ligi posse, Brunkius ita correxit:

Φθόνον δὲ σώμαθ' ὧν ἔξει θεός
Πελασγία δεδέξεται θηλυκτόνῳ
ἄρει δαμέντων, νυκτιφρουρήτῳ θράσει,

vt verba sic iungerentur, Πελασγία δὲ δεδέξεται
 σώματα, ὧν θεὸς φθόνον ἔξει δαμέντων. Eamque
 mutationem recepit Schützius. Verum haec
 tam contorta est et complicata constructionis
 ratio, ea vt nobis quidem non solum obscurissima,
 sed etiam plane falsa esse videatur. Praeterea
 de hoc loco etiam disputarunt Heynius ad
 Apollodorum p. 273. et Siebelis in diatriba de
 Aeschyli Persis p. 118. E quibus Heynius aut
 σώματα de puellis, quarum fructum deus mari-
 tis inuideat, dici, et deinde δαμέντας legendum
 putat, aut procorum corpora fato subducenda
 significari censet. Siebelis autem hunc locum
 sic vertit: *Aegypti filii Danaidum venabuntur
 nuptias, sed illarum ipsis deus inuidebit corpora
 (non committet, vt iis potiantur) ipsorum vero
 (Aegypti filiorum) a feminis caesorum corpora terra
 teget Pelasgica.* Ego quidem, non mutata libro-
 rum lectione, aliam mihi videor eamque per-
 commodam interpretationem reperisse. Nam
 φθόνος, vt apud Latinos *inuidia*, contemptio-
 nem opprobrio iunctam significat, vt in Hecuba
 Euripidis v. 287.

ἐλθὼν δ' εἰς Ἀχαιῶν στρατόν,
 παρηγόρησον, ὡς ἀποκτείνειν φθόνος
 γυναῖκας.

"Ἐχειν autem φθόνον id est, quod Latinis *facere invidiam*. Pindarus Isthm. IV. 53.

ἴστε μὲν Αἰάντος αἰλικὴν

Φοίνιον, τὰν ὀψία

ἐν νυκτὶ ταμῶν περὶ ᾧ

Φασγάνῳ, μομφὰν ἔχει παί-

δεσσιν Ἑλλάνων, ὅσοι Τροίανδ' ἔβαν.

Itaque hic erit loci Aeschylei sensus: faciet deus invidiam filiabus Danaï propter caesa sponforum corpora, eaque invidia Pelasga terra laborabit. Hinc apud Horatium II. Carm. 14. *Danaï genus infame*. Δεδέξεται Πελασγία autem vt apud Euripidem Herc. fur. 1016.

ὁ φόνος ἦν, ὃν Ἀργολίς ἔχει πάτρα,

τότε μὲν περιταμότητος καὶ ἀπιστος

Ἑλλάδι, τῶν τοῦ Δαναοῦ παιδῶν.

Restat denique alius in Prometheo locus, qui emendatione videtur indigere. Nam quum Prometheus, nihil Iouis minis perterritus, quosuis cruciatus se perpeffurum ostendisset, Mercurius eam manifestam esse insaniam his verbis dicit v. 1062.

τοιάδε μέντοι τῶν Φρενοπλήκτων

βουλεύματ' ἔπει τ' ἐστὶν ἀκοῦσαι.

τί γὰρ ἑλλείπει μὴ παρακαίειν;

εἰ δὲ τὰδ' ἀτυχεῖ, τί χαλᾶ μανιῶν.

Quam lectionem, a Brunkio inuentam, Schützius recepit. Nam in libris legitur εἰ τὰδ' εὐτυχεῖ, vel, εἰ τὰδ' εὐτυχῆ, vel εἰ δ' εὐτυχῆ. Eī autem Brunkius pro ἐπει dictum putat, vt haec sit horum verborum sententia: et quum ita infortunatus sit, quid remittit de infania? Quae equidem tantum abest vt dicta a Mercurio esse putem, vt ne potuisse quidem dici contendam. Primum enim mirum foret, si in hoc loco, in quo, omnium animis crescente rei atrocitate commotis, nihil tenue et languidum admisceri debebat, tam exilem sententiam omnique vi et neruo carentem adhibuisset. Nam quid tandem erat, quod haec non, vt caetera, grauiter, plene, ornate enunciaret, sed ratiocinationis quadam formula, eaque satis inepta, comprehenderet? Nihil sane attinebat, haec, quae sponte quisque intellecturus erat, adiicere, εἰ δὲ τὰδ' ἀτυχεῖ, praesertim tam exilibus expressa verbis, omnique destituta ornatu. Deinde vero ne potuit quidem haec dicere. Nam quae

tandem haec argumentationis concludendae ratio est, qua id, quo quid probandum est, non tamquam efficientiae aliquo nexu coniunctum cum eo, quod probandum est, affertur, sed ut plane diuersum quiddam et nihil commune cum illo habens adiicitur? Atqui id factum volunt ab Aeschulo. Nam quum docere deberet Mercurius, insanam mentis esse Prometheum; nam quum tantis malis premeretur, nihil tamen de ferocia sua remittere: nunc eum sic loquentem inducunt: insanum esse; si vero tanta calamitate vrgeretur, quid eum remittere de insania? Haec quidem nemo erit, qui nobis pro Aeschuleis obtrudat. Quare alia ratione huic loco vim suam atque elegantiam reddere studebimus. Etenim videat mihi aliquis, quam praeclare omnis procedat oratio, lenissima in postremo versu mutatione facta:

τοιιάδε μέντοι τῶν φρενοπλήκτων

βευλεύματ' ἔπη τ' ἐστὶν ἀκοῦσαι.

τί γὰρ ἐλλείπει μὴ παραπαίειν;

τί τὰδ' ἠτύχθη; τί χαλᾶ μανιῶν;

Talia quidem, inquit, consilia, tales sermones insanorum sunt: quid enim huic deest ad insa-

niam? quid his perterritus est? quid remittit
de furore suo? Τάδε enim pertinet ad mala,
quae ipse Prometheus sibi euentura modo dix-
erat, quibusque nihilominus obfistendum decre-
verat. Ἠτύχθη autem, vt Homerus VI. Iliad.
467.

ἄψ δ' ὁ πάϊς πρὸς κόλπον εὐζώνοιο τιθήνης
ἐκλίνθη ἰάχων, πατρὸς φίλου ὄψιν ἀτυχθεῖς.

C A P. IV.

*Coniecturae quaedam in Aeschyli Septem contra
Thebas.*

Aeschyli tragoedia, quae Septem contra Thebas inscripta est, tot tantisque splendet virtutibus, ut merito Aristophanes, homo acutissimi iudicii, in Ranis v. 1021. Aeschylum ita dicentem introduxerit:

τὸς Ἑπτ' ἐπὶ Θήβας

ὁ θεασάμενος πᾶς ἂν τις ἀνὴρ ἠγάσθη δάιος εἶναι.

Nam siue delectum et artificium in actione, siue grauitatem in moribus, siue sublimitatem et vehementiam in sensibus, siue magnificentiam in descriptionibus, siue in dictione denique copiam atque ornatum requiras, nihil est harum rerum omnium, quo haec fabula non eximie sit atque admirabiliter instructa. Quo magis dolendum est, plurimos ex iis ipsis locis, qui maxime sunt ad animos commouendos facti, foedissimis scripturae vitiis contaminatos esse. In quibus quum nonnulli sint, quibus vim

suam et veterem nitorem restituere posse mihi videar, de iis hic, quid sentiam, explicabo.

Ac v. 218. haec leguntur:

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

πύργων στέγειν εὔχεσθε πολέμιον δόρυ;

ΧΟΡΟΣ

οὔκουν τάδ' ἔσται πρὸς Θεῶν;

ΕΤΕΟΚΛΗΣ

ἀλλ' οὔν Θεοὺς

τοὺς τῆς ἀλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος.

In quibus nemo non videt, τοὺς corruptum esse. Nam ἐκλείπειν sic simpliciter dictum longe aliud quiddam, quam quod hic requiritur, significat. Ac Schützius, deserta ratione scholiastae, τοὺς τῆς ἀλούσης πόλεος Θεοὺς iungentis, legendum esse coniecit,

ἀλλ' οὔν Θεοὺς

αὐτοὺς ἀλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος,

hac sententia, atqui ipsos deos dicunt capta vrbe excedere. At vero et hoc αὐτοὺς vim sententiae magis infringere, quam augere, videtur, et hic vsus verbi ἐκλείπειν cum genitiuo

coniuncti, quod accusatiuum sibi postulat, demonstrari debebat. Equidem non dubito, quin illud τούς e sequenti vocabulo τῆς ortum sit. Quare ita scribendum puto:

ἀλλ' οὖν Θεοὺς
τὰ τῆς ἀλούσης πόλεος ἐκλείπειν λόγος.

Quae emendatio ex eo genere est, in quo similitum exemplorum commemoratio et inutilis et inepta foret.

Aliam non minus certam emendationem iam prolaturi sumus in iis, quae leguntur v. 314.

πρὸς τὰδ', ὧ πολιοῦχοι
Θεοί, τοῖσι μὲν ἔξω
πύργων ἀνδρολέτειραν
καὶ τὰν ῥίψοπλον ἄταν
ἐμβαλόντες, ἄροισθε
κῦδος.

Vbi quid tandem hoc est, ἀνδρολέτειραν καὶ τὰν ῥίψοπλον ἄταν? Quo quid potuit non modo ad vim poeticam languidius, verum etiam ad sententiam et grammaticam rationem falsius

dici? Non est dubium, quin ita scripserit
Aeschylus:

πρὸς τὰδ' ὦ πολιοῦχοι,
θεοί, τοῖσι μὲν ἔξω
πύργων ἀνδρολέτειραν
ἄταν, ῥίψοπλον ἄταν
ἐμβαλόντες, ἄροισθε
κῦδος.

Euripides in Hercule furente v. 917.

παισὶ στενακτὰν ἄταν, ἄταν
πατέρος ἀμφαίνεις;

de quo loco cap. XI. dicetur.

Porro v. 371. semichorus ita dicit:

ὄ τοι κατόπτης, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, στρατοῦ
πευθῶ τιν' ἡμῖν, ὦ φίλοι, νέαν φέρει,
σπουδῇ διώκων πομπίμους χνοὰς ποδῶν.

Cui alter semichorus haec respondet:

καὶ μὴν ἀναξ ὄδ' αὐτός, Οἰδίπου τόκος,
εἶς' ἀρτίκολλον ἀγγέλου λόγον μαθεῖν·
σπουδῇ δὲ καὶ τοῦδ' οὐκ ἀπαρτίζει πόδα.

Quorum versuum ultimus nihil potest aliud continere, quam etiam Eteoclem festinanter accedere. At, si quis in eo versu sensus inest, is plane contrarius est. Quare Schützius, *ὤν* in *ὄν* mutandum censuit: qua quidem mutatione difficultas, quae in verbo *ἀπαρτίζει* inest, non videtur sublata esse. Quantumvis enim audaces Aeschylus metaphoras adhibere soleat, hoc tamen, *ἀπαρτίζειν πόδα*, tam non modo obscurum, sed etiam ambiguum est, ut facilius alia quaevis, quam accelerare pedem significare possit. Melioris lectionis vestigia habet liber Guelferbytanus, in quo est,

σπουδῇ δὲ καὶ τοῦδ' οὐ καταρτίζει πόδα.

Neque enim dubito, quin ex hac lectione prope nulla mutatione facta verum et genuinum verbum Aeschylo restitui queat. Ita enim legendum est:

σπουδῇ δὲ καὶ τοῦδ' οὐ καταργίζει πόδα.

Cupiditas, inquit, ne huius quidem pedem retardari patitur. At hoc nimirum audax facinus est, novum vocabulum, et quod alibi nusquam occurrat, Aeschylo obtrudere. De eo

vero solliciti sint isti, quibus vna salus grammaticorum libri sunt. Quid est enim, quare, quum ad analogiae auctoritatem summa lectionis probabilitas accedit, damnanda censeamus vocabula, quibus nihil nisi aut alter locus, in quo reperiantur, aut testimonium grammatici alicuius desit? Ac καταργέω quidem notissimum vocabulum est, pro quo nos Aeschylum καταργίζω, vsitatissima forma, dixisse existimamus.

V. 393. seqq. locus legitur elegantissimus, qui quum leuiter corruptus esset, vereor ne criticorum opera nihil lucratus sit. Verba, quibus Tydeum morae impatientem nuncius describit, haec sunt:

τοιαῦτ' ἀλύων ταῖς ὑπερκόμποις σαγαῖς
 βοᾷ παρ' ὄχθαις ποταμίαις, μάχης ἐρῶν
 ἵππος χαλινῶν δ' ὡς κατασθραίνων μένει,
 ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὀρμαίνει μένων.

Quae quum ita correxisset Brunkius, vt maiore distinctione post vocabulum ποταμίαις posita, reliqua e cod. Reg. A. sic scriberet,

μάχης δ' ἐρῶν

ἵππος χαλινῶν ὡς καταστραίνων, μένει,
 ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὀρμαίνει μένων,

Schützius, in hac lectione non acquiescendum ratus, verbum μένει corruptum putat. Mihi quidem nihil in hoc loco difficultatis esse videtur, si modo istud δὲ, quod tam incertae sedis est, deleatur. Tum vero ita interpungendum est:

τοιαῦτ' ἀλύων ταῖς ὑπερκόμποις σαγαῖς
 βοῆ παρ' ὄχθαις ποταμίαις, μάχης ἐρῶν,
 ἵππος χαλινῶν ὡς καταστραίνων μένει,
 ὅστις βοὴν σάλπιγγος ὀρμαίνει μένων

Μένει enim non a μένω, sed a μένος ductum est, idque cum χαλινῶν coniungi debet. Pugnae, inquit, cupidus Tydeus est, sicut equus, qui quum classicum exspectat, frenorum vi cohibitus, anhelat. Ita Nemesianus in Cynegetico v. 255. si in tali re scriptorum testimonio opus est,

*nec non terribiles spirabile numen anhelī
 prouolunt flatus, et lumina viuida torquent,
 hinnitusque cicut tremuli, frenisque repugnant.*

Sed quis est, qui nesciat, acres equos, quo maiore vi retineantur, eo magis anhelare?

In chori carmine, quod v. 523. seqq. legitur, retractanda est mutatio, quam libro II. de metris p. 254. proposui. Non videram enim, locum vnius vocabuli sede mutata emendandum esse. Quod hoc minus praetereundum duxi, quia, quum omne criticae artis negotium in erroribus inuestigandis versetur, id summum est eius, qui in hoc genere laborat, officium, vt ante omnia suos ipsius errores corrigat. Atque iste quidem locus sic scribendus est:

πέποιθα δὴ τὸν ἀντίτυπον Διὸς
ἔχοντ' ἄφιλον ἐν σάκει τοῦ χθονίου δέματος
δαίμονος,

et quae sequuntur. Quorum versuum prior asynartetus e duobus dochmiacis est, a quo alter eo tantum differt, quod in eo dochmiacos vnus iainbus praecedit. Hinc in strophico, qui est versus 484. patet, ἰώ, quod eieceram, retinendum esse. Vocabulum δὴ post πέποιθα e Robortelli editione adieci.

Alius locus male ab librariis habitus legitur v. 573 vbi nuncius ita ad Eteoclem de Amphiarao:

καὶ τὸν σὸν αὖθις πρὸς μορον ἀδελφεὸν
ἐξυπτιάζων ὄνομα, Πολυνείκους βίαν,
δὲς τ' ἐν τελευτῇ τοῦνομ' ἐνδατούμενος
καλεῖ, λέγει δὲ τοῦτ' ἔπος διὰ στόμα.

In quo nec Brunkio, ὁμόσπορον κακοῦροθῶν reponenti, assentior, nec Schützi sententiae accedere possum, qui πρὸς μορον ἐς ἀδελφεὸν, et pro δὲς τ' ἐν τελευτῇ aut δύστηνον αὐτῶ, aut δυσεντέλευτον scribendum existimat. Illud autem verissime vidit Schützius, pro ὄνομα restituendum esse ὄμμα. Nec minus Brunkii ὁμόσπορον verum arbitror, quod et lectio codd. regg. πρὸς πορον, et interpretatio, τὸν ἐκ τοῦ αὐτοῦ σπόρου, ἐκ τῆς αὐτῆς σπορᾶς γεννηθέντα, confirmat. Hinc non dubito, quin locus leuissima mutatione facta ita scribendus sit:

καὶ τὸν σὸν αὖθις εἰς ὁμόσπορον κάσιν
ἐξυπτιάζων ὄμμα, Πολυνείκους βίαν,
δὲς τ' ἐν τελευτῇ τοῦνομ' ἐνδατούμενος,
καλεῖ, λέγει δὲ τοῦτ' ἔπος διὰ στόμα.

'Αδελφείον, interpretatio verbi rarioris, κάσιν, metro aptata, in textum irrepfit. Euripides Hecuba 428.

ὅ τ' ἐν Φιλίπποις Θραξὶ Πολύδωρος κάσιν.

Medea, v. 167.

τὸν ἐμὸν κτείνασα κάσιν.

et v. 1334.

κτανοῦσα γὰρ δὴ σὸν κάσιν παρέστιον
τὸ καλλίπρωρον εἰσέβης Ἀργούσ σκάφος.

In hoc autem,

δὲς τ' ἐν τελευτῇ τοῦνομ' ἐνδατούμενος,

etsi non dubito, quin recte Schützius vocabulo ἐνδατούμενος exprobrantem significari existimet, tamen nec δὲς languere, neque ἐν τελευτῇ obscurum esse puto. Hoc enim dicit, Amphiaräum, postquam satis diu subducto supercilio Polynicen adspectasset, tandem dupliciter ei nomen exprobrasse, qui scilicet non lites modo, sed multas etiam et magnas lites concitauisset. Quae interpretatio non vereor ne improbetur ab iis, qui meminerint, quam curiose plerumque tragici poetae in nominum deriuationibus elaborauerint.

C A P. V.

*Animaduersiones in Aeschyli Choephoros a principio
vsque ad v. 160. Emendatur Euripides in Al-
cestide. Mars Scythicus.*

Quoties olim in tribus postremis Aeschyli tra-
goediis aliquid emendare conabar, toties et mul-
titudine et magnitudine vitiorum ita deterritus
sum, vt tandem hoc omne negotium vsque eo
differendum putarem, donec hae quoque tra-
goediae Schützi praeclearam curam expertae
essent. Qui quum tandem summo omnium lit-
teratorum desiderio satisfacisset, librum, simul-
atque ad me perlatus esset, non inspicere, sed
maxima diligentia legere coepi. Ac quo plures
esse locos animaduertebam, in quibus veram
lectionem Schützius et admirabili sagacitate eru-
isset, et insigni doctrina demonstrasset, eo ma-
iore ipse studio incendebar, vt, quae mihi du-
bitationes relictas essent, eas amplius perseque-
rer, nec prius acquiescerem, quam penitus ex-
plicatae atque remotae viderentur. Has adnota-
tiones quum per versus amplius quingentos

Choephororum deduxissem, superuenit censura libri Schütziani in ephemeridibus Ienensibus fol. 221. et 222. in qua ut plurima reperi, quae aut probare non dubitarem, aut ipse iam animaduertissem, ita nonnulla etiam inueni, a quibus dissentendum mihi esset. Ea suis quaeque locis commemorabo. Accepimus autem huius censurae auctorem Eichstadium, cuius iucundissimam consuetudinem ereptam nobis esse aegerrime patimur.

Ac primum in his, v. 12.

ἢ πατρὶ τῷ μῶ τάςδ' ἐπεικάσας τύχῳ
 χαῖς φερούσας νεγτέροις μειλίγμασι,

tam docta est atque elegans lectio, quam Schützianus e Stanleii coniectura reposuit, *μειλίγματα*, ut, si ita in libris repertum esset, nemini quidquam dubitationis in mentem venire posset. Eichstadius vero librorum omnium lectionem retinendam, atque ita explicandam putat, ut *νεγτέροις* substantiui loco sit, et libationes afferri dicantur, quae piaculo sint diis manibus. In quo equidem viro doctissimo assentire non possum, qui hanc rationem et satis asperam, nec minus obscuram esse arbitrer. Neque tamen

dubito, quin Aeschylus scripserit νεγτέροις μειλίγμασιν, sed ita, vt νεγτέροις adiectivum sit, quod cum μειλίγμασιν coniungendum est. Νέγτερα enim μειλίγματα sunt piacula, quae diis manibus afferuntur: quod similis in eadem re loquendi ratio ostendit, χθόνια λουτρά. Hesy-chius: χθόνια λουτρά, τὰ τοῖς νεκροῖς ἐπιφερόμενα. ἐκόμιζον γὰρ ἐπὶ τοὺς τάφους λουτρά. Eodem modo apud Romanos inferiae dicta.

Deinde v. 40, legebatur olim,

τοιῶνδε χάριν ἄχαριν
ἀπότροπον κακῶν
μωμένα μ' ἰάλλει
δύςθεος γυνά.

In quibus Schützio τοιῶνδε legenti assensit censor. Ac fateor me haud parum dubitasse, an recte id fecerit. Comparet mihi tamen aliquis versus antistrophicos,

σέβας δ' ἄμαχον ἀδάμαν-
τον ἀπόλεμον τοπρῖν,

qui vt congruant cum strophicis, at certe non satis eleganter congruunt. Nam et vocabulum ἀδάμαντον inuenuste in duos versus distrahitur,

et illa, ἀπόλεμον τοπρῖν, tam elegantem efficiunt dochmiacum, vt vix dubium sit, quin iis haec, ἀπότροπον κακῶν, respondeant, secunda syllaba correpta, quae minus bene producitur. Inde facilis coniectura, primum antistrophae versum talem fuisse,

σέβας δ' ἄμαχον ἀδάματον.

Ad cuius mensuram quum strophico syllaba deficit, eam, seruata librorum lectione τοιάνδε, ita commode restituemus:

τοιάνδ' ἐπὶ χάριν ἄχαριν

ἀπότροπον κακῶν,

ἰὼ γαῖα, γαῖα,

μωμένα μ' ἰάλλει

δύσθεος γυνά.

Hanc, inquit puellae, ad ingratham gratiam diis manibus offerendam arcessitas nos misit impia mulier. Nam quum antea narratum esset, manes Agamemnonis ab somniorum interpretibus iratos perhiberi, τοιάνδ' ἐπὶ χάριν, more Aeschyli, breuius et concitatus dictum est pro eo, quod dici debebat, *huius irae piacula*. Quae sequuntur, sic scribenda sunt,

H

φοβοῦμαι δ' ἔπος τόδ' ἐκβάλλειν.

τί γὰρ λυτρὸν πεσόντος αἵματος πέδω.

Veruum quidem hanc dispositionem vel circuitus verborum in eodem strophae atque antistrophae loco finitus tuetur. Nec λυτρὸν metro repugnat, quod primam non magis longam habet, quam alia similiter formata vocabula.

In v. 47. vocabulum πανοιζύς scribendum sine punctis diaereseos. Trisyllabum enim est, vtraque vocali in diphthongum coniuncta, vt quum alibi saepius, tum in notissima formula ἔξυρέ. — Vide Aristoph. Lyfistr. 948. Nub. 655. Aves 1641. Vesp. 1504. 1514. Similiter οἰστὸς bisyllabum apud Euripidem Med. 655. Androm. 1134. Herc. Fur. 196. Certe trisyllaba pronuntiatio verbi πανοιζύς elegantior hic est, quam quadrisyllaba, quae per metrum quidem ferri posset, siquidem hic versus cum iis, qui sequuntur, antispasticos numeros habere videtur, pariter ac v. 20.

ἰαλτὸς ἐκ δόμων ἔβην,

in cuius antistrophico, qui est 30. non erat necesse, vt ordo verborum, quem libri habent,

τοὺς γὰρ φόβος ἐξόθριξ,

ad Heathii sententiam mutaretur. Heathius enim, si quisquam alius, immerito hanc auctoritatem consequutus est, ut metrorum peritus haberetur, quorum ille iuxta cum ignarissimis ignarus est.

Ea, quae inde a v. 59. leguntur, deleta interpretum adnotatione, ἄχνη, ita scribenda conieceram:

ἑσπὴ δ' ἐπισκοπεῖ δίκας
 ταχεῖα τοὺς μὲν ἐν Φάει,
 τὰ δ' ἐν μεταίχμιῳ σκότου
 μένει χρονίζοντα βρύει,
 τοὺς δ' ἀκραιντος ἔχει νύξ.

Quod idem in mentem venisse video Eichstadio, sed ita, ut is eam lectionem propterea reiicere videatur, quod quum antea τοὺς μὲν, et deinde τοὺς δὲ poeta dixerit, in medio quoque membro persona potius, cui mala dentur, quam mala, quae dentur, commemoranda fuerint. In quo illi non assentior. Tantum enim abest, ut hanc orationis inuersionem reprehendendam putem,

ea vt laudem potius Aeschylō parere videatur. Hic, vt solent animo vehementer commoti, quod ad dictionem attinet, logicam membrorum inter se comparationem susque deque habuit, dummodo rem ipsam apte et grauiter eloqueretur. Solam enim hic oppositionem lucis, crepusculi, et noctis spectauit, quae dum salua maneret, subiectum, quod vocant logici, in quoque membro mutari posse censuit. Eoque mutando magna vis et virtus huic loco addita est. Continuo enim augetur animi perturbatio, quum initio causam tantum aduersae fortunae, vindictam, nominat; deinde, vnice in calamitatis impiorum cogitatione defixus, mala ipsa in locum vindictae substituit; denique vero, magis etiam commotus, non iam mala simpliciter, sed eorum loco grandem atque immensam aeternae noctis imaginem profert. Quae eo maiorem vim habet, quod, quum in prioribus membris poenam impiorum a tempore, quo ea afficiantur, seiunxerit, postremo omnia in vnā infinitam horrendamque imaginem confusa animis spectatorum proponit. Hinc recte se habere *ἀνεαντος* intelligitur, quod praecclare etiam Eichstadius obseruauit. Is vero aliam quoque attulit coniecturam, quae magis

ei placet, quam haec, de qua diximus. Scribendum enim coniicit, τὰδ' ἐν μεταίχμῳ σκότου χειρίζουσα βρύει, vt ἑσπὴ δίκας dicatur βρύειν Clytaemnestrae. Cui equidem sententiae nullo pacto accedere possum. Primum enim non hoc dicit chorus, nec nimis mature, nec nimis tarde Clytaemnestram puniri, sed citius serius puniturum iri. Deinde summa huius loci vis in eo posita est, quod incertum esse dicitur, quo quis tempore poenas subiturus sit. Quod quo minus definitum est, eo ampliore quasi in spatio cogitationes animi circumagitantur, vt confusae in tanta immensitate, quum locum, in quo acquiescant, non inueniunt, sublimitatis sensu animum impleant. Id plane fieri non potest, quum res ad certam personam, certumque tempus revocatur. Denique si Clytaemnestra nominatim hic commemoranda erat, certe magnum illud quiddam et graue esse debebat, quo ab aliis distingueretur, vt si dixisset, τὰνδ' ἀκραντος ἔχει νόξ. Quod si id ipsum voluisset, nec mature nec tarde Clytaemnestram puniri, quis non videt, rem plane aliter exponendam fuisse? Nec sane illa coniectura opus erat, quum aliae in promptu essent, quas commemorandas duco, ne, si quis in nostra lectione non acquiescendum puta-

verit, illis rationibus aliquid tribuat. Legi enim posset τὰ δ' ἐν μεταίχμιω σκότου μένει χρονίζουσα βρύει, vt τὰ nunc significaret, vt saepius apud Pindarum. Sed praeter audaciorem mutationem, ne in hac quidem lectione tanta videtur vis inesse, quanta in illa est, quam nos probamus. Deinde etiam, quod vnus e scho- liaftis habuit, reponi posset, τὰ δ' ἐν μεταίχμιω σκότου μένει, χρονίζοντα βρύει, vt τὰ pro ἀ, et μένει verbum esset, hoc sensu: quae in crepusculo sese continent mala, retardata auferunt. Verum in hac quoque non magna vis est, praesertim quum etiam μένει idem sit, quod χρονίζοντα.

De reliqua huius cantici parte dixi in dissertatione de metris Pindari.

V. 90. haec satis inconcinna leguntur:

ἢ τοῦτο Φάσκω τοῦπος, ὡς νόμος βροτοῖς
 ἐστ', ἀντιδοῦναι τοῖσι πέμπουσιν τάδε
 στέφη, δόσιν τε τῶν κακῶν ἐπαξίαν;

Scribe vna littera mutata:

ἢ τοῦτο Φάσκω τοῦπος, ὡς νόμος βροτοῖς
 ἐστ', ἀντιδοῦναι τοῖσι πέμπουσιν τάδε
 στέφη δόσιν γε τῶν κακῶν ἐπαξίαν;

Nec minor inconcinnitas inest in v. 126. seqq.

καὶ γὰρ χέουσα τὰςδε χέρνιβας βροτοῖς
λέγω, καλοῦσα πατέρ', ἐποίκτειρόν τ' ἐμέ,
Φίλον τ' Ὀρέστην, ὡς ἀνάξομεν δόμοις.

In quibus primo quid illud est, βροτοῖς λέγω? Id nimirum cunctis mortalibus exponendum erat, manes Agamemnonis nunc ab Electra implorari. Immo ne coram paucis quidem satis tuto dici poterat, quod Clytaemnestra si rescisceret, malum Electrae datum iri patebat. Tum quae illa tam prae fracta est et plane rudis verborum nectendorum ratio, καλοῦσα πατέρ', ἐποίκτειρόν τ' ἐμέ? Turnebus βροτοῖς habet. Id in libris MSS. facili litterarum aberratione e Φθιτοῖς natum videtur. Totus vero locus ita refinendus est:

καὶ γὰρ χέουσα τὰςδε χέρνιβας Φθιτοῖς
λέγω, καλοῦσα πατέρ', ἐποίκτειρεῖν ἐμέ,
Φίλον τ' Ὀρέστην, ὡς ἀνάξομεν δόμοις.

Ego quoque, inquit, has inferias diis manibus affero, et patrem inuocans, oro, misereatur mei atque Orestis, ut tandem potiamur laris nostri. Λέγω ἐποίκτειρεῖν, ut infra v. 139.

τοῖς δ' ἐναντίοις
λέγω Φανῆναί σου, πάτερ, τιμάρορον,
καὶ τοὺς κτανόντας ἀντικατακτανεῖν δίκην.

Quorum versuum postremus nullo pacto cum
Graecae linguae legibus conciliari potest.
Scribe:

καὶ τοὺς κτανόντας ἀντικατακτανεῖν δίκη

Euripides Medea 260.

ἦν μοι πόρος τις μηχανή τ' ἐξευρεθῆ
πόσιν δίκη τῶνδ' ἀντιτίσασθαι κακῶν.

Vt ad Choephoros redeam, correctionem no-
stram firmat et ipse Aeschylus in Persis v. 217.

δεύτερον δὲ χεὶρ χαῖς
γῆ τε καὶ φθιτοῖς χέασθαι.

et locus Euripidis in Alcestide, a Schützio iam
allatus. Is inde a v. 93. ita scribi debet:

πυλῶν πάροισεν δ' οὐχ ὄρω
πηγαῖον, ὡς νομίζεται,
χέρνιβ' ἐπὶ φθιτῶν πύλαις,
χαίτα τ' οὔτις ἐπὶ πρόθυρα

τομαῖος, ἀ δὴ νεκύων
 ἐν πένθεσι χειρὶ γυναικῶν
 πιτνοῦσιν νεολαία.

Antistropa enim haec est, foedissime corrupta, cuius stropa, quae v. 87. seqq. legitur, sic scribenda est:

κλύει τις ἢ στεναγμόν, ἢ
 χερῶν κτύπον κατὰ στέγας,
 ἢ γόον, ὡς πεπραγμένων;
 οὐ μὰν οὐδέ τις ἀμφιπόλων
 στατίζεται ἀμφὶ πύλας.
 εἰ γὰρ μετακύμιος ἄτας,
 ἰὼ Παιάν, Φανείης.

In his στατίζεται ultimam breuem habet, sicut in antistropa ἀ pluralis est, quod quum mirarentur librarii, pro πιτνοῦσιν scribendum putarunt πιτνεῖ, ut illud cum verbo χαίτα conueniret. Verum pluralis ad rem vniuersam refertur. Similis corruptio in Pindaro Pyth. VI. 20. libros inuasit, qui quum ad vnum omnes τὰν exhibeant, recte Schmidius τὰ reposuit. Locum, quo similior est Euripideo, adscribam:

σύ τοι σχέθων νιν ἐπιδέξια χειρός, ὀρθάν
 ἄγεις ἐφημοσύναν,
 τά ποτ' ἐν οὔρεσι Φαντὶ μεγαλοσθενεῖ
 Φιλύρας υἷὸν ὀρφανιζομένῳ
 Πηλείδα παραινεῖν.

Sequitur aliud in Choephoris carmen inde
 a v. 149. quod nec monostrophicum nec muti-
 lum esse iam eruditissimus editionis Schützianae
 censor animadvertit. In quo carmine ut insigne
 vitium v. 151. praeclare fustulit Schützius, ita
 non minor corruptela in his verbis est, *τίς δορυ-
 σθενῆς ἀνήρ, ἀναλυτῆρ δόμων Σκύθης*. Nam quid
 est, quare ille liberator penatium Agamemno-
 nis Scytha dicatur? Non certe tantam fuisse
 accepimus Scytharum virtutem bellicam, ut
 viri strenui et fortes simpliciter et κατ' ἐξοχήν
 Scythae vocarentur. Quid quod lictores Athe-
 nis Σκύθαι audiebant? Nec vero Orestem Scy-
 tham appellatum fuisse, propterea quod Tau-
 ros in Scythiam se contulerit, credibile est.
 Id enim longo demum tempore post vltionem
 Clytaemnestrae factum constat. Deinde etiam
 articulus τὰ non satis de more Aeschyli adhibi-
 tus est. Quid multa? Viam emendandi certif-

simam metrum monstrat. Scribendum enim
ita est:

Stropha

ἴετε δάκρυ καναχῆς ὀλόμενον
ὀλομένῳ δεσπότῃ πρὸς ἔρυμα
τόδε κεδνοῖν, κακῶν
τ' ἀπότροπον ἄγος ἀπεύχετον
κεχυμένων χοῶν. Κλύε δέ μοι, κλύε,
σέβας ᾧ δέσποτ', ἐξ ἀμαυρᾶς φρενός.

Antistropha

Ὅτοτοτοτοῖ, ὄτοτοτοτοτοτοῖ,
ἰὼ τίς δορυσθενῆς ἀνῆρ
ἀναλυτῆρ δόμων,
σκύθης τ' ἐν χερσῶν παλίντονα
ἐν ἔργῳ βέλη ἑπιπάλλων Ἄρης,
σχέδιά τ' αὐτόκωπα νωμῶν βέλη;

Horum versuum primus antispasto et dochmio,
secundus et quartus dochmio et antispasto con-
stant, reliqui dochmiaci sunt. Atque in stro-
pha quidem non poterat scribi δέσποτᾶ ᾿ξ, quum
α vocatiui, quod breue est, contractionem non
admittat, sed elidatur. Euripides Helena 1209.

ὦ δέσποτ', ἤδη γὰρ τόδ' ὀνομάζω σ' ἔπος.

Deinde in antistropha Σκύθης Ἄρης dici potuit ab arcu, qui ei hic tribuitur. Nam Scythae

ἐκηβόλοις τόξοισιν ἐξηρημένοι,

vt in Prometheo est v. 717. Vnde Scythicus arcus, res notissima, vt apud Ouidium epist. ex Ponto I. 1, 79. III. 8, 19. Verum magis proprie Mars Scythicus dictus videtur, qui in Scythia maxime, vicina Thraciae, quae eius sedes erat, coli soleret. Ita Statius Theb. III. 429. de Marte:

urget enim stimulis auriga cruentis

*facta infecta loqui, curruque infestus ab alto
terga comasque deae Scythica pater increpat hasta.*

Vide Meursium ad Lycophr. v. 937. Nec βέλη versu vltimo in ξίφη cum Schützio mutandum putem. Nihil enim in Aeschilo frequentius, quam eiusdem verbi in eodem loco crebrae repetitiones.

C A P. VI.

*Continuantur observationes in Choephoros usque ad
v. 295. Et cum coniunctiuo.*

V. 192. haec dicit Electra de cincinno, quem
in patris tumulo inuenerat:

εἶθ' εἶχε Φωνὴν εὐφρον', ἀγγέλου δίκην,
ὅπως δίφροντις οὔσα μὴ κινυσσόμην
ἀλλ' εὖ σαφηνῆ τόνδ' ἀποπτύσαι πλόκον,
εἰπέε γ' ἀπ' ἐχθροῦ κρατὸς ἦν τετμημένος,
ἢ ξυγγενῆς ὧν εἶχε συμπενθεῖν ἐμοί,
ἄγαλμα τύμβου τοῦδε καὶ τιμὴν πατρός.

Quae quum intelligi non posse viderentur,
Schützius primum ἔμφρονα cum Stanleio pro
εὐφρονα scribendum censet, quod sine dubio
recte factum est; deinde pro εὖ σαφηνῆ legen-
dum coniicit, ἢ σάφ' ἦν μοι; denique pro τιμὴν
reposuit τιμή. Ac sane hae quoque coniecturae
tam doctae, tamque elegantes sunt, vt ipsae se
statim omnibus commendare videantur. Cen-
sor tamen editionis Schützianae non minus
acute animaduertit, non necessarium esse, vt

verba εἰ σαφηνῆ mutarentur, si, minore distinctione in cuiusque versus fine adhibita, versu 196. εἰθε ε̄ praecedentibus repetendum intelligeretur. Quo facto his verbis loci sensum explicat: *utinam vocem intelligibilem haberet hic cincinnus, ne animi incerta agitarer, sed ut agnitos inimici capitis capillos abominarer; aut cognatus si mihi est, utinam posset mecum lugere, tamquam tunuli paterni ornamentum et decus.* Equidem vt in Schützi lectio mutationis lenitatem, ita in Eichstadii explicatione concinnitatem desidero. Primum enim durum videtur εἰθε v. 196. intelligere, quum tam multa inter hunc versum et eum, vnde illud εἰθε repetendum est, intercesserint. Deinde vero ne satis recte quidem oppositae videntur sententiae, si Electra aut vt voce praeditus sit cincinnus optat, aut eum, si cognatus ipsi sit, dolere secum cupit. Id non est in Schützi correctione, in qua Electra aut abominandum inimici capitis cincinnum, aut, si fratris sit, doliturum esse secum dicit. Quae quum ita sint, Schützi quidem rationem servandam puto, sed ita, vt multo leniore mutatione opus sit. Sic enim scribendum existimo:

εἴθ' εἶχε Φωνὴν ἔμφρον', ἀγγέλου δίκην,
 ὅπως δίφροντις οὔσα μὴ 'κινυσσόμην,
 ἀλλ' ἢ σαφηνῆ τόνδ' ἀποπτύσαι πλόκον,
 εἰπέε γ' ἀπ' ἐχθροῦ κρατὸς ἦν τετμημένος,
 ἢ, ξυγγενὴς ὦν, εὖ γε συμπενθεῖν ἐμοὶ
 ἀγαλμα τύμβου τοῦδε καὶ τιμὴν πατρός.

Vtinam, inquit, voce hic cincinnus praeditus esset, ne incerta animi agitarer, sed aut abominarer eum, si inimici capitis est, aut, fratris si est, ut dolere mecum ornamentum posset huius tumuli et honos patris.

Sequitur locus multo magis corruptus, qui legitur inde a v. 202.

καὶ μὴν στίβοι γε, δεύτερον τεκμήριον,
 ποδῶν ὁμοῖοι, τοῖς δ' ἐμοῖσιν ἐμφερεῖς.
 καὶ γὰρ δὺ ἐστὸν τῶδε περιγραφαὶ ποδοῖν,
 αὐτοῦ τ' ἐκείνου καὶ ξυνεμπόρου τινός.
 πτέρναι τερόντων θ' ὑπογραφαὶ μετρούμεναι
 εἰς ταυτὸ συμβαίνουσι τοῖς ἐμοῖς στίβοις.

De huius loci tum interpretatione, tum correctione optime meritus est eruditissimus Schützi-
 anae editionis censor, quum interpretamenti

vestigia hic aperuit. Quamquam de eo vehementer dubito, an ille non omnino veram rationem emendandi assequutus sit. Nam ut taceam audacius factum esse, quod ultimum versum in locum secundi substituit, quem pariter ut quintum ex interpretis adnotatione ortum putat, id ego maxime miror, quomodo cuiquam interpreti in mentem venerit, tritissimam dicendi formulam, εἰς ταυτὸ συμβαίνουσι τοῖς ἐμοῖς στίβοις, longe rariore et exquisitiore formula, τοῖς ἐμοῖς ἐμφερεῖς, explicare. Quin postremi duo versus ita cohaerent, atque ita sponte ad metrum sese accommodant, ut hos ego eiciendos putem, non secundum, qui, si quis alius in hoc loco, maxime dignus Aeschylō est.

Sequitur alius locus, in quo tam acutam atque elegantem correctionem Schützius reposuit, ut difficile sit ei non assentiri. Atque hae quidem emendationes nescio an maximam criticis laudem pariant, quae licet verae non sint, assensionem tamen legentium veluti vi extorqueant. Id quod in hoc loco, quem prolaturus sum, censori editionis Schützianae accidit. Verba sunt Electrae ad Orestem v. 232.

ὦ φίλτατον μέλημα δώματι πατρός,
δακρυτὸς ἐλπίς σπέρματος σωτήριου.

Ibi quis non merito laudandam putet Schützii
lectionem,

δακρυτὸς ἐλπίς, σπέρματος σωτήριος.

Ego tamen quum vbique aegerrime adduci me
patiar, vt de librorum lectione recedam, hic
quoque dubitavi, an defendi posset id, quod
consensu libri exhibent. Atque expedita in
hanc rem ratio est. Nam σπέρμα non ad Ore-
stis, sed ad Agamemnonis progeniem spectat;
nec de genere Atridarum conseruando hic agi-
tur, sed de retinenda ac tuenda paterna domo.
Itaque recte dicitur Orestes δακρυτὸς ἐλπίς σπέρ-
ματος σωτήριου, Agamemnonis filius sospitator,
cuius videndi spes deplorata iam fuerit. Hanc
interpretationem egregie confirmat versus, qui
sequitur:

ἀλκῆ πεποιθὸς δῶμ' ἀνακτῆσι πατρός.

Idem igitur est σωτήριον σπέρμα, ac qui supra
v. 157. ἀναλυτῆς δόμων dictus erat.

K

In loco eo, vbi Orestes poenas enumerat, quas ipsi Apollo minatus esset, ni caedem patris vlcisceretur, tantā sagacitate censor editionis Schützianae omnem obscuritatem dimouit, vt nihil amplius dubitationis relictum sit, nisi de v. 273. In quo ille Schützio assentitur, pro αὐτὸν reponenti ἀτίτω. Quae coniectura etsi nobis quoque docta et digna Aeschilo videtur, tamen, quo ea magis ab librorum omnium lectione recedit, eo magis vulgatam lectionem tuendam existimamus. Verba autem Orestis haec sunt:

οὔτοι προδώσει Λοξίου μεγασθενῆς
 χρησμός, κελεύων τόνδε κίνδυνον περᾶν,
 κἀξορθιάζων πολλά, καὶ δυσχειμέρους
 ἄτας ὑφ' ἧπαρ θερμὸν ἐξαυδῶμενος
 εἰ μὴ μέτειμι τοῦ πατρὸς τοὺς αἰτίους,
 τρόπον τὸν αὐτὸν ἀνταποκτεῖναι λέγων
 ἀποχρημάτοισι ζημίαις ταυρούμενον.
 αὐτὸν δ' ἔφασκε τῇ φίλῃ ψυχῇ ταῖδε
 τίσειν μ' ἔχοντα πολλὰ δυστερπῆ κακὰ.

Ac duae fuerunt causae, quare Schützio displiceret interpretatio Stanleii, qui ipsum Orestem capite suo poenas daturum dici putat. Primum

enim frigere αὐτὸν inani pleonasmō dicit; deinde vero, quum antecessisset mandatum Apollinis, quo iuebatur Orestes patrem vlcisci, poenas hac demum lege et cōditione ei proponi potuisse, si patrem non vlcisceretur. Id igitur in vulgari lectione omissum, vocabulo αὐτὸν in ἀτίτω mutando, restituit. Ac sane quis id recte factum negabit, dum caussae, quas affert, verae sint? Quod nobis quidem non ita videtur. Nam pleonasmus quidem in vocabulo αὐτὸν sic demum inest, si idem significatur his verbis, δυσχειμέρους ἄτας ὑφ' ἠπάρα θερμὸν ἐξαυδόμενος. At vero insignis illa calamitas, quam vaticinatus Apollo erat, non necessario ad solum Orestem referenda erat, sed poterat etiam ad Electram, poterat ad omnem posteritatem Agamemnonis, poterat denique ad patriam ipsam spectare. Quare nullus mihi quidem videtur pleonasmus existere, si Orestes, quo certius definiat atque describat istam calamitatem, eam ad se ipsum pertinere dicit. Particula δὲ enim pro γὰρ posita est. Deinde ne illud quidem omissum est in praecedentibus, qua lege et cōditione malum Oresti paratum sit. Ea enim perspicue hoc versu continetur,

εἰ μὴ μέτειμι τοῦ πατρὸς τοὺς αἰτίους.

Haec enim totius loci sententia est, ut breui complectar: vlcisci caedem patris iussit Apollo, magnam minatus calamitatem, si parricidas, quos pari supplicio afficiendos dixit, non persequeretur. Nam ipsum me meo capite multas et graues poenas daturum esse. Quae quum ita sint, non adducor, ut ab librorum lectione recedendum putem.

Postquam enarrauerat Orestes poenas, quas ipsi Apollo proposuisset, si vindictam parricidii non sumeret, ita pergit v. 294.

*τοιούσδε χρισμοῖς ἄρα χεὶ πέποιθέναι.
κεὶ μὴ πέποιθα, τοῦργον ἐξεργαστέον.*

In quibus verbis vereor, ut recte se habeat indicatiuus πέποιθα. Eo enim significari videtur, Orestem non credere oraculo. At credendum esse modo dixerat. Itaque nescio an rectius scribatur,

κεὶ μὴ πεποίθω, τοῦργον ἐξεργαστέον.

Euripides Iph. Aul. 1238.

βλέψον πρὸς ἡμᾶς, ὄμμα δὸς φίλημά τε,
 ἴν' ἀλλὰ τοῦτο κατθανοῦσ' ἔχω σέθεν
 μνημεῖον, εἰ μὴ τοῖς ἐμοῖς πεισθῆς λόγοις.

Ac merito dubitat Locella ad Xenoph. Ephes. p. 135. an falsa sit illorum opinio, qui εἰ negant cum coniunctiuo copulari posse. In his Brunkius quoque est, quem praeter locis ab Locella allatis vide ad Plutum v. 116. Equidem huic grammaticorum regulae non multum tribuendum puto: cui si obtemperandum esset, non modo ingens copia exemplorum contra omnium librorum fidem mutanda esset, sed multi loci poetarum, in quibus metri necessitas coniunctiuum tuetur, ne possent quidem mutari. Atque vt aliqua certe huius rei testimonia proferam, apud Homerum εἰ cum subiunctiuo legitur Iliad. I. 340. V. 258. IX. 318. XV. 16. Odyss. V. 221. VII. 204. XVI. 158. in hymno Apollinis v. 46.

εἰ τίς οἱ γαιέων υἱεῖ θέλη οἰκία θέσθαι.

in quo versu non assentior Ilgenio, carissimo olim praeceptori meo, qui de metro veritus εἰ κέ τίς οἱ reposuit. Nam metro vulgatam lectio-

nem non repugnare ostendi lib. I. de metris
p. 84. Alia exempla particulae ei subiunctiuo
coniunctae sunt apud Pindarum Pyth. IV. 473.
488. Nem. VII. 16. 21. IX. 110. Isthm. V.
17. Xenoph. Anab. VII. 6, 24.

C A P. VII.

Emendatur locus Choephororum v. 312-475.

Sequitur inde a v. 312. locus versuum centum et sexaginta quatuor, in quo praeter tria systemata anapaestica, reliqui versus non, quod hactenus putabatur, maximam partem monostrophici, sed ad vnum omnes antistrophici sunt. Quamobrem metri in primis regula adiutus ita hunc locum restituendum puto, in quo emendando praeclaram operam praeiuit Schützius.

S t r o p h a I

ΟΡΕΣΤΗΣ

ὦ πάτερ αἰνόπατερ, τί σοι
 φάμενος, ἢ τί ῥέξας
 τύχοιμι ἂν, ἕκαθεν οὐρίσας

315 ἔνθα σ' ἔχουσιν εὐναί;
 σκότῳ Φάος ἰσόμερον,
 χάριτες δ' ὁμοίως
 κέκληται γόος εὐκλεῆς
 προσθόδοις Ἀτρεΐδαις.

S t r o p h a II

ΧΟΡΟΣ

- 320 Τέκνον, Φρόνημα τοῦ
 θανόντος οὐ δαμάζει
 πυρὸς αἶμα λευρὰ γνάθος,
 φαίνει δ' ὕστερον ὀργάς.
 ὀτοτύζεται δ' ὁ θνήσκων,
 325 ἀναφαίνεται δ' ὁ βλάπτων.
 πατέρων δὲ καὶ τεκόντων
 γόος ἔνδικος ματεύει
 ποινὰν ἀμφιλαφῆς ταραχθεῖς.

A n t i s t r o p h a I

ΗΛΕΚΤΡΑ

- κλυθεῖ νυν, ὦ πάτερ, ἐν μέρει
 330 πολυδάκρυτα πένθη.
 δίπαις τοι σ' ἐπιτύμβιος
 θρήνος ἀναστενάζει.
 τάφος δ' ἰκέτας δέδεκται,
 φυγάδας θ' ὁμοίως.
 335 τί τῶνδ' εὖ; τί δ' ἄτερ κακῶν;
 οὐκ ἀτρίακτος ἄτα;

A n a p a e f t i

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλ' ἔτ' ἂν ἐκ τῶνδε θεὸς χεῖρων
 θεῖη κελεύθους εὐφρογγοτέρους,
 ἀντι δὲ θεήνων ἐπιτυμβιδίων
 340 παίων μελάθροισι ἐν βασιλείοις
 νεοκράτα φίλον κομίσειεν.

S t r o p h a III

ΟΡΕΣΤΗΣ

Εἰ γὰρ ὑπ' Ἰλίῳ
 πρὸς τινος Λυκίων, πάτερ,
 δορίμητος κατηναρίσθης,
 345 λιπῶν ἂν εὐκλειαν ἐν δόμοισι,
 τέκνων τε κελεύθοις
 ἐπίστρεπτον αἰῶνα κτίσσας
 πολύχωστον ἂν εἶχες
 τάφον διαποντίου γᾶς
 350 δώμασιν εὐφρόρητον·

A n t i f t r o p h a II

Φίλος φίλοισι τοῖς
 ἐκεῖ καλῶς θανοῦσι,
 κατὰ χθονὸς ἐμπρέπων

L

σεμνότιμος ἀνάκτωρ,

- 355 πρόπολός τε τῶν μεγίστων
 χθονίων ἐκεῖ τυράννων·
 βασιλεὺς γὰρ ἦς, ὄφρ' ἔζης,
 μόριμον λάχος πιμπλάντων
 χερσῖν πεισίμβροτόν τε βάκτρον.

Α n t i t r o p h a III

ΗΛΕΚΤΡΑ

- 360 Μηδ' ὑπὸ Τρωίοις
 τείχεσι φθίμενος, πάτερ,
 μετ' ἄλλῳ δορικμηῆτι λαῶ
 παρὰ Σκαμάνδρου πόρον τέθαψαι,
 πάροιθε θανών, ἢ
 365 κτανόντεσσιν οὔτω δαμῆναι,
 θαγατηφόρον αἴσαν
 πρόσω τινὰ πυνθάνεσθαι
 τῶνδε πόνων ἄπειρον.

Α n a p a e f t i

ΧΟΡΟΣ

- Ταῦτα μὲν, ὦ παῖ, κρείσσονα χρυσοῦ,
 370 μεγάλης δὲ τύχης καὶ Ὑπερβορέου

μείζονα φωνεῖς ὀδυνᾶσα.
 ἀλλὰ διπλῆς γὰρ τῆσδε μαρμαίνης
 δοῦπος ἰκνεῖται· τῶν μὲν ἀρωγοί
 κατὰ γῆς ἤδη, τῶν δὲ κρατούντων
 375 χεῖρες οὐχ ὅσται στυγερῶν ὄντων·
 παισι δὲ μᾶλλον γεγένηται.

S t r o p h a IV

ΗΛΕΚΤΡΑ

Τοῦτο διαμπερὲς οὖς
 ἴκεθ', ἄπερ τε βέλος.
 Ζεῦ, Ζεῦ, κάτωθεν ἀμπέμπων
 380 ὑστερόποινον ἄταν
 βροτῶν τλήμονι καὶ πανούργῳ
 χειρὶ, (τοκεῦσι δ' ὅμως τελεῖται.)

S t r o p h a V

ΧΟΡΟΣ

ἔφυμνῆσαι γένοιτό μοι
 πευκάεντ' ὀλολυγμὸν ἀνδρὸς
 385 θεινομένου, γυναικὸς τ' ὀλλυμένας.
 τί γὰρ κεύθῳ, φρενὸς οἶον ἔμπας
 ποτᾶται πάροιθεν τε πρῶρας

L •

δριμείας κραδίας

θύματος ἔγκοτον στύγος.

Α n t i s t r o p h a IV

390 Καί ποτ' ἂν ἀμφιθαλῆς

Ζεὺς ἐπὶ χεῖρα βάλοι,

Φεῦ, Φεῦ, κάρανα δαίξας.

πιστὰ γένοιτο χώρα.

δίκαν δ' ἐξ ἀδίκων ἀπαιτῶ.

395 κλύτε δὲ τὰ χθονίων τετιμέναι.

Α n a p a e f t i

ΧΟΡΟΣ

Ἄλλὰ νόμος μὲν, Φονίας σταγόναις

χυμένας ἐς πέδον ἄλλο προσαιτεῖν

αἷμα· βοᾷ γὰρ λοιγὸς Ἐριννὺν

παρὰ τῶν προτέρων φθιμένων ἄταν

400 ἑτέραν ἐπάγουσαν ἐπ' ἄτα.

S t r o p h a VI

ΗΛΕΚΤΡΑ

ποῖ ποῖ δὴ νερτέρων τυραννίδες;

ἴδετε πολυκρατεῖς ἀραὶ φθιμένων,

ἴδεσθ' Ἀτρειδᾶν τὰ λοιπὰ ἀμηχάνως

ἔχοντα καὶ δωμάτων

405 ἄτιμα. πᾶτις τράποιτ' ἄν, ὦ Ζεῦ;

Α n t i σ t ρ ο φ η V

ΧΟΡΟΣ

Πέπαλται δ' αὐτέ μοι Φίλον

κέαρ τόνδε κλύουσιν οἶκτον.

καὶ τότε μὲν δύσελπις, σπλάγχχνα δέ μοι

κελαινοῦται πρὸς ἔπος κλυούση,

410 ὅταν δ' αὐτ' ἐπαλκὲς θρασείαν

ἀπέστασεν ἄχος,

πρὸς τὸ φανεῖσθαί μοι καλῶς.

Α n t i σ t ρ ο φ η VI

ΗΛΕΚΤΡΑ

τί δ' ἄν εἰπόντες τύχοιμεν; ἢ τάπερ

πάθομεν ἄχθεα πρὸς γε τεκομένων

πάρεστι σαίνειν; τὰ δ' οὔτι θέλγεται.

416 λύκος γὰρ ὥστ' ὠμόφρων

ἄσαντος ἐκ μητρός ἐστι θυμός.

Σ t ρ ο φ η VII

Ἔκοψε κομμὸν Ἄρειον, εἶτα Κισσίας

νόμοις πολεμιστείας

420 ἄπρηκτα πολύπλαγκτ' ἦν ἰδεῖν
 ἐπασσυτεροτριβῆ τὰ χερσὸς ὀρέγματα
 ἄνωθεν ἀνέκαθεν· κτύπῳ δ' ἐπιρροθεῖ
 κροτητὸν ἄμὸν καὶ πανάθλιον κάρσα.

425 ἰώ, ἰώ, δαίτα
 πάντολμε μάτερ, δαίταις ἐν ἐκφοραῖς
 ἄνευ πολιτᾶν ἀνα-
 κτ', ἄνευ τε πενθημάτων
 ἔτλης ἀνοίμωκτον ἄνδρα θάψαι.

S t r o p h a VIII

ΟΡΕΣΤΗΣ

430 Τὸ πᾶν ἀτίμως ἔλεξας, οἴμοι.
 πατρὸς δ' ἀτίμως ἄρα τίσει
 ἕκατι μὲν δαιμόνων,
 ἕκατι δ' ἀμᾶν χερῶν.
 ἔπειτ' ἐγὼ νοσφίτας ὀλοίμαν.

A n t i s t r o p h a VIII

435 Ἐμασχαλίσθη δ' ἔθ', ὡς τόδ' εἰδῆς.
 ἔπρασσε δ' ἄπέρ νιν, ὧδε θάπτει,
 μόρον γε μαιμωμένα
 ἄφερτον αἰῶνι σῶ.
 κλύεις πατρώους δύας ἀτίμους.

Antistropha VII

ΟΡΕΣΤΗΣ

440 Πατρώϊον λέγεις, πατρώϊον μέρος.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ δ' ἀπεστάτουν

ἀτιμος, οὐδενὸς ἀξία.

μυχοῦ δ' ἀφερκτος πολυσίνου κυνὸς δίκαν

ἐτοιμότερα γέλωτος ἀνέφερον λίβη

445 χαίρουσα πολύδακρυ γόνυ κεκρυμμένα.

τοιαῦτ' ἀκούων ἐν φρεσὶν

γράφου, δι' ὠτων δὲ συν-

τέτραινε μῦθον ἠσύχῳ φρενῶν βάσει.

τὰ μὲν γὰρ οὕτως ἔχει,

450 τὰ δ' αὐτὸς ὄργα μαθεῖν.

πρέπει δ' ἀκάμπτῳ μένει καθήκειν.

Stropha IX

ΟΡΕΣΤΗΣ

Σέ τοι λέγω, ξυγγενοῦ, πάτερ, φίλοις.

ΗΛΕΚΤΡΑ

Ἐγὼ δ' ἐπιφθέγγομαι κεκλαυμένα,

στάσις δὲ πάγκοινος ἄδ' ἐπιγέροθῃ,

455 ἀκουσον ἐς Φάος μολών,
 ξὺν δὲ γενοῦ πρὸς ἐχθρούς.

Antistropa IX

"Αρης "Αρει συμβάλλει, δίκαι δίκαι.
 ἰὼ θεοί, κραίνετ' ἐνδίκως δίκαις.

ΧΟΡΟΣ

Τρόμος μ' ὑφέρπει κλύουσαν εὐγμάτων.
 460 τὸ μόρσιμον μένει πάλαι,
 εὐχομένοις δ' ἂν ἔλθοι.

Stropha X

ὦ πόνος ἐγγενής,
 καὶ παράμυστος ἄτασ
 αἱματόεσσα πλαγία.
 465 ἰὼ δύστον' ἀφερτα κήδη,
 ἰὼ δυσκατάπαυστον ἄλγος,

Antistropa X

δώμασιν ἔμμοτον
 τῶν ἐκάς· οὐδ' ἀπ' ἄλλων
 ἔκτοθεν, ἀλλ' ἀπ' αὐτῶν

470 αἰῶν' ἀναιρεῖν, αἱματηρᾶν
θεῶν τᾶν κατὰ γᾶς ὄδ' ὕμνος.

A n a p a e f t i

Ἄλλὰ κλύοντες, μάκαρες χθόνιοι,
τῆσδε κατευχῆς, πέμπετ' ἀρωγὴν
παισι προφρόνως ἐπὶ νίκην.

In his v. 315. Eichstadius subtiliter animadvertit, locum hactenus prava distinctione laborasse. Idem eleganter coniicit legendum esse, αἰσιόμοιρον. Verum haec coniectura etiam antitrophicum versum mutari postulat. Quare equidem retinendam arbitror vulgatam lectionem ἰσόμοιρον, cuius verbi prope eadem hic difficultas est, quae in Sophoclis Electra, v. 86.

ὦ Φάος ἀγνόν, καὶ γῆς
ἰσόμοιρος ἀήρ.

Videntur autem ἰσόμοιρα dici, quae quid aequa proportione inter se participant, eoque coniuncta inter se et confociata sunt. Ita ἀήρ ἰσόμοιρος γῆς aer dicitur contiguus terrae: ita hic Φάος ἰσόμοιρον σκότῳ, lux contigua tenebris. Igitur quemadmodum lux cum tenebris coniuncta fit,

M

ita etiam luctum dicit gratum patri futurum esse.

V. 325. nexus sententiarum poscebat, ut δὲ pro τὲ scriberetur. Ποινῶν autem Schützii quis non verum putabit?

V. 331. ἐπιτύμβιος metri causa scribi debebat, ut mox v. 344. κατηναρίσθης. Caeterum quae inde a v. 342. usque ad v. 359. leguntur, Orestis tribuenda videntur, tum quod hunc ea, quae commemorantur, magis quam Electram decent, tum ne ab eadem persona ea, quae de occasu Agamemnonis ad Troiam dicuntur, repeti necesse sit.

V. 359. nolim verba πεισίμβροτόν τε βάκτρον mutari. Usus est enim verbo, quod, quoniam cum vno substantiuo bene copulabatur, etiam ad alterum transtulit, de quo genere loquendi dixerunt Doruillius ad Charit. p. 394. et Ernestius ad Xenoph. Mem. Socr. II. 1.

V. 360. vulgatum Τρωίας strophicus monstrat non in Τροίας sed in Τρωίῃς mutandum fuisse.

V. 364. et qui sequitur, quo pacto corrigendi essent, strophici maxime docebant. Tum ipsa litterarum earundem repetitio et pronuntiationis similitudo coniecturam nostram ita confirmant, vt non dubitemus, quin hic, si vsquam alias, veram lectionem indagauerimus.

V. 375. legitur *στυγεράν τούτων*, quo nihil fingi languidius potest. Quare *όντων* scripsi. Id enim requirebatur, vt, quare impurae essent manus Clytaemnestrae et Aegifthi, indicaretur.

V. 379. et qui sequuntur, Electrae magis conuenire videbantur, quod etiam Stanleio placuit. Quae deinde v. 383. sequuntur, choro tribuenda erant, tum propter *ἐφθυμῆσαι*, quod chori est, tum propter illa, *πιστὰ γένοιτο χάρα*, quae pariter non possunt ab alio dici. Sed quum chorus deinde in anapaestis animi sui commotionem sedasset, quae inde v. 401. sequuntur, Electrae assignanda erant. Rursus deinde chorus dicit, quae leguntur v. 406. seqq. quod prima verba clare indicant, quibus simillima infra dicit chorus v. 459. Denique v. 413. Electra rursus loqui incipit.

V. 386. seqq. corrupta omnia et mirum in modum languida erant. Ea leui mutatione ita correxi, vt nec metrum laboret, neque ad sententiae vim quidquam desiderari videatur. Errorum caussae partim in aberratione litterarum, partim in constructionis difficultate positae erant. Sic enim verus verborum ordo procedit, τί γάρ κεύθω, οἷον ἔμπας θύματος ἔγκοτον στύγος ποτᾶται πάροιθεν φρενὸς πρῶρας τε δριμείας κραδίας. Quid enim celem, inquit, quanta nihilominus propter caedem Agamemnonis indignatio in mente mihi et corde volutetur. Θῦμα autem caedem vocat, vt Clytaemnestram Agamemnonis θυτήρα v. 252. Euripides Herc. f. 994.

δεύτερον δὲ παῖδ' ἔλάν
χωρεῖ τρίτον θυμ' ὡς ἐπισφάξων δυοῖν.

V. 403. recte se habebat ἴδασθε, quod antistrophicus 415. ostendit.

V. 408. et seqq. Verba σπλάγχνα δέ μοι κελαινοῦται etiam ad illa, quae deinde dicuntur, repetenda sunt, πρὸς τὸ φανεῖσθαί μοι καλῶς. Nunc, inquit, desperanti mihi pectus feruet, nunc et-

iam, vbi dolor cessauit, feruet, vt spem capiam.

V. 413. seqq. *ἀν* et *τῶν* deletum a me est metri necessitate ita iubente. Est autem primus huius strophae versus ex antispasto compositus, qui in antistropha anacrusin bisyllabam habet, et iambico ordine triplici.

V. 418. seqq. vehementer corrupti erant. In quibus primum *εἴτε*, quod hic locum non habet, recte in *εἶτα* mutatum est a Schützio. Deinde quae sequebantur, non dubium est ab Aeschilo ita scripta fuisse, *ἀπρηκτα πολύπλαγκτ' ἦν ἰδεῖν*, eaque non interrupta orationis perpetuitate usque ad *ἀνώθεν*, *ἀνέκαθεν* continuantur, quae verba non possunt ad sequentia trahi. Vbi primum feriisset Agamemnonem, inquit, inde Cissiae more bellatricis vanis, multivagis, ingeminatis ictibus sursum deorsum eum petebat. *Ἀπρηκτα χερὸς ὀρέγματα* ictus sunt, quibus quis non penitus interimitur; ob eamque rem iterantur, vnde *πολύπλαγκτα* et *ἐπασσυτεροτριβῆ* dicuntur. Caeterum notabilis est varietas editionis Tarnebi, quam non indicauit Schützius, *ὀρέγματα*. Quod equidem nec profus damna-

re, nec defendere ausim. Scholiastes quid legerit, incertum est. Nam *τύμματα*, quo ille vocabulo utitur, ad utramque lectionem referri potest. Post illum autem versum,

κροτητὸν ἄμὸν καὶ πανάθλιον κάρα,

iambicum dimetrum excidisse antistropha arguit.

V. 437. *Μόρον γε μαιμωμένα.* Ita scripsi pro librorum lectione *μόρον κτεῖναι μωμένα*, in quo nec numeri, nec sensus inest. Hesychius, *μαιμώμενος, ὄρμων, ζητῶν*, quod postremum vocabulum non putem ad *μαϊόμενος* spectare, quum *μαϊμάειν* proprie *concupiscere* significet.

V. 440. vocabulum *πατρῷον* metri causa iterandum erat, quae repetitio etiam ad sensum maiorem vim habet.

V. 442. *οὐδενὸς ἀξία* scripsi. Anapaestus nihil obest iambo apud Aeschylum. Similiter supra v. 419.

νόμοις πολεμιστρείας.

V. 453. *δίκας* adiiciendum esse, quod propter similitudinem praecedentis verbi exciderat, metrum docet. Eurip. Heraclid. 143.

δίκαιοι δ' ἔσμεν οἰκοῦντες πόλιν
αὐτοὶ καὶ αὐτῶν κυρίους κραίνειν δίκας.

V. 467. 468. "Ἐτας non posse scribi, metrum arguit. Nec sane est, quare vulgata lectio mutetur, si modo, quod fecimus, interpunctione adiuuetur locus, et male intrusum δὲ deleatur. Hei dolorem, inquit, ob sublatum Agamemnonem, vlcus domesticum.

V. 471. τῶν exciderat similitudine litterarum cum sequente κατὰ.

C A P. VIII.

*Continuantur observationes in Choephoros inde a
v. 490. usque ad v. 749. Τὸ μεταίχμιον.
Emendatur Sophocles in Oedipo Coloneo. Εἶεν
extra versum.*

V. 490. haec leguntur,

ΟΡΕΣΤΗΣ

πέδαις δ' ἀχαλκεύτοις ἐθηρεύθης, πάτερ.

ΗΛΕΚΤΡΑ

αἰσχεῶς τε βουλευτοῖσιν ἐν καλύμμασιν.

ΟΡΕΣΤΗΣ

ἄρ' ἐξεγείρη τοῖσδ' ὄνειδεσιν, πάτερ;

In his primum βουλευτοῖσι pro ἐπιβουλευτικοῖς
mihi quidem nouum est. Deinde, vt hoc
recte dicatur, miror, quid sit, quod tam lan-
guidum epitheton et plane de triuio sumptum
adiecerit; magis etiam miror, quod hoc tam in-
dignum videtur Oresti, vt propterea patrem ira
corruptum iri speret. Immo vero maius quid
et acerbius, quam quod ipse Orestes dixerat,

adiicere Electra debebat, vt ille tantis opprobriis excitatum iri patrem sperare possit. Quare sic puto Aeschylum scripsisse,

αἰσχρῶς τε βουθύτοισιν ἐν καλύμμασιν.

Ac turpiter, inquit, hostiae more mactatus es. Spectauit enim morem victimas vittis ornandi, quod veste capiti iniecta irretitus Agamemno interfectus est. Ita Lycophron de Polyxena V. 327.

*στεφηφόρον βοῦν δεινὸς ἄρταμος δράκων
ῥαῖσει τριπάρτῳ φαργάνῳ Κανδαίου.*

V. 506. seqq. ita ab Schützio editi sunt:

*[αὐτὸς δὲ σώζῃ τόνδε τιμήσας λόγον]
καὶ μὴν ἀμεμφῆ τόνδε τιμήσας λόγον
τίμημα τύμβου τοῦδ' ἀνοιμώκτου τύχης.*

Quorum versuum primus tantum abest, vt mihi quidem spurius videatur, vt potius non dubitem, quin is, qui sequitur, ex interpretatione natus sit. Quod si id dicere voluisset Aeschylus, quod Schützio placet, non *τύχης*, sed *τύχοις* ἀν dictum oportebat. Quare medio illo versu eiecto, qui, vt in libris legitur, ne est qui-

dem omnino versus, vulgatam lectionem, mutata tantum interpunctione, reponendam censeo:

αὐτὸς δὲ σῶζῃ τόνδε τιμήσας λόγον,
τίμημα τύμβου, τῆς ἀνοιμάκτου τύχης.

Sic enim libri habent, non, quod Schützius refert, τῆς δ' ἀνοιμάκτου τύχης. Ipse, inquit, liberaberis hac sorte, de qua nemo conqueritur, si dictis meis, honorificis tumulo tuo, morem gefferis. Ἀνοιμωκτος τύχη non tantum propterea dicitur, quod honore exsequiarum priuatus Agamemno fuerat, de qua re supra v. 430. erat,

ἄνευ δὲ πενθημάτων
ἔτλης ἀνοιμωκτον ἄνδρα θάψαι,

sed etiam, quod inulta adhuc caedes eius erat. Ita ἀνοιμωκτι *impune* est apud Sophoclem in Aiace v. 1227.

Mox mirum est, quod legitur v. 514.

Θανοῦντι δ', οὐ φρονοῦντι, δειλαία χάρις
ἐπέμπετο.

Vbi etsi in promptu est θανόντι corrigere, vereor tamen ne falsa librorum lectio e plurali orta sit,

Θανοῦσι δ', οὐ Φρονοῦσι, δειλαία χάρις,
ἐπέμπετο.

Sequitur alius locus, vehementer corruptus,
v. 523.

ΧΟΡΟΣ

τεκεῖν δράκοντ' ἔδοξεν, ὡς αὐτὴ λέγει.

ΟΡΕΣΤΗΣ

καὶ πῆ τελευτᾷ καὶ κερανοῦται λόγος;

ΧΟΡΟΣ

ἐν σπαργάνοισι παιδὸς ὀρμῆσαι δίκην
τινὸς βορᾶς χερίζοντα, νεογενὲς δάκος,
αὐτὴ προσέσχε μαζὸν ἐν τ' ὀνειράτι.

Postremis versibus nihil inconcinnius reperiri
potest. Scribe:

ὄν σπαργάνοισι παιδὸς ὀρμῆσαι δίκην
τινὸς βορᾶς χερίζοντα, νεογενὲς δάκος,
αὐτὴ προσέσχε μαζὸν ἐν γ' ὀνειράτι.

Verba sic iungenda, ὄν χερίζοντα ὀρμῆσαι βορᾶς
τινός, deinde mutata constructione addit reliqua.
Ita Homerus Od. I. 275.

μητέρα δ', εἴ οἱ θυμὸς ἐφορμᾶται γαμέεσθαι,
ἀψ' ἴτω.

Et alii scriptores saepe.

Sequitur deinde canticum chori, vehementer corruptum, in quo corrigendo quum paullo audacius egisse nobis videatur Schützius, operam dabimus, vt leniore medicina istas librorum sordes remoueamus. Ac primam quidem stropham atque antistropham ita scribendam arbitror.

S t r o p h a

πολλὰ μὲν γὰρ τρέφει
δεινὰ δειμάτων ἄγῃ,
πόντιαι τ' ἀγκάλαι κνωδάλων
ἀνταίων βροτοῖς
πλάθουσι, βλαστοῦσι καὶ πεδαιχμῖω
λαμπάδες πεδάροισι,
πτᾶνα δὲ καὶ πεδοβάμονα κἀνεμόεντα
αἰγίδων φράται κότον.

A n t i s t r o p h a

ἄλλ' ὑπέρολμον ἀν-
δρὸς φρόνημα τίς λέγοι,

καὶ γυναικῶν Φύσιν τλαμόνων,
καὶ παντοτόλους
ἔρωτας ἄταισι συννόμους βροτῶν;
συζύγους δ' ὀμαυλίας
Θηλυκρατῆς ἀπέρωτος ἔρωσ παραινικῶ
κνωδάλων τε καὶ βροτῶν.

In his δειμάτων ἄχη, quod scholiastes periphra-
stice pro δείματα dictum putat, non satis aptum
videtur. Ἄχη vero proprie id est, quod quis
stupet et a quo prae metu refugit. Deinde pro
μεταίχμιοι scripsi μεταιχμῖω, quod etiam sic sim-
pliciter de interuallo inter caelum et terram
dici potuit. Sic in Homericō hymno Apollinis
v. 107.

αὐτὰρ ἐπεὶ τόγ' ἄκουσε ποδῆνεμος ὠκέα Ἴρις,
βῆ ῥα θεῖν, ταχέως δὲ διήνυσε πᾶν τὸ μεσηγύ.

Tum illud quoque, Φρόνημα γυναικῶν Φρεσὶν τλη-
μόνων, non satis eleganter dictum est. Itaque
Φύσιν ab Aeschylō scriptum puto. Caeterum
συζύγους miror non pridem pro ξυζύγους scri-
ptum esse, qui minime Atticus Atticismus est.

Quaē sequitur stropha atque antistropha
multo integrior est, in qua ne quis secundi ver-

lus metrum laborare putet, monendum duco, eum e dochmio et antispasto compositum esse. At versu 613. quis explicauerit, qui sint χρυσεόδητοι ὄρμοι? Scribe,

χρυσσοκμήτοισιν ὄρμοις,

pro χρυσοκμήτοις, vt χαλκεότευκτος apud Euripidem in Medea 983. Denique v. 617. quantumuis elegans sit lectio Turnebi, quam Schützius recepit,

πνεύοντ' ἀγανόφρον' ὕπνω

tamen neque elisio datiui, neque omnino numerus verborum gratus et politus ad aures accidit. Itaque probo lectionem alteram,

πνεύονθ' ἀκυνόφρων ὕπνω.

In strophico autem, 607. pro διᾱ more Aeschyli διᾱ scribendum, quod etiam infra v. 637. reponi debet.

Stropham, quae sequitur v. 619. lenissima mutatione ita corrigendam puto:

ἐπεὶ δ' ἐπεμνησάμην ἀμειλίχων
πόνων, ἀκαίρως δὴ δυσφιλῆς

γαμήλευμ' ἀπεύχετον δόμοις,
 γυναικοβούλους τε μητίδας Φρενῶν
 ἐπ' ἀνδρὶ τευχεςφόρῳ,
 ἐπ' ἀνδρὶ δάοισιν ἐπικότῳ σεβῶ.
 στυγῶ δ' ἀθέρμαντον ἐστίαν δόμων
 γυναικείαν τ' ἀτολμον αἰχμάν.

Quum tam atrocium calamitatum meminerim, inquit, intempestiue profecto probaturus sim coniugium Clytaemnestrae et insidias Agamemnoni paratas. Detestor vero impiam domum, et scelerosum mulieris telum. E verbis σεβῶ στυγῶ facili aberratione factum erat σεβαστοιων. Opponuntur autem σέβειν et στυγεῖν, ut apud Sophoclem in Oed. Col. σέβεσθαι et ἀποστυγεῖν. Sed ille Sophoclis locus corruptissimus est: quo minus grauabor, data opportunitate, eum emendatiorem exhibere. Versus antistrophici sunt, inde a v. 178.

S t r o p h a

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

Προβῶ;

ΧΟΡΟΣ

ἐπίβαινε πρόσω.

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ἔτι;

ΧΟΡΟΣ

προβίβαζε, κούρα,
πρόσω. σὺ γὰρ αἴεις.

ΑΝΤΙΓΟΝΗ

ἔπεο μὰν, ἔπε' ὦδ' ἀμαυρῶ,

ἰὼ μοί μοι,

κάλω, πάτερ, ἃ σ' ἄγω

· · · · ·

· · · · ·

· · · · ·

τόλμα, ξείνος ἐπὶ ξένης

ὦ τλάμων, ὅ τι καὶ πόλις

τέτροφεν ἄφιλον, ἀποστρυγεῖν,

καὶ τὸ φίλον σέβεσθαι.

Α ν α ρ α ε Γ τ ι

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ἄγε νῦν σύ με παῖ, ἴν' ἂν εὐσεβίας

ἐπιβαίνοντες τὸ μὲν εἵπωμεν,

τὸ δ' ἀκούσωμεν,

καὶ μὴ χρεῖα πολεμῶμεν.

ΧΟΡΟΣ

αὐτοῦ· μηκέτι τοῦδ' ἀντιπέτρου
βήματος ἔξω πόδα κλίνης.

Ἀντίτροφα

ΟΙΔΙΠΟΣ

οὕτως;

ΧΟΡΟΣ

ἄλλης, ὡς ἀκούεις.

ΟΙΔΙΠΟΣ

ἦ στῶ;

ΧΟΡΟΣ

λέχρός γ' ἐπ' ἄκρου
λάου βραχὺς ὀκλόστας.

ἈΝΤΙΓΟΝΗ

πάτερ, ἐμὸν τόδ', ἐν ἀσυχαία,
ὠ μοί μοι,
βάσει βάσιν ἀρμόσαι.
γεραιὸν ἐς χερα σῶμα σὸν
πρόκλινον Φιλίαν ἐμάν.

Ο

ΟΙΔΙΠΟΥΣ

ὦ μοι δύςφρονος ἄτας.

ΧΟΡΟΣ

ὦ τλάμων, ὅτε νῦν χαλαῖς,
αὔδατον, τίς ἔφυς βροτῶν,
τίς ὦν πολύπρονος ἄγη, τίν' ἂν
σοῦ πατρίδ' ἐκφυθοίμαν.

Caeterum in Aeschyleo carmine secundus versus e dochmio constat et antispasto, ut antistrophicus,

λόγω· γοᾶται δὲ δήπουθεν.

Reliqua pars antistrophae, quam praeclare emendavit Schützius, facile ad strophae descriptionem accommodari poterit.

Denique in postrema parte huius cantici v. 635. haec leguntur:

τὸ δ' ἄγχι πλευμόνων ξίφος
διανταίαν ὀξυπευκὲς σοῦται
διὰ δίκας.
τὸ μὴ θέμις γὰρ οὐ
λάξ πέδον πατούμενον.

In his postrema verba non aliter possunt intelligi, nisi si interrogationem continent: qua mihi quidem vis huius sententiae et grauitas haud parum imminui videtur. Neque vero assentior Schützio, qui subtiliter quidem, sed audacius tamen, maxime vt metro satisfaceret, βία pro διαί, et ἐρεῶ pro οὐ reponendum putat. Ac metrum quod attinet, versus 637. et 638. in vnum coniuncti,

διαί δίκας· τὸ μὴ θέμις γὰρ οὐ,

congruunt quidem cum antistrophicis,

τέκνον δ' ἐπεισφέρει δώματιν.

si hic versus e dochmio atque antispasto constat. Verum non satis eleganter posteriores syllabae verbi ἐπεισφέρει inter thesin atque anacrusin distrahuntur, de qua re dictum est ad Pindarum. Quare, quum tritissimam formulam, διαί δίκας, non putem mutandam esse, de more Aeschyli διαί scribendum censeo, delendumque illud οὐ, vt grauissimae sententiae sua vis et virtus reddatur, hoc modo,

διαί δίκας· τὸ μὴ θέμις γὰρ

λάξ πέδον πατούμενον.

Quorum versuum prior ex antispasto est et dochmio, numeris non minus elegantibus, quam antistrophici, quos lectio librorum δωμάτων ita scribendos docet:

τέκνον δ' ἔπεισφέρει· δώμασιν
 δ' αἰμάτων παλαιτέρων
 τίνει μύσος
 χρόνω κλυτὰ βυσσόφρων Ἐρινύς.

V. 641. pro ἀθεμιστῶς scribendum οὐ θεμιστῶς.

V. 653.

εἶεν· ἀκούω. ποδαπὸς ὁ ξένος; πόθεν.

Laborat metrum huius versus, quod absit ut interposito fulcro γὲ corrigendum putemus. Nam frequentissime εἶεν, nusquam, si recte memini, εἶέν γε dicitur. At saepe εἶεν extra versum collocatur, ut apud Euripidem in Medea 386. in Iphig. Aul. 1185. in Iph. Taur. 467. in Troad. 945. in Ione 275. Ita hic quoque haud dubie. Unde imperiti, qui metro consulere vellent, omisere initium trimetri. Scribe:

εἶεν.

καὶ μὴν ἀκούω. ποδαπὸς ὁ ξένος; πόθεν.

V. 659.

ἐξελθέτω τις δωμάτων τελεσφόρος
γυνή, τόπαρχος.

In his merito vocabulum τόπαρχος suspectum est Schützius. Veram lectionem monstrat Robertellus, qui τᾶπαρχος habet. Scribendum enim,

ἐξελθέτω τις δωμάτων τελεσφόρος,
γυνή τ' ἔπαρχος.

Ἐπαρχος enim, notissimum vocabulum, praefectum significat. Aeschylus Persis v. 324.

Συέννεσις τε πρῶτος εἰς εὐψυχίαν
Κιλικῶν ἔπαρχος.

vbi vulgo ἄπαρχος legitur.

V. 692.

Καὶ νῦν Ὀρέστης, ἦν γὰρ εὐβούλως ἔχων,
ἔξω κομίζων ὀλεθροῦ βηλοῦ πόδα,
νῦν δ', ἥπερ ἐν δόμοισι βακχείας καλῆς
ἰατρὸς ἐλπίς ἦν, παροῦσαν ἐγγράφει.

In hoc loco praeclare factum, quod Schützius βηλοῦ reposuit, et καλῆς defendit. De ultimi autem versus emendatione aliter equidem sentio,

quam caeteri omnes, quorum audaciores, quam opus erat, mihi videntur correctiones esse. Quin miror neminem in tertio versu offendisse, in quo ut repetitum νῦν ferri possit, non poterit certe νῦν δέ. Quare leni mutatione locum ita refingendum arbitror:

καὶ νῦν Ὀρέστης· (ἦν γὰρ εὐβούλως ἔχων,
ἔξω κομίζων ὀλεθροῦ βηλοῦ πόδα)
σὺν δ', ἥπερ ἐν δόμοισι βακχείας καλῆς
ιατρὸς ἐλπίς ἦν, παρῖοῦσ' ἀνεγρέφῃ.

Orestes, inquit, et vna cum illo spes medica maiorum in praeteritis numerantur. De anapaesto non est, quod quisquam in Aeschylo vereatur.

V. 722.

Νῦν γὰρ ἀκμάζει Πειθῶ δολία
ξυγκαταβῆναι, χθόνιον δ' Ἑρμῆν
καὶ τὸν νύχιον τοῖςδ' ἐφοδεῦσαι
ξιφοδηλήτρισιν ἀγῶσιν.

Hic Schützius e Pauwii coniectura δολίαν reposuit: quod equidem vehementer dubito, an non fuerit faciendum. Miror enim, quod ἐφοδεῦσαι hic datiuo iunctum est, quod accusatiuo iungi

solet. Quo adducor vt hoc verbum hic non vulgata significatione *accedendi*, sed actiuo significato *immittendi* dictum putem. In qua re si non fallor, ἐφοδεῦσαι non pendeat ex ἀκμάζει, sed ἐπειθῶ, et librorum lectio salua manebit. Tempus est, inquit, vt suada fraudulens accedat, et Mercurium funestis certaminibus immittat.

V. 743. haec dicit nutrix:

ἀλλ' οὔτι πω τοιόνδε πῆμ' ἀνεσχόμεν·
 τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τλημόνως ἦντλον κακά·
 φίλον δ' Ὀρέστην, τῆς ἐμῆς ψυχῆς τριβήν,
 ὃν ἐξέθρεψα μητρόθεν δεδεγμένη
 καὶ νυκτιπλάγκτων ὀρεθίων κελευσμάτων
 καὶ πολλὰ καὶ μοχθήε' ἀνωφέλητ' ἐμοὶ
 τλάση.

Quae quum nullo pacto cohaereant, putat Schützius aliquot versus excidisse post hunc,

ὃν ἐξέθρεψα μητρόθεν δεδεγμένη.

Quod ita si est, nullam rationem equidem comminisci possum, qua ea, quae sequuntur, quidquid exciderit, coniungi queant. Quare, si quid excidit, id putem excidisse post hunc ver-

sum, in quo plane Aeschyleam lectionem servavit Turnebus,

καὶ νυκτίπλαγκτον ὀρθίων κελευσμάτων.

Vt apud Pindarum Olymp. III. 21. ἀτρεκῆς γλεφάρων Ἑλλανοδίκας. Quamquam omnino vereor, ne locus non sit mutilus. Etenim omnis difficultas evanescit, si ἔτλην scribatur pro τλάση, quod vel scripturae vitio, vel e scholio nasci potuit. Certe litteras initiales versuum saepe excidisse constat, vt v. 734. Itaque nescio an locus ita refingendus sit:

*τὰ μὲν γὰρ ἄλλα τλημόνως ἦντλον κακά·
 φίλον δ' Ὀρέστην, τῆς ἐμῆς ψυχῆς τριβῆν,
 ὃν ἐξέθρεψα μητρόθεν δεδεγμένη,
 καὶ νυκτίπλαγκτον ὀρθίων κελευσμάτων,
 καὶ πολλὰ καὶ μοχθήζ', ἀνωφέλητ' ἐμοί,
 ἔτλην.*

In quibus omissum verbum ad φίλον δ' Ὀρέστην, vt in summo dolore, egregiam vim habet. Simillima sunt, quae Phoenix dicit Iliad. IX. 490.

*πολλάκι μοι κατέδευσας ἐπὶ στήθεσσι χιτῶνα
 οἴνου, ἀποβλύζων ἐν νηπιέῃ ἀλεγεινῇ.
 ὡς ἐπὶ σοὶ μάλα πόλλ' ἔπαθον καὶ πόλλ' ἐμόγησα.*

C A P. IX.

*Continuantur obseruationes in Choephoros inde a
v. 779. vsque ad 931. Correctus Euripides in
Andromacha.*

Longe omnium corruptissimum illud est chori-
canticum, quod inde a v. 779. legitur. In quo
hoc magis nescias quo te vertas, quod, quum
singula verba sana videantur, tamen, si ea con-
iuncta spectes, sensu destituta sunt. Atque ipsa
metri ratio adeo obscura est, tantisque implici-
ta difficultatibus, vt, quae antistrophica sint,
quae non sint, vix intelligas. Nam id quidem
quiuis facile coniiciat, tam longum carmen,
cuius pars aliqua antistrophica sit, non tam te-
mere confectum fuisse, vt stropham pauci ver-
sus monostrophici, eosque deinde antistropha,
et hanc denique iterum ingens monostrophico-
rum versuum numerus sequeretur. Qua metri
peruersitate quum adductus essem, vt nullam
peruestigationis molestiam timerem, visus mihi
denique sum cum metri norma simul emendandi
viam reperisse. In quibus rebus exponendis ne

P

diutius, quam necesse est, morer, locum ita,
vti corrigendum puto, adscribam.

S t r o p h a I

Nūn παραιτουμένη μοι, πάτερ.
780 Ζεῦ θεῶν Ὀλυμπίων,
δὸς τυχεῖν, ὥστ' ἔχειν κυρίως
τὰ σώφρον' εὖ μαιομένοις ἰδεῖν.
διὰ δίκας πᾶν ἔπος
ἔλακον· Ζεῦ, σὺ δέ νιν φυλάσσοις.

S t r o p h a II

785 ἐ ἐ, πρὸ δ' ἐχθρῶν τῶν ἔσω
μελάθρων, ὦ Ζεῦ, θεές,
ἐπεὶ μιν μέγαν ἄρας· δίδυμα καὶ
τριπλᾶ παλίμποινα θέλων ἀμείψει.

A n t i s t r o p h a I

ἴσχε δ' ἀνδρὸς φίλου πῶλον εὖ-
790 νιν ζυγέντ' ἐν ἄρματι
πημάτων, ἐν δρόμῳ προστιθεῖς
μέτρον, τιν' ἂν σωζόμενον ἔυθρον
τοῦτ' ἰδεῖν δάπεδον,
ἀνομένων πημάτων ἔρεγμα.

S t r o p h a III

795 οἳ τ' ἔσω δωμάτων
 πλουτογαθῇ μύχον κομίζετε,
 κλύετε σύμφρονες θεοί.
 ἄγετε, τῶν πάλαι πεπραγμένων
 λύσασθ' αἶμα προσφάτοις δίκαις.
 800 γέρων φόνος μηκέτ' ἐν δόμοις τέκοι.

A n t i s t r o p h a II

ὦ μέγα ναίων στόμιον, εὖ δὸς
 κρατεῖν δόμων ἀνδρός,
 καί νιν ἐλευθερίως λαμπρῶς τ' ἰδεῖν
 φίλοις ὄμμασι δνοφερᾶς καλύπτρας.

A n t i s t r o p h a III

805 ξυλλάβοι δ' ἐνδίκως
 παῖς ὁ Μαίας ἐπιφθορώτατος
 πρᾶξιν οὐρίαν θέλων.
 ἄκριτον, ἄσκοπον δ' ἔπος λέγων
 νύκτα πρό τ' ὀμμάτων σκότον φέρεις·
 810 καθ' ἡμέραν δ' οὐδὲν ἐμφανέστερον.

E p o d u s

καὶ τότε δὴ πλοῦτον
 δωμάτων λυτήριον
 θῆλυν εὐριστάταν,
 ὁμοῦ δὲ κρεκτὸν γοήτων νόμον
 315 μεθήσομεν πόλει.

S t r o p h a

τὰ δ' εὖ, ἐμόν, ἐμόν
 κέρδος ἀέξεται τόδ', ἄ-
 τα δ' ἀποστατεῖ φίλων.
 σὺ δὲ θαρσῶν, ὅταν ἦκη
 320 μέρος ἔργων, ἐπαύσας
 θροούσα πρὸς σε, τέκνον, πατρὸς
 αὐδᾶ, πέρανον ἐπίμομφον ἄταν,

A n t i s t r o p h a

τὰν Περσέως τ' ἐ-
 νι φρεσι καρδίαν σχέθων
 325 τοῖς δ' ὑπὸ χθονὸς φίλοις,
 τοῖσί τ' ἀνωθεν προπράστων
 χάριτας ὀργᾶς λυπράς, ἐν-
 δοθεν Φοινίαν ἄταν τιθεῖς,
 τὸν αἴτιον δ' ἔξαπολλὺς μόρου.

Iam ut rationes reddam eorum, quae in hoc loco mutavi, in prima stropha verba *δὸς τύχας τυχεῖν* quasi manu ducunt ad id, quod reposui, accedente etiam antistrophici versus auctoritate. Verba sic iungenda: *ὥστε κυρίως ἔχειν εὖ μαιομένοιοις ἰδεῖν τὰ σώφρονα*. Sententia autem chori haec est: precanti mihi, Iuppiter, da votis potiri, ut recte procedant res eorum, qui honesta cupiunt, id est, consilia Orestis. In iis, quae sequuntur, *διὰ δίκας* scribendum esse, quum metrum docet, tum res ipsa efflagitat. Nam quid hoc sibi vult, *ἔλακον, Ζεῦ*, nisi, quid dixerit, et quomodo, addatur? Deinde *Ζεῦ* ad sequentia referendum erat, quo maior vis precibus accederet. Est autem ultimus primae strophae versus antispasticus dimeter.

In secunda stropha verba *ἐπεὶ μιν μέγαν ἄρας* ad superiora referri debent. Non enim triplicem et quadruplicem vindictam sumpturus est Orestes, quoniam adoleuit, sed, quandoquidem adoleuerit, optat chorus, ne frustra ad hanc aetatem peruenerit, sed ut vincat Aegisthum et Clytaemnestram. Primus huius strophae versus antispasticus dimeter est; secundus ex iambo et antispasto; tertius ex iambo, cho-

riambo et diiambo; quartus asynartetus e duobus dochmiacis.

In prima antistropha recte Pauwius ἴσχε pro ἴσθι, quod hic non est aptum. Serua, inquit, hunc iuuenem, et inhibe cursum calamitatum, vt quis has aedes, finem miseriae desiderantes, modum seruare videat. Similiter supra v. 366.

θανατηφόρον αἴταν
πρόσω τινὰ πυνθάνεσθαι
τῶνδε πόνων ἄπειρον.

Caeterum δάπεδον primam longam habet, vt saepius v. c. Prom. 835.

Mox v. 796. κομίζετε pro νομίζετε scribendum puto. Vereor enim, vt νομίζειν aptum hic vocabulum sit, de quo v. Stanl. ad v. 999. Κομίζειν quidem in hac re tritissimum.

Post v. 800.

γέγων φόνος μηκέτ' ἐν δόμοις τέκοι,

haec legebantur, τόδε καλῶς κτάμενον, quae quocumque modo scripta olim fuerint, non dubito quin interpretis sint, non Aeschyli, verba. Nam et praeter strophae circuitum adiecta sunt, et

quare addita fuerint, facile intelligitur. Nam quum modo chorus dixisset puniendos esse parricidas, ac deinde optasset, ne vetus caedium consuetudo alias caedes in posterum pareret, adnotandum duxerunt interpretes, id non de futura Clytaemnestrae et Aegisthi nece intelligendum esse, sed chorum precari, ne, his occisis, alia deinceps caedes genus Orestis contaminet.

In secunda antistropha v. 802. quid potest esse putidius vulgata lectione δὸς ἀνιδεῖν δομον ἀνδρός, καὶ νιν ἐλευθερίως λαμπρῶς τ' ἰδεῖν φίλοις ὄμμασι δνοφερῶς καλύπτρας. Scholiastes, ἀνιδεῖν, ἀναβλέψαι: sed huius nulla auctoritas est, qui libris vsus sit iam penitus deprauatis. Itaque κρατεῖν δόμων reponendum duxi, quod maxime hic requirebatur.

Mox ἐπιφορώτατος mutandum putavi in ἐπιφοθώτατος. Eadem corruptio etiam alibi obvia. Sic in Eumen. 368. ἐπιφόνοις recte ab Heathio in ἐπιφοθόνοις mutatum: atque in Pindaro Pyth. VI. 13. πολυφθόρω reponendum ostendimus e scholiis, in quibus est πολυφόρω.

Statim haec sequebantur, πολλὰ δ' ἄλλα φανεί χρηίζων κρυπτά, quibus nihil fingi potest in-

eptius. Nam quae sunt illa *πολλὰ ἄλλα?* aut quo referuntur? Tum si quis in his verbis sensus inest, is certe et idem et multo ornatior in iis est, quae sequuntur. Ad haec metrum accedit, in quo verbis istis nullus locus relictus est. Quare non dubium est, quin haec adnotatio sit librarii cuiuspiam, quibus ille ea, quae sequuntur, explicare volebat. Sed quaerere licet, unde ille suum *πολλὰ* hauserit. Atque ea, quae sequuntur, *ἄσκοπον δ' ἔπος λέγων*, versum non implent, quem stropha describit. Unde quod initio excidit, partim e scholio isto, partim e praecedentis verbi *κρυπτὰ* similitudine restituendum puto, *ἄκριτον*. Id hic significat rem obscuram, interpretes autem ille, cuius adnotationem indicauimus, ea hoc vocabulum significatione accipiebat, quae tritissima est, ut *ἄκριτος* *multus* sit. Caeterum de sensu horum verborum omnino assentior Schützio: cuius quidem elegantissima explicatio sic demum omni dubitatione eximi videtur, si v. 309. scribatur *Φέρεσις*. Congruum enim est, ut, si Mercurius in parenthesis commemoratur, in eadem deinde persona chorus perseveret, qua ante de Apolline loquutus erat.

In ea stropha, quae epodum sequitur, Schützius v. 320. pro ἐπαύσας reposuit ἐπαύσας, quod participium equidem nusquam legere memini. At recte se habet et ἐπαύσας et θροούσα, dum deinde αὐδᾶ scribatur. Tum etiam pro περαινῶν imperatius πέρανον restitui debebat. Acclamans, inquit, adhortanti te patris voci, perage caedem. Ita leuissima mutatione facta locus omni difficultate liberatur. Versus autem huius strophae quartus et quintus antispastici sunt dimetri catalectici, sextus e dochmio est et antispasto, vltimus asynartetus e duobus dochmiacis.

Quae sequitur scena, in ea v. 346. haec non possunt intelligi,

οὐδὲν ἀγγέλων σθένος
ὡς αὐτὸς αὐτῶν ἀνδρα πεύθεσθαι πέρι.

Ac Schützius quidem αὐτὸς in αὐτὸν mutauit, ut hic esset horum verborum sensus: *profecto non tantum valet nuncii relatio, quantum si dominus ipse de his rebus sciscitetur et inquiret.* Quam interpretationem vellem aliis locis confirmasset, in quibus similis occurreret vsus verborum οὐδὲν

Q

σθένος ὡς. De quo quum vehementer dubitem,
ita existimo locum corrigendum esse:

οὐδὲν ἀγγέλων σθένος,
ὡς αὐτὸς αὐτῶν ἀνδρα πεύθεσθαι παρεῖ.

Non usus est nunciis, inquit, quum ipse adfis,
vt hospitem de rebus illis interrogas.

V. 856.

Νῦν γὰρ μέλλουσι μιανθεῖσαι
πειραὶ κοπάνων ἀνδροδαίκτων
ἢ πάνυ θήσειν Ἀγαμεμνονίων
οἴκων ὄλεθρον διὰ παντός,
ἢ πῦρ καὶ Φῶς ἐπ' ἐλευθερίᾳ
δαίων, ἀρχὰς τε πολισσονόμους.
ἔξει πατέρων μέγαν ἔλβον,
τοιάνδε πάλην μόνος ὦν ἔφεδρος
δισσοῖς μέλλει θεῖος Ὀρέστης
ἄψιν.

In his quis non sentiat, duram esse et inconcin-
nam orationem, si verba ἔξει πατέρων μέγαν ὄλ-
βον, a superioribus diuulsa, ad sequentia tra-
huntur, et intelliguntur de Oreste. Accedit,
quod plane praeter morem superior sententia

dimetro acatalectico finitur, noua autem paroemiaco incipit. Si tamen sententiae ita disiunctae sunt, certe paroemiacus euitari poterat recipienda lectione Turnebi, quam non notauit Schützius,

ἔξει πατρῶον μέγαν ὄλβον.

Sed non dubium, quin e Porsoni sententia legendum sit,

*ἢ πῦρ καὶ Φῶς ἐπ' ἐλευθερίᾳ
δαίων ἀρχαῖς τε πολισσονόμοις,
ἔξει πατέρων μέγαν ὄλβον.*

Aut Orestes, inquit, igne propter libertatem et recuperatum imperium accenso, paternis opibus potietur. Ac nescio, an sit verius *πατρῶον*, media correpta, vt saepius.

V. 877. De hoc versu disputatum a nobis est ad Pindari Olymp. III.

V. 925. haec matri dicit Orestes:

πατρὸς γὰρ αἴσα τόνδε σ' ὀρίξει μέρος.

In quo versu quas emendationes tentarunt critici, earum optima est Arnaldi, quae Schützio quoque placet, *τόνδ' ὀρίξει σοι μέρος.* Verum

Q 2

nec σοί, in quo nulla hic vis est, in quinta arsi collocatum elegans est, neque omnino sermo satis poeticus videtur. Deinde etiam satis erat σοί μέρος ὀρίζει dixisse, quibus τόνδε additum languet: aut si τόνδε dicere vellet, omittendum erat σοί. Nam τόνδε μέρος quum dicit, id ipsum intelligit, Clytaemnestrae mortem. Quare scribendum existimo:

πατρός γὰρ αἴσα τόνδ' ἐπυρίζει μέρος.

Euripides Andromacha 611.

ἀλλ' οὐδὲ ταύτη σὸν φρόνημ' ἐπούρισας.

In quo versu οὐδὲ est, non οὔτε scribendum.

Satis languida sunt, quae chorus dicit v. 929.

ἐπεὶ δὲ πολλῶν αἱμάτων ἐπήκρισεν
τλήμων Ὀρέστης, τοῦθ' ὅμως αἰρούμεθα,
ὄφθαλμὸν οἴκων μὴ πανώλεθρον πεσεῖν.

Nam primum ὅμως, quocunque modo locum explices, vehementer friget. Deinde αἰρούμεθα magnopere vereor, vt, quod Schützius vult, significare possit *laetae accipimus*. Id enim *eligere* est, neque de iis dici potest, quae e fato et for-

tuna pendent, sed de iis, quae sunt in voluntate cuiusque atque arbitrio posita. Sed ut habeat hoc vocabulum significationem istam, quae Schützio placet, nihil hic profecto est, quod chorus laeto animo accipere possit. Accipiuntur enim praesentia atque explorata, non futura, et ea, quae sint an non sint, incertum est. Atqui de incolumitate Orestis nondum constat, sed ea exoptanda potius est, quam in iis rebus numeranda, de quibus laetari iam liceat. Itaque scribendum puto :

*ἐπεὶ δὲ πολλῶν αἱμάτων ἐπήκριτεν
τλήμων Ὀρέστης, τοῦθ' ὁμῶς ἀρώμεθα,
ὄφθαλμὸν οἴκων μὴ πανώλεθρον πεσεῖν.*

Tot caedibus superatis, inquit, illud simul precamur, ut saluus sit ac superstes Orestes.

C A P. X.

*Continuantur observationes in Choephoros inde a
v. 936. usque ad finem fabulae. Verborum eorundem
iterationes in eodem stropharum loco.*

In eo, quod sequitur, chori carmine v. 936. non dubito, quin recte Pauwius e scholiis reponendum censuerit,

ἔλασε δ' ἐς τὸ πᾶν
ὁ Πυθοχρήστας Φυγᾶς.

Id est, ad summam rerum et finem peruenit. Reliqua autem, interpunctione maiore post Φυγᾶς collocata, sic scribenda:

θεοῦ δὲ φραδαῖσιν ὠρημένους
ἐπολολυξάτω δεσποσύνων δόμων
ἀναφυγᾶς κακῶν, καὶ κτεάνων τριβᾶς
ὑπαι δυοῖν μιστόροισιν
δυσοίμου τύχας.

Quorum versuum quartus antispasticus dimeter est. In antistropha autem v. 945. recte Pauwius ἔθιγε δ' ἐν μάχῃ χερσός. Deinde ἐν ἐχθροῖς

contrarium est. iis, quae hic dicenda erant. Quae vero inde a v. 951. sequuntur, μέγαν ἔχων μυχὸν χθονὸς ἐπ' ὄχθει ἄξεν· ἀδόλως δολίαν βλαπτομέναν ἐν χρόνοις θεῖσαν ἐποίχεται, in iis primum ἐπ' ὄχθει nihil est. Nec dubium, quin vocabulum ὄχθει e praecedente χθονὸς natum sit. Immo simpliciter Delphi μυχὸς χθονός. Pindarus Pyth. V. 91. μυχὸν τ' ἀμφέπει μαντήιον. X. 13. ὁ Παρνασίος μυχός. Eurip. Orest. 331.

ἵνα μεσόμφαλοι λέγονται μυχοί.

Similiter Pindarus Pyth. VIII. 90. Πυθῶνος ἐν γυάλοις. et Aeschylus supra v. 803. ὦ μέγα ναίων στόμιον. Reliqua Aeschyli verba plane corrupta sunt, ut paullo maiore, sed ea non improbabili audacia utendum sit.

Totum locum ita scribendum arbitror:

ἔθιγε δ' ἐν μάχῃ χερὸς ἐτήτυμος
 Διὸς κόρα, (Δίκαν δέ νιν
 προσαγορεύομεν
 βροτοὶ τυχόντες καλῶς)
 ὀλέθριον πνέουσ' ἐπ' ἐχθροῖς κότον·
 τάνπερ ὁ Λοξίας, ὁ Παρνασίος,

μέγαν ἔχων μυχὸν χθονός, ἐπαξίως
 δόλια βλαπτομέναν χρο-
 σθεΐσαν ἐποίχεται.

Manum, inquit, Orestis adiuvit in pugna Iu-
 stitia, funestum inspirans in inimicos odium,
 quippe hanc Apollo sero tandem dignis captam
 poenis consequitur. Scholiastae auctoritas, τά-
 περ legentis, nulla est, qui libris usus sit cor-
 ruptissimis. Itaque τάνπερ reponendum erat,
 quod refertur ad ἐχθρούς, quos generatim dix-
 rat. Clytaemnestra χροισθεΐσα, sero satis, δό-
 λια βλαπτομένα dicitur, quod clam reuersus
 Orestes quum Aegisthum, cuius illa maxime au-
 xilio confidebat, trucidasset, ipsam deinde in-
 ermam necat. Sic ipsa supra dicit Clytaemne-
 stra v. 885.

δόλοις ὀλούμεθ' ὥσπερ οὖν ἐκτείναμεν.

Reliqua huius carminis pars male hucus-
 que pro epodo habita fuit. Versus enim anti-
 strophici sunt, ex quo magnum ad emendatio-
 nem adiumentum accedit. Videbimus singula.
 Ac primum v. 958. vulgo legitur μέγαν τ' ἀφη-
 γέσθην ψάλιον οἴκων, pro qua lectione Schützius
 e Pauwii sententia elegantius, quam verius,

reposuit, μέγαν δ' ἀφ' ἡρέθην ἄλιον οἴκων. At μέγαν metro repugnat, quod μέγα scribi postulat. Tum quare Schützio ψάλιον hic ineptum videatur, non intelligo. Immo cum quanquam re melius comparari Orestes poterat, quam cum freno, quo cohibenda esset Clytaemnestrae atque Aegisthi temeritas? Id frenum ademptum sibi chorus, et deinde redditum dicit, posteaquam satis diu neglectum iacuerit. Quae his verbis continentur: ἀναγε μὲν δόμοις, πολὺν ἄγαν χρόνον χαμαιπετῆ σε κεῖσθ' αἰεί. Ita quidem vulgo, non, ut in Schützii editione notatum, χαμαιπετεῖ. Haec verba quum essent corruptissima, Pauwius scribendum existimavit, ἀναγε μὲν δόμοις, πολὺν ἄγαν χρόνον χαμαιπετῆς ἔκειτ' αἰεί, idque Schützio quoque placuit. Verum nec satis clara sunt in vulgata lectione Pauwianae correctionis vestigia, nec metro illa convenit, neque omnino ab elegantia commendabilis est. Nam non modo illud ἔκειτο, nulla copula addita, inconcinnam reddit orationem, sed multo deterius etiam vocabulum αἰεί est. Nam hoc αἰεί nihil certe aliud significare potest, quam perpetuo abfuisse Orestem per illud tempus, quo aberat. Quo nihil fingi potest ineptius, siquidem supra ψάλιον recte se habet.

R

Nam in Schützii lectione, ἄλιον, vitio caret illud αἰεί. Porro v. 962. vulgo legebatur: τάχα δὲ παντελής χρόνος ἀμείψεται πρόθυρα δωμάτων, hoc sensu, mox tempus domum hanc commutabit. Quae lectio quum nec quod ad sensum attinet, nec propter metrum reprehendi posse videatur, non satis assequor Schützii mentem, qui δὲ et χρόνος deleuit. Quae deinde sequuntur, corruptissima sunt, in quibus de eo maxime dubito, an verba τὸ πᾶν ἰδεῖν ἀκοῦσαι θεοσμένοις non possint, quemadmodum Schützio visum est, significare eos, qui se omnia mala vidisse et audiuisse querantur. Denique vltima, παρὰ τὸ φῶς ἰδεῖν, repetitionem continent plane a more Aeschyli alienam. Nam si quae sunt in eo repetitiones eorundem verborum, eae et vim habent eximiam, et sic adhibentur, vt in eundem antistrophae locum incidant, quem in stropha tenuerunt. Sic in Eumenid. 524. seqq. et 557. seqq. et in Septem c. Th. 977. et 989. de quo loco dixi lib. III. de metris p. 425. Quae hic omnia absunt. Totum igitur locum ita refigendum esse arbitror:

S t r o p h a

955 Κρατεῖταιί πως τὸ θεῖον παρὰ τὸ μὴ
ὑπουργεῖν κακοῖς.

ἄξια δ' οὐρανοῦχον ἀρχαὶν σέβειν.

πάρα τὸ Φῶς ἰδεῖν· μέγα δ' ἀΦηρέθην
ψάλιον οἴκων.

960 ἀναγῆ μὲν δόμοις, πολὺν ἄγαν χρόνον
χαμαιπετῆς ἐπεὶ κείσθ' ἀνέτλη.

A n t i s t r o p h a

τάχα δὲ παντελῆς χρόνος ἀμείψεται

πρόθυρα δωμάτων,

ὅταν ἀφ' ἐστίας μύσος ἅπαν ἐλάσῃ

965 καθαρμοῖσιν ἀτᾶν ἐλατηρίοις.

τάχα δ' εὐπρὸς ὤ-

πω κοίται τὸ πᾶν ἰδεῖν θροομένοισι

μέτοικοι δόμων πεσοῦνται πάλιν.

In his primum v. 957. ἄξια scripsi pro ἄξιον, quae formae saepius ab librariis permutatae reperiuntur. Ita in Pindaro Schmidius Olymp. VII. 83. recte emendavit ἀτέκμαρτα pro ἀτέκμαρτον. Eodem modo Nem. III. 80. ἴσα τε pro ἴσον τε reponendum erat. In ultimo strophae versu pressius sequuti sumus librorum vestigia. Nam αἰεὶ in ἀνέτλη mutatum probabilitatem e sequentis vocabuli τάχα primis litteris habet. Deinde v. 964. ἅπαν scripsi, ut ultima corripere-

retur: quamquam etiam *πάν* breue occurrit. Denique v. 966. pro *τύχα* scribendum esse *τάχα* et metrum ostendit, et, quod sequitur, *πεσοῦνται*: nam *μέτοικοι δόμων* quin verum sit, hoc minus dubitari potest, quod etiam scholiastes ita legit, cuius haec verba sunt, *οἱ νῦν τοὺς δόμους οἰκοῦντες πεσοῦνται εἰς τὸ ἔμπαλιν τῆς πρώτης τύχης*. Sensus autem verborum hic est: mox felici omnibus numeris sorte conspiciendi domini reddentur querentibus, id est, iis qui praesentes ac praeteritas calamitates deplorant. Verbum *ἀκοῦσαι* enim eiiciendum esse, non modo metrum, sed res ipsa etiam docet. Natum illud ex adnotatione erat eorum, qui *ιδεῖν θροομένοις* iungebant, tamquam si scripsisset Aeschylus *θροομένων*, idque interpretabantur *ἀκοῦσαι θροομένων*. Eius interpretationis vestigia sunt apud scholiastam, qui quidem iam interpolatam lectionem habuit. *Ἡ δὲ τύχη, ἰνquit, νῦν ἐν εὐόπτῳ κοίτῃ, τοῦτ' ἔστιν ἐν ἀγαθῇ καταστάσει πρὸς τὸ ἰδεῖν τὰ νῦν γεγονότα, καὶ ἐτέρων λεγόντων ἀκοῦσαι. λείπει τὸ ἔστι.*

V. 988.

*ἦτις δ' ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτ' ἐμήσατο στύγος,
ἐξ οὗ τέκνων ἤνεγχε' ὑπὸ ζώνην βάρους,*

Φίλον τέως, νῦν δ' ἐχθρόν, ὡς φαίνει, κακόν.
 τί σοι δοκεῖ; μύραινα γ' ἤτ' ἔχιδν' ἔφυ,
 σήπειν θίγουσ' ἂν ἄλλον οὐ δεδηγμένον
 τόλμης ἕκατι κἀδίκου φρονήματος.

Quis non videt, quam haec inconcinna et omni
 nexu destituta sint. Praeterea infinitivus σήπειν
 non habet, unde pendeat. Quare Schützius
 σήποι scribendum censet. Equidem alia ratione
 hunc locum persanandum arbitror. Scribo
 enim:

ἦτις δ' ἐπ' ἀνδρὶ τοῦτ' ἐμήσατο στύγος,
 ἐξ οὗ τέκνων ἠνεγχεῖ ὑπὸ ζώνην βάρος,
 Φίλον τέως, νῦν δ' ἐχθρόν, ὡς φαίνει, κακόν,
 οὐ σοι δοκεῖ, μύραινά γ' εἴτ' ἔχιδν' ἔφυ,
 σήπειν θίγουσ' ἂν ἄλλον οὐ δεδηγμένον,
 τόλμης ἕκατι κἀδίκου φρονήματος.

Μύραινά γ' εἴτ' ἔχιδν' ἔφυ, vt Pindarus Pyth. IV.
 138. ξεῖνος αἴτ' ὦν ἀστός.

V. 1004. sequuntur anapaesti, qui sic resti-
 tuendi videntur:

αἰ' αἰ',

μελέων ἔργων· στυγερωῶ θανάτω

διεπράχθης, ἔ ἔ.

μίνονται δὲ καὶ πάθος ἀνθεῖ.

ἔ ἔ ad praecedentia referendum: μίνονται autem etiam scholiastes videtur legisse, cuius haec verba sunt: τῶ τοιαῦτα πράξαντι χρόνῳ πάθος ἀνθεῖ: sed hic male locum intellexit, et μίνονται putavit de Clytaemnestra dictum, quae perpetrata caede poenae diu servata esset. Immo chorus, fortem Agamemnonis deplorans, etiam superstiti Orestis abunde infelicitatis esse dicit. Nec necesse est, ut δράσαντι vel simile quid dicat, quo deinde Orestes pergere possit, ἔδρασεν, ἢ οὐκ ἔδρασεν; Quin haec eo maiorem vim habent, quo sunt abruptiora. Atque ipsum illud ambiguum chori dictum, μίνονται δὲ καὶ πάθος ἀνθεῖ, satis amplam Orestis praebet de se et facinore suo fortunaque cogitandi materiam.

Alii deinde anapaesti, quibus chorus v. 1015. Orestis respondet multo magis corrupti sunt. Sed qui versati sunt in Graecis tragoediis, nihil prorsus nobis audaciam exprobrabunt ita scribentibus:

οὔτις μερόπων ἀσινῆ βίον

διὰ πάντ' ἄτιτος

διαμείψεται, ὦ τέκνον· ἐς μόχθον
 δ' ὁ μὲν αὐτίχ', ὁ δ' ὕστερον ἤξεν.

Nec χοηφόρους παρεθένους, quae inepte in personarum huius fabulae titulo numerantur, dedecere hanc compellationem, ὦ τέκνον, versus 519. docet, vbi iisdem verbis vtuntur.

V. 1011. Hunc locum vno spiritu mutato sic scribendum censeo,

νῦν αὐτὸν αἰνῶ, νῦν ἀποιμῶζω παρών,
 πατροκτόνον θ' ὕφασμα προσφωνῶν τόδε,
 ἀλγῶ μὲν ἔργα καὶ πάθος, γένος τε πᾶν,
 ἄζηλα νίκης τῆσδ' ἔχων μιάσματα.

Αὐτὸν pro ἑμαυτὸν dictum. Ita supra v. 218.

αὐτὸς καθ' αὐτοῦ γ' ἄρα μηχανοῤῥεφῶ,
 vt recte ibi Abreschius.

V. 1018.

ἄλλος γ' ἂν εἶδοι, τοῦτ' ἄρ' οἶδ' ὅπη τελεῖ.

Haec sine dubitatione sic scribenda:

ἄλλος τὰδ' εἶδῃ· τοῦτ' ἄρ' οἶδ' ὅπη τελεῖ.

Recte libri εἶδῃ. Alius haec sciat.

V. 1037.

τὰ δ' ἐν χρόνῳ μοι πάντας Ἀργείους λέγω
καὶ μαρτυρεῖν μοι, λεῶς ἐπορσύνθη κακὰ.

Ex Aldo adnotatur *μενέλεως*. Virorum docto-
rum coniecturae quum longius, quam opus
esse videtur, ab librorum scriptura recedant,
ita hos versus legendos existimo:

τὰ δ' ἐν χρόνῳ μοι πάντας Ἀργείους λέγω
καὶ μαρτυρεῖν, μέλε' ὡς ἐπορσύνθη κακὰ.

Καὶ, hyperbaton, pro καὶ πάντας Ἀργείους, vt
saepius, apud Aeschylum maxime et Pindarum,
cuius quaedam loca notavi ad Olymp. V.

V. 1046. Miror Aeschyli editores vocabu-
lum *Φαιοχίτωνες*, quo secunda syllaba produce-
retur, *Φαιωχίτωνες* scribendum putasse: quod
analogiae omni repugnat, neque vlllo pacto de-
fendi potest. Scribendum erat, *Φαιοκχίτωνες*,
quemadmodum *ιάκχειν* scribitur, et *ὄκχέοντι*
apud Pindarum Olymp. II. 122. et *ὄκχον* apud
eundem Olymp. VI. 40.

V. 1048.

τίνες σε δόξαι, φίλτατ' ἀνθρώπων πατρὶ
στροβοῦσιν; ἴσχε, μὴ φοβοῦ νικῶν πολύ.

Horum verborum postrema bene emendata in Porsoni editione leguntur. Sed ne priora quidem vitio carent. Nam *πατρὶ*, si ad *φιλάτατε* referatur, ieiunum hic est, vbi chorus ipse suam Orestis beneuolentiam demonstrare debet; sin vero ad *στροβοῦσιν* trahatur, sensu omni caret. Quamobrem ita corrigendum puto:

- *τίνες σε δόξαι, φίλτατ' ἀνθρώπων, πατέρας
στροβοῦσιν; ἴσχε, μὴ φοβοῦ νικῶ πολὺ.*

Quae te simulacra, inquit, e patria exturbant? Mutatio haec paene nulla videbitur reputantibus, mutata, vt fieri solet, dialecto, verba *πάτρης στροβοῦσι* iotacismi vitio facillime corrumpi potuisse.

V. 1062.

*ὄδε τοὶ μελάθροισι τοῖς βασιλείοις
τρίτος αὖ χειμῶν
πνεούσας γονίας ἐτελέσθη.*

Hic quidem nihil videtur esse, ex quo quis tutam satis coniecturam eruere possit, nisi librorum accesserit auctoritas. Quare nescio an satius sit interpretationem sequi acutissimam, quam nuper Schneiderus in lexico Graeco pro-

tulit, v. γόνιος. Is in eo tantum ab scholiasta discedit, quod γόνιος genitium putat esse, intellecto αὔρας, vt γόνια αὔρα eadem sit, quae γονίμη. Caeterum Dorice scribendum πνεύσας pro πνεούσας. Id quum scholiastes nesciret, πνεύσας pro participio aoristi habuit, vnde etiam γόνιος ipsi nominatiuus esse visus est.

C A P. XI.

Emendatur Euripides duobus locis in Hercule furente.

Quod supra dixi, quae in tragicis poetis vulgo monostrophica carmina putantur, maximam partem antistrophica esse, id imprimis etiam apud Euripidem meminisse oportet. Cuius quum pleraeque tragoediae omnino corruptissimae sint, tum illae hoc minus in meliorem conditionem adduci potuere, quod metri ratio criticos prope omnes falleret. Nee sane hoc expeditum quiddam et paruae operae est, antistrophica carmina e tanto corruptionum squalore eruere, quae saepe ita abscondita latent, ut vix tenuissima eorum vestigia appareant. Atque in Hercule furente locum, qui inde a v. 107. legitur, antistrophicorum lege scriptum esse, primus Tyrwhittus observavit. Quem locum quoniam Musgravius non ex omni parte persanasse videtur, operae pretium me facturum arbitror, si denuo ei limam adhibuero. Legitur autem vulgo sic:

ὑπώροφα μέλαθρα καὶ γεραῖα
 δέμνι, ἀμφὶ βάρκτροις
 ἔρεισμα θέμενος, ἐστάλην ἠλέμων
 γόνων αἰοιδός, ὥστε πόλιος ἔρως,
 ἔπεα μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν
 ἐννύχων ὀνειρώτων,
 τρομερὰ μόνον, ἀλλ' ὅμως πρόθυμα.
 ἰὼ τέκεα, τέκεα πατρὸς
 ἀπάτορ', ὦ γεραῖέ,
 σύ τε, τάλαινα μάτερ, αἶ
 τὸν αἶδα δόμοις πόσιν
 ἀνασπενάζεις.
 μὴ προκάμητε πόδα, βαρὺ τε κῶλον,
 ὥστε πρὸς πετραῖον
 λέπας ζυγηφόρον
 πῶλον ἀνέντες, ὡς
 βάρος φέρων τροχηλάτσιο πῶλου,
 λαβοῦ χερῶν καὶ πέπλων,
 ὅτου λέλοιπε ποδὸς ἀμαυρὸν ἴχνος.
 γέρον γέροντα παρακόμιζε,
 τὸ πάρος ἐν ἡλικῶν πόνοις,
 ὦ ξύνοπλα δούρατα νέα

νέω ξυνῆν ποτ', εὐκλεεστῶταίς
 πατρῆδος οὐκ ὀνειδῆ.

In quibus id recte fecit Musgravius, quod pro
 πώλου scripsit βώλου, et τρομερὰ μὲν e Tyrwhitti
 sententia pro τρομερὰ μόνον. Caetera non probō,
 ὑπόροφα pro ὑπώροφα, ἐξῆλθον pro ἐστάλην,
 πόδα προκάμητε pro προκάμητε πόδα, ᾧ ξύνοπλα
 δούρατα νέα τὸ πάρος ἐν ξυνηλικῶν πόνοις νέω ξυνῆν
 pro τὸ πάρος ἐν ἡλικῶν πόνοις ᾧ ξύνοπλα δούρατα
 νέα νέω ξυνῆν. Quibus omnibus mutationibus
 non est opus. Sic enim hoc carmen scriben-
 dum est:

ὑπόροφα μέλαθρα καὶ γεραῖά
 δέμνι, ἀμφὶ βάκτροις
 ἔρεισμα θέμενος, ἐκ-
 βαλον ἰαλέμων
 5 γόνων ἀοιδός, ὥστε πόλιος ὄρνις,
 ἔπεα μόνον καὶ δόκημα νυκτερωπὸν
 ἐννύχων ὀνειρών,
 τρομερὰ μὲν, ἀλλ' ὅμως πρόθυμα.
 ᾧ τέκεα πατρὸς ἀπάτορ', ᾧ
 10 γεραῖέ, σὺ τε τάλαινα μαῖ-
 τερ, ἃ τὸν ἐν αἴδα δόμοις
 πόσιν ἀναστενάξεις.

Antistropa autem sic :

μὴ προκαμίητε πόδα βαρὺ τε κᾶλον,
 ὥστε πρὸς πετραῖον
 λέπας ζυγηφόρον
 πῶλον ἀνέντες, ὡς
 5 βάρος φέρω τροχηλάτοιο βώλου.
 λαβοῦ χερῶν καὶ πέπλων, ὅτου λέλοιπε
 ποδὸς ἀμαυρὸν ἶχνος.
 γέρων γέροντα παρακόμιζε,
 τὸ πάρος ἐν ἡλικῶν πόνοις
 10 ὦ ξύνοπλα δόρατα νέα νέω
 ξυνῆν ποτ', εὐκλεεστάτας
 πατρίδος οὐκ ὀνειδίη.

Horum versuum primus ex antispasto et dochmio bisyllabam anacrufin habente compositus est, vt nulla mutatione neque in stropa neque in antistropa opus habeat. Deinde pro ἐστάλην, quod, quum hic locum habere nequeat, audacius a Musgrauio in ἐξῆλθον mutatum fuit, ἔκβαλον scripsi, quod longe propius ad librorum lectionem accedit. Ἐκβάλλειν autem *exire* significat. Euripides in *Electra* v. 95.

ἀφικόμην

πρὸς τέρμονας γῆς τῆσδ', ἵν' ἐκβάλω ποδί
 ἄλλην ἐπ' αἶαν.

Porro pro ἰὼ τέκεα, τέκεα scripsi ὦ τέκεα. Nihil enim frequentius in tragicis est, quam aut male additae a scribis repetitiones, aut male omissae. Paulo post τὸν ἐν αἶδα δόμοις scribi debebat. In antistropha autem πόδα βαρὺ τε κῶλον, intellecto κατὰ, cum προκάμητε iungenda sunt. Ne nimis festinate, inquit, membris senio grauibus, nec velut iugali equo cliuum adscendenti frena remittite. Remittuntur enim equis frena, vt celerius eant, quod artis vocabulo διδόναι χαλινὸν dicebatur, vt apud Xenophontem in libello de re equestri cap. X. 11. 15. XI. 3. idque omnino fit in locis accliuibus, quum contra in decliuibus attrahantur. Deinde φέζω, vt Heathius, scripsi, sed vt is indicatiuus, non coniunctiuus sit, quemadmodum illi placet. Ne festinate, inquit, quandoquidem senectutis onere premor. Βάρος τροχηλάτοιο βώλου dictum videtur, vt apud nos quoque, qui membris e morbo grauibus incedunt, veluti lapidem molarem gestare se dicunt.

Alius est praeter hunc in Hercule furente locus, quem diu dubitavi an carminis antistrophici regula scriptum putarem. Cuius rei quum certa quaedam mihi viderer indicia reperisse, eruere carminis legem atque emendare lectionem ausus sum. Quarum emendationum si quae paullo audacius factae videbuntur, eorum certe non magnopere metuum iudicium, qui quam corruptus sit Euripides sciunt. Locus autem hic, qui inde a v. 874. legitur, sic vulgo scribitur:

ὄτοτοτοτοτοί,

στέναξον· ἀποκείρεται σὸν ἄνθος,

πόλις, ὃ Διὸς ἔκγονος·

μέλεος Ἑλλάς, ἃ τὸν εὐεργέταν

ἀποβαλεῖς, ὀλεῖς μανίαισι Λύστας

χορευθέντ' ἐναύλοισι.

βέβακεν ἐν δίφροισιν ἃ πολύστονος,

ἄρμασι δ' ἐνδίδωσι κέντρον, ὡς ἐπὶ λώβα,

νυκτὸς Γοργῶν, ἑκατὸν κεφαλαῖς,

ὀφέων ἰαχήμασι Λύσσα μαρμαρωπός.

ταχὺ τὸν εὐτυχῆ μετέβαλε δαίμων.

ταχὺ δὲ πρὸς πατρός, τέκν', ἐκπνεύσατε.

ἰώ μοι μέλεος· ἰώ Ζεῦ, τὸ σὸν γένος ἄγονον αὐτίκα.

Λύσσα δέ σ' ὠμόβρωτος, ἀποινόδιοι
 δίκαι, κακοῖσιν ἐκπατάσσουσιν· ἰὼ στέγαι.
 κατάρχεται χόρρευμα τυμπάνων ἄτερ,
 οὐ βρομίῳ κεχαρισμένα θύρῳ, ἰὼ δόμοι,
 πρὸς αἵματ' οὐχὶ τᾶς Διονυσιάδος
 βοτρυῶν ἐπὶ χεύμασι λώβας.
 Φυγῆ, τέκν', ἐξορμαῖτε·
 δάϊον τόδε, δάϊον
 μέλος ἐπαυλεῖται,
 κυναγετεῖτε τέκνων διωγμόν.
 οὔ ποτ' ἀκραιντα δόμοισι
 Λύσσα βακχεύσει.
 αἰ' αἰ' κακῶν·
 αἰ' αἰ' δῆτα.
 τὸν γεραιὸν ὡς στένω
 πατέρα, τάν τε παιδοτρόφον·
 μάταν τέκεα γεννᾶται.
 ἰδού, ἰδού.
 θύελλα σείει δῶμα, συμπίπτει στέγη.
 ἦ ἦ τί δρᾶς, ὦ παῖ Δίος;
 μελάθρῳ τάρραγμα ταρτάρειον,
 ὡς ἐπ' Ἐγκελάδῳ ποτὲ Παλλάς,
 εἰς δόμους πέμπεις.

T

ΑΓΓΕΛΟΣ

ἄ. λευκὰ γῆραι σώματα.

ΧΟΡΟΣ

ἀνακαλεῖς με τίνα βοάν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

ἄλαστα τὰν δόμοισι· μάντιν οὐχ ἕτερον ἄξομαι.

ΧΟΡΟΣ

αἰ αἰ.

ΑΓΓΕΛΟΣ

στενάζεθ', ὡς στενακτά.

δαῖιοι Φόνιοι.

δαῖιοι δὲ τοκέων χεῖρες.

οὐκ ἂν τις εἴποι μᾶλλον, ἢ πεπόνθαμεν.

ΧΟΡΟΣ

πῶς παισι στενακτὰν ἄταν,

ἄταν πατέρος ἀμφαίνεις;

λέγε, τίνα τρόπον ἔσσυτο θεόθεν

ἐπὶ μέλαθρα κακὰ τάδε,

τλήμονάς τε παίδων τύχας.

In his tres sunt strophae atque antistrophae, quas
ita restituendas puto.

S t r o p h a I

ὄτοτοτοτοτοί, ὄτοτοτοί, στένα-
ξον, ἀποκείρεται σὸν ἄνθος, πόλις,
ὁ Διὸς ἔκγονος.
μέλεος Ἑλλάς, ἀ τὸν εὐεργέταν
5 ἀποβαλεῖς, ὀλεῖς μανίαισι Λύσσης
χορευθέντ' ἀναύλοισι. ἰὼ κακά.
βέβακεν ἐν δίφροισιν ἀ πολύστονος.
ἄρμασί τ' ἐνδίδωσιν κέντρον,
ὡς ἐπὶ λώβα, νυκτὸς Γοργῶν,
10 ἑκατὸν κεφαλαῖς, ὀφέων ἰαχή-
μασι Λύσσα μαρμαρωπός.

A n t i s t r o p h a I

ταχὺ τὸν εὐτυχῆ μετέβαλε δαίμων.
ταχὺ δὲ πρὸς πατρός, τέκν', ἐκπνεύσετε.
ἰὼ μοι, μέλεος.
τὸ σόν, Ζεῦ, γένος ἄγονον αὐτίκα.
5 Λύσσης δ' ὠμοβρῶτος ἀπηνεῖς δίκαι
κακοῖς ἐκπατάττουσ'. ἰὼ στέγαι.
κατάρχεται χόρευμα τυμπάνων ἄτερ,

T 2

- οὐ βρομῖα κεχαρισμένα
 θύρω, ἰώ μοι, πρὸς δ' αἶμα, οὐχί
 10 πρὸς τὰς Διονυσιάδας βοτρυῶν
 ἐπιχευμάτεσσι λοιβάς.

S t r o p h a II

- Φυγῆ, τέκν', ἐξορμαῖτε.
 δάιον τόδε, δάιον
 μέλος ἐπαυλεῖται, κυναγετεῖ τε
 τέκνων διωγμόν.
 5 οὔ ποτ' ἄκραντα δόμοισι Λύσ-
 σα βακχεύτει.
 αἰ' αἰ' κακῶν, αἰ' δῆτα.
 τὸν γεραῖον ἀναστένω
 πατέρα, τάν τε παιδοτρόφον

A n t i s t r o p h a II

- μάταν τέκεα γεννᾶται.
 ἰδού, ἰδού, θύελλα σείει δῶμα,
 συμπίπτει στέγη.
 5 ἦ ἦ, τί δρᾶς, ὦ παῖ Διός;
 ἰὼ μέλαθρα.
 τάρραγμα ταρτάρειον,

ὡς ἐπ' Ἐγκελάδῳ ποτὲ
 Παιλλὰς, εἰς δόμους πέμπεις.

S t r o p h a III

ΑΓΓΕΛΟΣ

ὦ λευκὰ σώματ'.

ΧΟΡΟΣ

ἀνακαλεῖς με τίνα βοάν;

ΑΓΓΕΛΟΣ

ἄλαστα τὰν δόμοις.

ΧΟΡΟΣ

μάντιν οὐχ

ἕτερον ἄξομαι.

ΑΓΓΕΛΟΣ

τεθνήσι παῖδες.

ΧΟΡΟΣ

αἰ' αἰ'.

ΑΓΓΕΛΟΣ

στενάζεθ', ὡς στενακτά.

ΧΟΡΟΣ

δαίοι

5 Φόνοι, δαίοι δὲ τοκέων χεῖρες.

A n t i f t r o p h a III

ΑΓΓΕΛΟΣ

οὐκ ἂν τις εἴποι μᾶλλον, ἢ πεπόνθαμεν.

ΧΟΡΟΣ

παισὶ στενακτὰν " " ἄταν

πατέρος ἀμφαίνεις; τίνα τρόπον, λέγε,

τίνα τρόπον ἔστυτο θεόθεν ἐπὶ μέλαθρα κακὰ

5 τάδε, τλήμονές τε παίδων τύχαι.

Quod ad primam stropham attinet, ἀναύλοις
ex elegantissima coniectura Tyrwhitti scripsi,
quae firmatur etiam eo, quod infra legitur,

κατάρχεται χόρευμα τυμπάνων ἄτερ.

Deinde epiphonema ἰὼ κακὰ in strophae v. 5.
collocavi. Quam frequenter enim eiusmodi
epiphonemata ab librariis aut omissa, aut male
addita, aut loco suo mota sint, neminem latet,
qui aliquid studii in legendis Graecorum poe-
tarum tragoediis adhibuit. Hic autem vt epi-
phonema illud collocarem, non solum metri

necessitate, sed eo etiam adductus sum, quod in antistropha eodem loco simile epiphonema est, *λωστέγαι*. Denique pro his, *ἄρμασι δ' ἐνδίδωσι κέντρον*, scripsi *ἄρμασί τ' ἐνδίδωσιν κέντρον*, quod res ipsa exigit. Versus autem dimeter antispasticus est.

Antistropha prima pariter ac secunda a sententia incipit. Passim enim fieri in Graecorum tragoediis animaduertimus, ut cum stropharum circuitu etiam argumenti certae partes describantur, quae quum aliis rationibus, tum eo etiam discernuntur, quod aliqua sententia aut finiuntur, aut incipiunt. Nam aut summa eorum, quae ante dicta erant, in vnum quemdam communem locum colligitur, aut, quae deinceps dicenda sunt, ex aliqua sententia, tamquam e fonte et principio suo, deducuntur. Ita hic ex eo, quod chorus secundas res repente mutari dicit, ad Iouis progeniem transitur, quae clara quondam atque illustis, nunc ad interitum adducta sit. Similiter in secunda antistropha, quum Amphitruonem et Alcmenam deplorasset, frustra, inquit, liberi gignuntur: quippe hic Amphitruonis filius domum paternam diruit, et suos ipse natos trucidat.

Ad lectionem autem in prima antistropha quod attinet, praeter ea, quae ab aliis mutata

adsciui, verba ἰὼ Ζεῦ, τὸ σὸν γένος, metri causa mutari debebant. Versu 5. pro Λύσσα δὲ σ' (vel τ', quod alii habent) ὠμόβρωτος ἀποινόδιοι δίκαι κακοῖσιν ἐκπατάσσουσιν, Musgravius scribebat

Λύσας δὲ σ' ὠμόβρωτος ἀδικοῖνοι,
δίκαι κακοῖσιν ἐκπατάσσουσιν.

Animaduerterat enim, ἀποινόδιους δίκας hic locum non habere, quum non iure, sed maxima iniuria furor Herculi immittatur. Idque ipse Furor ante dixerat, ubi in scenam erat introductus. Hinc, quum Stephani MSS. habeant ἀπηνόδιοι δίκαι, ita scripsi:

Λύσας δ' ὠμόβρωτος ἀπηνεῖς δίκαι
κακοῖς ἐκπατάσσουσ' ἰὼ στέγαι.

Nata enim speciosa satis corruptio male repetito vocabulo δίκαι. Recte vero ἀπηνεῖς δίκαι, quae non solum durae, sed etiam incongruae sint, et quas adhibere non deceat. Ita Aristophanes in Nubibus v. 973.

ἐν παιδοτρέβου δὲ καθίζοντας τὸν μηρὸν ἔδει προ-
βαλέσθαι
τοὺς παῖδας, ὅπως τοῖς ἔξωθεν μηδὲν δείξειαν
ἀπηνές.

Caeterum etiam illud animaduerti velim, in hoc versu,

Λύσσας δ' ὠμοβρῶτος ἀπηνεῖς δίκαι,

qui e duobus dochmiis compositus est, secundum dochmium bisyllaba anacrusi incipere, quod etiam in strophico est,

ἀποβαλεῖς, ὀλεῖς μανίαισι Λύσσας.

Quam consuetudinem in versibus dochmiacis ab Euripide seruatam esse in libro de metris ostendi p. 243. In iis, quae sequuntur, malo *χόρευμα* retineri, quam e Stephani MSS. scribi *χορεύματα*, non quod de anapaesto in trimetro sollicitus sim, quem iam Brunkius non alienum a tragicorum consuetudine esse obseruauit, (quin Aeschylus etiam frequentauit eum) sed quod dictio inaequabilior est et concitator, si participium *κεχαρισμένα* aduerbii locum sustinet, quae inaequabilitas et perturbatio in virtutibus huius loci numeranda est. Quae deinceps in hac antistropha de vulgari lectione mutauit, metri maxime causa correctae sunt.

In secunda strophae vnum *αι* deleri debebat. Tum pro, *τὸν γεραιὸν ὡς στένω*, reposui, *τὸν*

V

γεραιὸν ἀναστένω, cuius verbi prima syllaba propter similitudinem cum vltima praecedentis vocabuli exciderat. Versus enim Glyconeus est. Ita Iphig. in Aul. v. 551.

τὸν ὄλβον αὐτοῦ τὸν πάροιθ' ἀναστένω.

Nec sane illo ὡς opus est: quo nunc utitur, ut in Oreste v. 1384. nunc non utitur, ut in Herc. fur. v. 1045.

καὶ σὲ δακρύοις στένω, πρέσβυ, καὶ
τέκεια, καὶ τὸ καλλίνικον κᾶρα.

Aeschylus in Prometheo v. 397.

στένω σε τᾶς οὐλομένας τύχας, Προμηθεῦ.

Antistrophae secundae secundus versiculus, qui Glyconeus fuerit necesse est, excidit. Eum duo dochmiaci sequuntur, alter e duobus dochmiis compositus, alter unum tantummodo complectens. Quintus versus dimeter antispasticus est. Inde a sexto inepte legebatur, μελάθρω τᾶραγμα ταρτάρειον εἰς δόμους πέμπεις. Quorsum enim haec tautologia? Alterutrum quidem satis erat, aut μελάθρω, aut εἰς δόμους. Neque hanc peruersitatem Reiskii μελάθρων ἄραγμα submovet. Itaque ἰὼ μέλαθρα scripsi, quo vis sua

huic loco atque elegantia redditur. Est autem hic versus monometer antispasticus.

In tertia stropha, quae trimetro incipit, vocabulum γήρα deleui, quod interpretamentum est. Recte enim λευκὰ σώματα simpliciter dicuntur de iis, qui senectute canuerunt. Ita in Supplicibus v. 50.

ἔυσσά δὲ σαρκῶν πολιῶν
καταδρύματα χειρῶν.

In iis, quae sequuntur, non satis recte instituta erat personarum descriptio, quamquam res ipsa non obscure indicat, a quo quidque dicatur. Nam quum nuncius dixisset, intolerabilia esse, quae in aedibus fierent, illa, μάντιν οὐχ ἕτερον ἄξιον, nullam plane vim habitura essent, nisi a choro dicerentur. Hic enim, non opus est inquit, ut alium vatem adducam, qui, quae istic fiant, exponat. Nam ipse oculis suis cernebat corruentes aedes chorus. Tum illa, τενθῶσι παῖδες, rursus ab nuncio dici, eiulatus chori ostendit. Chorus deinde, quod recte vidit Musgravius, etiam illa dicit, δάιοι φόνοι, δάιοι δὲ τοκέων χεῖρες. Iam vero quum nuncius paullo obscurius dixisset,

V 2

οὐκ ἂν τις εἴποι μᾶλλον, ἢ πεπόνθαμεν,

quid aliud respondere chorus potest, quam ut aut interroget, quid istis verbis significauerit nuncius, aut ipse ea probabiliter interpretetur. At horum nihil in vulgata lectione:

πῶς παισι στενακτὰν ἄταν,
ἄταν πατέρος ἀμφαίνεις;

quae ne intelligi quidem potest. Quare, metro etiam admonente, πῶς deleui, quod e sequente syllaba ortum erat, ut sic interrogaret chorus,

παισι στενακτὰν ἄταν, ἄταν
πατέρος ἀμφαίνεις;

Liberis nimirum, inquit, deplorandam patris calamitatem significas? ne quid forte aliud et grauius acciderit. In eaque sententia confirmatus, enarrari iam sibi caedem liberorum postulat. In hoc loco autem verba *τίνα τρόπον*, quae semel tantum in libris leguntur, iteraui. Quo facto versus antistrophae optime cum strophicis congruunt. Eorum primus et quartus trimetri sunt, e quibus is, qui in antistropha quartus est, propter vehementiorem animi commotio-

nem vnice e breuibus syllabis compositus est.
Secundus versus Hipponacteus est ex antispasto
et dochmio, tertius denique et quintus asynar-
teti sunt e duobus dochmiis.

5

C A P. XII.

Exclamationum male a librariis repetitarum insigne exemplum ex Euripidis Hippolyto. Alius eiusdem fabulae locus emendatur.

Quod supra aliquoties a nobis adnotatum fuit, nulla in re liberiolem corrigendi potestatem critico concedendam esse, quam in delendis restituendisue exclamationum, compellationum, quaestionum repetitionibus, id nescio an nullo cuiusquam poetae loco clarius demonstrari queat, quam eo cantico, quo apud Euripidem Hippolytus cum ministris suis scenam ingreditur. Quod carmen quum non sit antistrophicum, eo magis vel corruptionibus librariorum obnoxium fuit, vel criticorum effugere potuit sagacitatem. Quamquam id quidem ego mirari numquam defino, quid sit, quod summi homines et qui penitus sunt Graecis litteris imbuti, numerorum tamen non modo scientiam perexiguam, sed ne sensum quidem aliquem, qui usu conficitur et exercitatione, habere videantur. Nihil est enim in numeris tam rude, tam inconditum,

tam hiulcum, quin placere iisdem soleat, quorum interdum adeo superbae aures sunt, iis ut ne cultissimi quidem atque elegantissimi numeri satisfaciant. Ea re illi, quum ipsi antiquos poetas legunt, ut alia taceam, magnam certe partem voluptatis amittunt; quum autem eos edunt, eadem voluptate alios priuant. In quo genere vehementer dolendum est, quod, quemadmodum in omni hoc philosophiae loco, qui de pulcritudine est, nihil certis potest atque explicatis notionibus ac definitionibus demonstrari. Itaque ubi non de rectis et pravis, sed de aptis atque ineptis, de pulcris et turpibus numeris agitur, suam quisque sequitur opinionem, nec, quid aliis placeat, sollicitus est. Est tamen hic quoque disensionis haud levis utilitas. Nam quum id tantum pulcrum habendum sit, quod omnibus placere possit, nemo facile erit, quin, ubi alios ab se dissentientes animaduerterit, suum ipse sensum in disceptationem adducat, et suumne an caeterorum iudicium culpa vacuum sit, videat. Atque hoc quidem ego quoque efficere cupio in loco illo Euripidis, qui est in Hippolyto inde a v. 58. Quem locum, etiam uti a Brunkio correctus est, numeris minime elegantibus esse existimo. Edidit autem ille sic:

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἔπεσθ' ἄδοντες, ἔπεσθε
 τὰν Διὸς οὐρανόαν Ἄρτεμιν,
 60 Ἄρτεμιν, ἧ μελόμεσθα.

ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ

Πότνια, πότνια, σεμνοτάτα,
 Ζανὸς γένεθλον,
 χαῖρέ μοι, ὦ κόρα,
 χαῖρέ μοι, Λατοῦς,
 65 Ἄρτεμι, καὶ Διός,
 καλλίστα πολὺ παρθένων,
 αἰ μέγαν κατ' οὐρανὸν
 ναῖουσ' εὐπατέρειαι αὐλάν
 Ζανός, πολύχρυσον οἶκον.
 70 χαῖρέ μοι, ὦ καλλίστα,
 καλλίστα τῶν κατ' Ὀλυμπον
 παρθένων, Ἄρτεμι.

In hoc loco tanta reperitur lectionis varietas, ut non mirum fit, quod plerique omnes, quid eligerent, vehementer dubitauerint. Ac primum v. 58. quum vulgo ἀείδοντες legeretur, Musgravius e codd. ἄδοντες reposuit. Mox in quibus-

dam libris Ἄρτεμιν semel tantum inuenitur. Denique in iis, quae sequuntur, magna pars librorum sic habet: Ζανὸς γένεθλον, χαῖρε, χαῖρέ μοι ὦ κόρα Λατοῦς καὶ Διὸς, Ἄρτεμι, καλλίστα πολὺ παρθένων, ἃ μέγα κατ' οὐρανὸν ναίεις εὐπατέρειαν αὐλάν. Inde Valkenarius ita legendum conicit:

ἃ μέγαν κατ' οὐρανὸν
ναίεις εὐπατέρειά γ' αὐλάν
Ζανός, πολύχρυσον οἶκον.

Quem ego vehementer miror in eorum opinione esse, qui vbiq̄ue istud γὲ numerorum caussa intrudendum putant, neque animaduertunt, quam ineptum ea re ac ridiculum saepe poetis sensum affingant. Eiusmodi vero commenta Barnesii et Pauwii digna sunt. Idem tamen Valkenarius eodem vitio affecit Hippolyti v. 79. quem locum ita correxit:

ὅσοις διδακτὸν μηδὲν, ἀλλὰ γ' ἡ φύσις
τὸ σωφρονεῖν εἴληχεν ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς,
τούτοις δρέπεσθαι, τοῖς κακοῖσι δ' οὐ θέμις.

Eamque mutationem etiam Brunkius recepit, quum antea legeretur, ἀλλ' ἐν τῇ φύσει. Nimirum nullus criticorum huius loci vim percepit.

Quo factum est, vt etiam laborarent in eo versu,
qui antecedit,

Αἰδῶς δὲ ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις.

Nam quidquid ad defendendum vocabulum *Αἰδῶς* afferat Brunkius, quis tamen, quaeso, erit, qui, vt in Pudore nihil offendat, hoc certe possit intelligere, quare fluii roribus irrigare et fecundare istud pratum Pudor dicatur? Sedem ibi suam habeat, tutetur illud, arceat inde profanos, alia omnia potius faciat, quam vt flumine riget, quod quare magis, quam caetera quaeuis, in Pudorem cadat, nullo pacto *perspici* potest. Deinde vero, quae sequuntur, quam abrupte sunt atque inconcinne cum Pudore isto iuncta et copulata. Videlicet quandoquidem sic est, vt Pudori istud pratum irrigare placeat, sane non licebit iis, qui a castis moribus abhorrent, flores Pudoris cura et prouidentia educatos decerpere. Quanto haec autem omnia sapientius instituisset Euripides, si ordinem inuertisset, atque idcirco, vt casti et sancti homines ex eo prato coronas sibi colligerent, floribus producendis atque alendis a Pudore prospici dixisset. Sic enim non mirum erat aut insolens, quod Pudor flumen per Dianae pratum duceret, qui id non temere

et sine caussa, sed certo faceret et necessario consilio. Quae quum ita sint, quis dubitabit, quin ita scripserit poeta:

Λίδως δὲ ποταμίαισι κηπεύει δρόσοις,
 ὅσοις διδακτὸν μηδέν, ἀλλ', ὧν ἡ φύσις
 τὸ σωφρονεῖν εἴληχεν ἐς τὰ πάνθ' ὁμῶς,
 τούτοις δρέπεσθαι τοῖς κακοῖσι δ' οὐ θέμις.

Pudor, inquit, fluuiatili rore hoc pratum fecundat, vt, qui natura ad castos mores comparati sunt, inde sibi coronas decerpant: turpem enim vitam agentibus nefas. Ac non adhibendam fuisse maiorem distinctionem post vocabulum δρόσοις, vel eo clarum est, quod alioqui dixisset Euripides, οἷς μὲν διδακτὸν μηδέν, eo vt deinde particula δὲ referretur.

Sed redeo ad eum locum, vnde discessi. In quo primum non video, quare ἀείδοντες in ἄδοντες mutatum fuerit, quum notum sit ἄδειν in iambis, αἰεῖδειν in melicis carminibus frequentari. Nec quidquam ad numeri elegantiam interest. Deinde, vt alia taceam, quae mihi in numeris displicent, omnium certe minime placet hic versus trochaicus,

αἱ μέγαν κατ' οὐρανόν,

qui meo quidem sensu cum caeteris numeris pessime consentit. In sequente autem versu,

ναίουσ' εὐπατέρεια αὐλάν,

intolerabilis hiatus est, de quo genere vitii exposui in commentatione de metris Pindari. Hic quidem hiatus mutata versuum descriptione tolli posset. Sed alia sunt in his versibus, quae grauiorem dubitationem moueant. Nam si *αἱ ναίουσι* legimus, quid tum vocabulo *εὐπατέρεια* fiet? Id in hac quidem verborum constructione non potest aliter intelligi, nisi vt ad verbi vicem sustineat: qui vsus hoc loco ineptus foret. Idem vitium etiam in Valkenarii coniectura est, *αἱ ναίεις εὐπατέρεια αὐλάν Ζανός*. In qua lectione, etiamsi verbum *εὐπατέρεια* pro vocatiuo haberetur, alia tamen non minor relinqueretur difficultas. Nam quas tum putaremus illas virgines esse, quas pulcritudine Diana antecelleret? Num deas alias? sicut in Iphigenia Aul. 1522. Diana *θεῶν ἀνασσα* dicitur. At id clarius indicatum oportebat. An nymphas, de quibus in Odyssæa VI. 105. est,

τῇ δέ θ' ἄμα Νύμφαι, κοῦραι Διὸς αἰγιόχοιο,
 ἀγρονόμοι παίζουσι· γέγηθε δέ τε Φρένα Λητώ.
 πασάων θ' ὑπὲρ ἤγε κάρη ἔχει ἠδὲ μέτωπα,
 ῥεῖα δ' ἀριγνώτη πέλεται, καλαὶ δέ τε πᾶσαι.

et inde apud Virgilium quoque Aen. I. 499. At quis nymphas simpliciter *παρθένας* vocavit? Nam etsi Sophocles in Oedipo Rege v. 1102. vocabulum *θυγάτηρ* pro Nympha adhibuit, tamen illius loci ea ratio est, ut fieri non possit, quin de Nympha intelligatur. Non magis *καλλίστα παρθένων* dici potuit Diana, tamquam quae omne muliebre genus pulcritudine superaret, ut ab Arcadibus simplici *καλλίστας* cognomine colebatur Pausania teste VIII. 35. Nam quod similiter scriptum videri possit ab Antipatro Sidonio epigr. XXIII. in Brunkii Analectis T. II. p. 11.

"Ἀρτεμι, σοὶ ταύταν, εὐπάρθενε, πότνια γυναικῶν,
 τὰν μίαν αἱ τρῖσαι πέζαν ὑφηνάμεθα,

in eo πότνια γυναικῶν non, ut apud Homerum δία γυναικῶν, dictum est, sed πότνια dominam significat, sicut de Diana est Iliad. XXI. 470. πότνια Θηρῶν, et de Venere apud Pindarum Pyth. IV. 380. πότνια ὀξυτάτων βελέων. Similiter

Diana δέσποινα γυναικῶν in Sapphus epigrammate in Analectis Brunkii T. I. p. 55. et ἡ γυναικῶν μέγ' ἔχει κράτος in scolio ibidem p. 157. Quae quum ita sint, facile intelligitur, in Hippolyto non ἡ ναίεις, sed αἱ ναίουσιν αὐλὰν Ζανὸς scribendum esse. Idque egregie confirmatur loco Leonidae Tarentini, qui epigr. XX. in Brunkii Analectis sic scribit:

κουρᾶν καλλίστη Διός, Ἄρτεμι, τοῦτο τὸ νῆμα
πρὸς Ψυχῆς θείης τὴν τριπόνητον ἔριν.

Sed ex hoc loco nolim lectionem εὐπατέρειαι, defendi. Idem enim significatur praeclara lectione codicum, εὐπατέρειαν αὐλάν, quae licet Valkenario non satis placeat, tamen quo exquisitior est, eo videtur verior esse. Ac recte tuetur eam Spanhemius ad Callim. hymn. in Dian. v. 4. prolato alio Euripidis versu,

αἱ τῶν εὐπατριδᾶν γεγῶσ' οἴκων,

qui non in Alcestide, vnde ille eum affert, sed in Ione est 1073.

Denique vltima, χαῖρέ μοι, ὦ καλλίστα, καλλίστα τῶν κατ' Ὀλυμπον παρθένων, Ἄρτεμι, vti nu-

meris haud sane sunt elegantissimis, ita deteriora etiam sunt, quod ad rem ipsam attinet. Nam cur haec, obsecro, iterantur? cur iisdem plane verbis? cur omisso ornatu, qui in superioribus erat? Si ornatiores superioribus et splendidiora essent, vis aliqua repetitioni et virtus accederet. Nunc tantum abest, ut ea, quae iam dicta sunt, augeantur hac repetitione, ut potius vis infringatur et motus omnis languescat. Complectar breui: tam manifesta in his sunt interpretamenti indicia, ut mirer, quid sit, quod tam languidum additamentum non pridem eiectum fuerit. Commode tamen hoc scholion eum nobis usum praestat, ut inde colligamus, olim v. 67. pro οὐρανὸν lectum fuisse Ὀλυμπον.

Deleto igitur hoc interpretamento, et optima plurimorum codd. lectione reuocata, ita hunc locum, numeris etiam cultissimis, restituendum putamus:

ΙΠΠΟΛΥΤΟΣ

Ἔπεσθ' αἰείδοντες, ἔπεσθε,

τὰν Διὸς οὐρανίαν

Ἄρτεμιν, ἃ μελόμεσθα.

ΘΕΡΑΠΟΝΤΕΣ

Πότνια, πότνια, σεμνοτάτα,

Ζανός γένεθλον,

χαῖρε, χαῖρέ μοι, ὦ κόρα

Λατοῦς καὶ Διός, Ἄρτεμι,

καλλίστα πολὺ παρθένων,

αἰ μέγαν κατ' Ὀλυμπόν

ναίουσ' εὐπατέρειαν

αὐλὰν Ζανός,

πολύχρυσον οἶκον.

ΣΟΤΤΟΠΙ

ἄρτεμι, ἀγαθὴ Ζανός

καὶ Διός, Ἄρτεμι

καλλίστα πολὺ παρθένων

αἰ μέγαν κατ' Ὀλυμπόν

ναίουσ' εὐπατέρειαν

αὐλὰν Ζανός,

πολύχρυσον οἶκον.

Lit Graec. A 157

